

Rurban utveckling på Lindängen

– Applicering av konceptet ”bygdeutveckling” i ett urbant perspektiv med fokus på medborgarinflytande och lokal ekonomi

Rurban development in Lindängen

– Applying the concept of village development in an urban perspective with a focus on citizen impact and local economy

Jenny Sjöblom & Tove Österberg

Malmö Högskola/Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU Alnarp
Hållbar stadsutveckling: ledning och organisering - magisterprogram
Vårterminen 2013
Handledare: Per-Olof Hallin

Abstract

In this thesis we argue that citizens should be able to take part in decision making processes whenever the decisions made will affect them, whether they live on the countryside or in a city. Theories of community development, participatory planning and local economy are presented in order to provide an understanding of the importance of citizen participation in the local community, and of local economy as a tool for further empowerment and strengthening of agency. The empirical study was conducted through qualitative interviews and has resulted in a sustainability analysis of the area Lindängen in southern Malmö, Sweden. The analysis consists of two parts. The first part is the result of an empirical study of the phenomenon *bygdeutveckling*, a Swedish form of community development done by the community itself. This part of the analysis describes what *bygdeutveckling* typically is, how it normally progresses and how local economy can be used as a tool for strengthening the community's self reliance. In the second part of the analysis, the results from the first part have been used to determine whether *bygdeutveckling*, a typically rural bottom-up development, is possible in Lindängen, an urban residential area with large scale housing. The results from the study show that the factors necessary for *bygdeutveckling* could very well be present in Lindängen and also that a bottom-up perspective can be fruitful here too. These factors (among many) include a sense of belonging and trust, a public sector which is open to the citizens' suggestions and a common problem or concern for the community to act on. Last but not least, we suggest a project to start what we call *Rurban Development* in Lindängen by developing a local group of citizens working holistically for the area's well-being.

Keywords: agency, bottom-up, "*bygdeutveckling*", community development, empowerment, Lindängen, local development, local development group, local economy, Malmö, participation, citizen participation, participatory budgeting, participatory planning, social capital

Sammanfattning

I den här uppsatsen argumenterar vi för att människor har rätt att påverka de beslut som berör dem, oavsett om de bor på landsbygden eller i en stad. Med utgångspunkt i teorier om *community development*, partipatorisk planering och lokal ekonomi ges en förståelse för vikten av delaktighet och reell möjlighet att påverka sitt lokalsamhälle, och lokal ekonomi som ett verktyg för detta. Utifrån detta har en hållbarhetsanalys av Lindängen i södra Malmö gjorts. Analysen är av beskrivande karaktär och vi har använt kvalitativ intervju som metod. Analysen består av två delar. Den första delen beskriver de faktorer som kännetecknar framgångsrik bygdeutveckling, en tradition med ett starkt underifrånperspektiv på utveckling och en form av *community development*, och lokal ekonomi som verktyg för detta, samt kopplingen mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi. I den andra delen av hållbarhetsanalysen undersöks huruvida dessa framgångsfaktorer, såsom känsla av tillhörighet, tillit, möjlighet till reellt inflytande och ett problem att mobilisera kring, finns på Lindängen idag. Analysen visar att många av dessa framgångsfaktorer går att finna på Lindängen varför det finns goda förutsättningar för att applicera tanken bakom bygdeutveckling. Uppsatsen avslutas med ett projektförslag som syftar till att starta den process som vi kallar *Rurban utveckling* genom att etablera en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen, bestående av boende som engagerar sig för hela Lindängens bästa.

Nyckelord: agency, underifrånperspektiv, bygdeutveckling, community development, deltagande, empowerment, Lindängen, lokal utveckling, lokal utvecklingsgrupp, lokal ekonomi, Malmö, medborgardeltagande, participatory budgeting, partipatorisk planering, socialt kapital

Förord	i
1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsning	4
1.4 Disposition	5
2. Teorigenomgång och teorianknytning	5
2.1 Community development	5
2.1.1 Angreppssätt	7
2.1.2 Community development – en disciplin?	8
2.1.3 Teoretiska ramverk för community development	11
2.1.4 Normativa principer för community development	14
2.1.5 Centrala begrepp	15
2.2 Participatorisk planering	19
2.2.1 Behovet av delaktighet	19
2.2.2 Participatorisk planering, en del av lösningen?	20
2.2.3 Gynnande faktorer för participatorisk planering	22
2.2.4 Dilemman/problematik	24
2.2.5 Medborgardeltagande kontra medborgarinflytande	26
2.2.6 Förutsättningar för framgångsrikt participatoriskt beslutsfattande	27
2.3 Ekonomi som medel för community development	28
2.3.1 Den rådande ekonomin	28
2.3.2 Lokal ekonomi - en alternativ ekonomi	30
3. Metod	35
3.1 Val av litteratur och teoretiska utgångspunkter	35
3.2 Val av undersökningsområde	37
3.3 Arbetet med förstudien	41
4. Nulägesbeskrivning och hållbarhetsanalys	44
4.1.1 Bygdeutveckling som fenomen	44
4.1.2 Lokal ekonomi som fenomen	51
4.1.3 Kopplingen mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi	54
4.2 Bostadsområdet Lindängen	55
4.2.1 Förutsättningar för bygdeutveckling på Lindängen	56
4.2.2 Förutsättningar för en lokal ekonomi på Lindängen	67
5. Slutsatser och Diskussion	71
5.1 Slutsatser	71
5.2 Diskussion	78
6. Projektplan	85
Referenser	115
Bilagor	123

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till alla er som gjort denna studie möjligt. Framförallt vill vi tacka Cecilia Andersson, Ylva Lundkvist, Staffan Bond, Bo Lönnquist och Ulla Herlitz från organisationen Hela Sverige ska leva för ovärderlig kunskap och input kring bygdeutveckling och lokala ekonomier i Sverige samt för att Ylva möjliggjorde för oss att få delta vid konferensen “Living local economies” i Åre i juni 2013. Vidare vill vi också rikta ett stort tack till Anna Haraldson Jensen för att du bjöd in oss till Röstånga och tog flera timmar i anspråk för att svara på våra frågor om bygdeutveckling och lokal ekonomi och visade oss runt i Röstånga och berättade om de lokala initiativ som drivs. Vi vill också tacka Nils Phillips för att du gav oss dina perspektiv på bygdeutveckling och lokal ekonomi och hur arbetet skulle kunna drivs framöver.

Vidare vill vi rikta ett stort tack till Fiona Winders och Jonas Magnusson på områdesteamet Lindängen, Sara Svensson på Arbetsförmedlingen Bryggan, Joel Veborg på Rädda Barnen, Marianne Falås på Röda Korset och Sandra Al-Batal på Kvinnor på Lindängen som med kort varsel och stort engagemang ställde upp på våra intervjuer och försåg oss med information och kunskap om Lindängen som gjorde denna studie möjlig.

Vi vill tacka Stig Westerdahl på Malmö Högskola för att du gav oss dina perspektiv på bygdeutveckling och lokal ekonomi. Tack också till Viktoria Percovich och Bjarne Stenquist på Miljöförvaltningen, Malmö stad för er tid där ni beskrev projektet *Bygga om dialogen* som gav oss idéer kring hur detta projekt skulle kunna länkas samman med vår studie.

Ett stort tack till Per-Anders Hillgren på MEDEA för att du tog dig tid till värdefulla diskussioner om ämnen högst relevanta för vår uppsats.

Slutligen vill vi tacka vår handledare Per-Olof Hallin för värdefulla synpunkter och återkoppling av vårt arbete samt förmedling av viktiga kontakter.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Storstadssatsningar - miljonprogramsområden

I städer runtom i Europa har en stor social mångfald vuxit fram efter industrialiseringen; en etnisk mångfald relaterad till arbetskraftsinvandring, flyktingvågor och anhöriginvandring, och en mångfald av livsstilar på hushållsnivå när den gamla familjenormen ersätts av en myriad av olika nya familjekonstellationer (Vranken *et al*, 2002). Samtidigt som mångfalden ökat har den sociospatiala polariseringen också ökat genom exkluderande processer och producerat bostadsområden där socialt exkluderade människor samlats (ibid.). Parallellt med detta har också urbaniseringen bidragit till att landsbygden avfolkats. Det hot mot lokalsamhället som detta utgör på landsbygden har skapat en massiv mobilisering för att vända den nedåtgående spiralen av kunskapsmässigt och finansiellt läckage. Kunskapsutbytet mellan stad och land tycks dock ha varit magert. Vi kommer att ha anledning att återkomma till detta.

Medan forskare ser segregation som att staden är segregerad det vill säga som ett växelspel mellan välbärgade respektive fattigare områden, eller områden med få respektive många etniska minoriteter, ser politiker istället segregation som något som rör ett enskilt bostadsområde, som områden som drabbats av vad man kan kalla omvänd gentrifiering och präglas av hög arbetslöshet, bidragsberoende, kriminalitet, sociala problem med mera (Andersson, 2006). Kanske var det detta sätt att se på segregation som endast gällande de områden som drabbas negativt som gav upphov till att ett nytt policyparadigm svepte in över Europa som en våg, nämligen *områdesbaserade satsningar* (Vranken *et al.*, 2002; Andersson, 2006).

Ett annat paradig som kan kopplas till framväxten av detta nya policyområde är en stark tro på grannskapseffekter (Vranken *et al.*, 2002). Huruvida grannskapet har en viktig funktion i dagens individualistiska välfärdssamhälle där människor inte längre är beroende av varandra för sin välfärd är vida omstritt. Dock råder det viss konsensus kring att grannskap och grannskapseffekter fortfarande spelar en stor roll för de mest sårbara i samhället – som samtidigt lever i områden med hög koncentration av människor i samma situation (ibid.). På många håll i Europa håller välfärden också på att monteras ner genom privatiseringar och avregleringar. Detta innebär att ansvaret för välfärden flyttas från staten till den ideella sektorn, individen och människor i dennes omedelbara närhet (ibid.). Kanske kan detta ytterligare stärka behovet av ett väl fungerande grannskap.

De områdesbaserade satsningar som gjorts på lokal, regional och nationell nivå i Europa har alla gemensamt att de oftast inkluderat både socioekonomiska och fysiska åtgärder. Satsningarna har haft blandade resultat, speciellt för områden som domineras av etniska minoriteter (Wallace & Cornelius, 2011). I Sveriges *Storstadssatsning* som sattes 1999 satsades det till skillnad från

övriga Europa försvinnande lite på fysisk upprustning, och mer på arbetsmarknadsåtgärder, utbildning samt kulturella och hälsorelaterade åtgärder (Andersson, 2006). Andersson (2006) menar att detta beror på att man inte sett boendestandarden eller närmiljön som skapare av segregation, utan snarare social och etnisk exkludering och diskriminering, vilket han också menar är helt rätt. Segregation uppstår i en komplex samverkan mellan strukturella faktorer så som bostadspolitik, inkomstklyftor och diskriminering, selektiv migration till fina villaområden (Andersson, Bråmås & Hogdal, 2009) och brist på *agency* på hushållsnivå (Andersson 2006).

De politiskt formulerade målen för Storstadssatsningen var att skapa tillväxt i storstadsregionerna och att bryta segregationen, men det sistnämnda lär snarare ha varit en retorisk formulering (Andersson 2006; Andersson, Liedholm, Lindberg & Sörensen 2002). Generellt har Storstadssatsningen varit lyckad för de individer som tagit del av åtgärderna, men ett misslyckande för deras respektive bostadsområden då de ofta lett till selektiv migration; många som blivit mer resursstarka genom Storstadssatsningen valde att flytta därifrån (Andersson, 2006). Den selektiva migration som uppstått kan bero på flera saker. Enligt en rapport från Conscise (2003) är balansen mellan socialt kapital (nätverk, normer och relationer som kan nyttjas för att uppnå något) och humant kapital (utbildning, kompetens, färdigheter) viktig för huruvida människor stannar kvar i sitt eget område eller väljer att flytta därifrån. Om det humana kapitalet växer fram ur ett socialt kapital tenderar människor att stanna, men om det satsas för mycket på humant kapital utan att människor har en social förankring till platsen uppstår selektiv migration (ibid.). Andra menar att människor vill lämna sitt område eftersom den egna identiteten och den egna kapaciteten till stor del hänger på vilket bostadsområde man tillhör, och att detta leder till att solidariteten inom området minskar, vilket i sin tur leder till selektiv migration (Vranken *et al.*, 2002). Sammanfattningsvis har Storstadssatsningen i Sverige gett positiva effekter men inte lyckats lösa det den syftat till, det vill säga varken att bryta segregation så som forskare definierar den eller att bryta segregation så som politiker definierar den. Vad gäller att skapa tillväxt tyder analyser på att det minskade bidragsberoendet och den minskade arbetslösheten som observerats under perioden berott på makroekonomiska förbättringar (Andersson, 2006).

Den svenska Storstadssatsningen präglades också av att man i de lokala utvecklingsavtal som slöts hade stor frihet att utgå ifrån lokala behov. Målen var så generellt ställda att det fanns gott om tolkningsutrymme (Andersson *et al.*, 2002). Ett av de områden som varit föremål för Storstadssatsningen är stadsdelen Fosie, där också vårt undersökningsområde Lindängen är beläget. Satsningen där präglades av ett uttalat fokus på att stärka demokratin och deltagande genom att arbeta utifrån ett underifrånperspektiv och ett delprojekt som syftade till just detta var *Aktiv Stad* i Fosie (Andersson *et al.*, 2002). Ett lokalt resursteam med fyra personer skapades, vars uppgift var att stödja medborgarinitiativ i form av verksamheter som arbetade i linje med Storstadssatsningens mål. Dessa skulle drivas av de boende och leva vidare av sig självt efter projektets slut. Till deras förfogande fanns en utvecklingspott varifrån föreningar och verksamheter kunde söka medel. Ett flertal verksamheter fick stöd inom ramen för *Aktiv stad*,

med varierande resultat. Ett starkt fokus på den svenska föreningsformen och stora svårigheter i att engagera invandrare, vilka möjligtvis går hand i hand, är två problem som lyfts fram i utvärderingen.

Något annat som poängteras i en delrapport om demokrati och delaktighet i Storstadssatsningen i Fosie, Hyllie och Södra innerstaden (ibid.) är att föreningar och verksamheter fått medel ur utvecklingspotten förutsatt att deras syfte stämmer överens med målen för Storstadssatsningen.

Ett sådant tillvägagångssätt anser vi inte vara ett exempel på en utvecklingsinsats med ett underifrånperspektiv, vilket är själva grundproblemet. Att formulera målen för ett utvecklingsarbete kan liknas vid att definiera vilken typ av utveckling som är önskvärd. Utveckling är ett begrepp med stort utrymme för egna tolkningar och vi anser att ett underifrånperspektiv innebär att det är de boende som definierar vad utveckling innebär där de bor. I dagens områdebaserade satsning i Malmö, *Områdesprogrammet*, har de boende på Lindängen fått vara med i målformuleringen, det vill säga, de har fått definiera vad utveckling är. De har dock inte fått ta fram strategier för att nå fram till de specificerade målen. Vad de boende menade med "tryggare" eller "finare" är öppet för tolkning. Detta är, enligt vår uppfattning, *inte heller* ett underifrånperspektiv. Underifrån- perspektivet ligger i det där *hur*-et, och i att initiativet kommer underifrån.

Vi argumenterar i vår uppsats för behovet av att stärka de boendes reella inflytande i utvecklingen av Lindängen. Vi tror att ett kapabelt och organiserat civilsamhälle, (inte nödvändigtvis i föreningsform) kan åstadkomma social och ekonomisk förändring. Det är också en förutsättning för att skapa en lokal ekonomi som utgår ifrån lokala behov och kompetenser. En förmåga hos tjänstemän och politiker att medvetet ta ett steg tillbaka för att ge de lokala resurserna demokratiskt utrymme (så kallad *leading by stepping back*) är av stor vikt för att ge de boende kapacitet att åstadkomma förändring. Denna uppsats syftar till att presentera ett alternativt sätt att se på utveckling i städer på samma sätt som man gör på landsbygden – vi kallar det **Rurban utveckling**. Detta är dock ingenting nytt, byalagsrörelser fanns i Stockholm redan på 1970-talet (Wickman, 2002-11-01). Byalaget på Kungsholmen kämpade för en mer människovänlig stad och lyckades bland annat stoppa breddning av en motorväg och indragningen av viktiga busslinjer (ibid.). Vi tycker att byalag i städer är ett fenomen som borde återskapas.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med uppsatsen är att göra en hållbarhetsanalys utifrån möjligheten till community development i miljonprogramsområdet Lindängen, och med inspiration från byalagsrörelsen och lokal ekonomi som verktyg föreslå ett projekt som kan stärka Lindäns kapacitet att formulera mål och strategier för att agera för social och ekonomisk förändring.

Undersökningsfrågor

1. Vad karaktäriserar framgångsrik bygdeutveckling och hur kan bygdeutveckling förstås utifrån teorier om community development?
2. Vad karaktäriserar en lokal ekonomi och finns det en koppling mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi?
3. Hur ser förutsättningarna ut för att applicera tanken bakom bygdeutveckling och lokal ekonomi på Lindängen och vilka är de centrala utmaningarna?
4. Hur kan ett projekt utformas utifrån bygdeutveckling och community development med syfte att stärka Lindäns möjlighet att påverka och driva utvecklingen av sitt område?

1.3 Avgränsning

Denna uppsats behandlar inte begreppet social ekonomi även om vi genom litteraturen förstått att detta begrepp är nära relaterat med lokal utveckling och lokala ekonomier. Det är tydligt att en lokal ekonomi och en social ekonomi har samma fokus och ibland verkar begreppen vara näst intill synonyma. Det finns dock en rad skillnader mellan social och lokal ekonomi samtidigt som det verkar råda en viss begreppsförvirring kring begreppet social ekonomi då författares definitioner av social ekonomi varierar. Att reda ut begreppet social ekonomi och dess likheter och skillnader med begreppet lokal ekonomi är dock en uppsats i sig varför vi valt att inte bejaka den sociala ekonomin specifikt i denna uppsats.

I denna uppsats lyfts teorin bakom lokal ekonomi och förutsättningarna för att applicera detta synsätt på Lindängen fram i uppsatsen. Dock bejakar inte projektplanen som handlar om skapandet av en lokal utvecklingsgrupp denna aspekt i större utsträckning. Anledningen till detta är att vi är av den åsikten att en lokal ekonomi behöver en plattform att stå på innan synsättet kan introduceras och vi ser den lokala utvecklingsgruppen som en sådan plattform men som måste komma till stånd innan tankarna bakom en lokal ekonomi kan introduceras.

1.4 Disposition

Inledningsvis följer en teorigenomgång av community development där teoretiska perspektiv som är relevanta för att studera community development beskrivs och begreppen empowerment, socialt kapital, självhjälp och deltagande reds ut, vilket följs av en presentation av deltagande planering. Vidare i detta avsnitt beskrivs hur ekonomi kan användas som ett medel för community development och här beskrivs en alternativ syn på dagens ekonomi med fokus på teorierna bakom lokal ekonomi. I följande avsnitt beskrivs den hållbarhetsanalys som genomförts inom ramen för uppsatsen. I denna del lyfts resultaten från de intervjuer som genomförts inom ramen för uppsatsen fram där vi reder ut vad som karaktäriserar framgångsrik bygdeutveckling och lokal ekonomi, kopplingen mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi samt hur förutsättningarna och de centrala utmaningarna ser ut för att applicera tanken bakom bygdeutveckling och lokal ekonomi på Lindängen. Vidare följer ett projektförslag som syftar till att lösa vissa av de problem som lyfts fram i hållbarhetsanalysen och grundar sig på teorier om community development. Avslutningsvis presenteras de slutsatser som dragits följt av en diskussion och förslag på framtida forskning.

2. Teorigenomgång och teoriansknytning

2.1 Community development

För att ge en bild av vad community development är vill vi börja med att presentera några vanliga definitioner som på ett övergripande sätt förklarar vad som menas med community development idag. Modern community development presenteras ofta som ett alternativt sätt att se på utveckling eller en alternativ politik (Bhattacharayya, 1995). Författare inom detta fält anser att utveckling bör vara en underifrånprocess som utgår ifrån människorna på platsen, ibland uttalat, ibland implicit för att åstadkomma social och ekonomisk förändring och utmana maktstrukturer (Sanders, 1958; Bhattacharayya, 1995; Somerville, 2011; Mathie & Cunningham, 2003). Centrala begrepp i litteraturen om community development är kapacitetsbyggande, *empowerment*, självhjälp, socialt kapital och *deltagande* (ibid.). Ofta betonas att utvecklingen är en kollektiv process och vissa författare lägger vikt vid att det övergripande syftet är att åstadkomma social och ekonomisk förändring genom att utöva påtryckningar för att påverka maktstrukturer i samhället (Somerville, 2011).

Community Development is a long-term value based process which aims to address imbalances in power and bring about change founded on social justice, equality and inclusion. The process enables people to organize and work together to:

- (i) identify their own needs and aspirations;
- (ii) take action to exert influence on the decisions that affect their lives;
- (iii) improve the quality of their own lives, the communities in which they live, and societies of which they are a part (LLUK, 2010 i Purcell, 2011, s.1)

Att bygga kapacitet för självhjälp är centralt och ett underliggande moraliskt ställningstagande för community development är att människor har förmåga att lösa sina problem själva.

Building local capacity involves working with poor and marginalized populations to identify capacities needed for self-help and helping to build those capacities. This approach is based on the assumption that given increases in local capacities, local actors may solve many of their own problems (Alvord, Brown & Letts, 2004, s. 267).

Nedan följer en fördjupning av hur community development kom till, några angreppssätt för hur man kan arbeta med community development i praktiken, hur begreppet community development kan definieras, vilka teoretiska ramverk som kan vara relevanta för att studera och praktisera community development samt hur det kan operationaliseras. Vi avslutar med att ta upp centrala begrepp för community development som behöver förklaras såsom socialt kapital, empowerment, deltagande och självhjälp.

Community development – en historisk tillbakablick

Community development har en etiskt grumlig historia. Det var från början ett kolonialt projekt som syftade till att kontrollera folkgrupper i Indien, Afrika och andra delar av världen för att förbereda dessa för den ”civilisation” som dåtidens koloniserare representerade (Somerville, 2011). Community development gick då ut på att söndra och härska. Koloniseraren erbjöd en plattform för att stärka enskilda communities. Samtidigt som koloniseraren skapade och kontinuerligt befäste grupperingar i samhället hävdade denne att den stod utanför konflikterna som uppstod mellan dessa. Ur koloniserarens perspektiv har detta varit ett lyckat projekt; exempelvis är nästan alla de länder som stod under Brittiska imperiet nu medlemmar av Samväldet. Det koloniala synsättet lever enligt Somerville (2011) kvar i exempelvis utvecklingsstudier där begreppet utveckling förstås som att skapa en god relation mellan communities och staten. Detta görs på två sätt; genom att stärka sammanhållningen inom communities för att ge dem en röst, och genom att stärka statens kapacitet att ta tillvara på de krav som framförs med denna röst (ibid.). Detta ”deltagande” har varit ett sätt för koloniseraren att ge ett sken av inflytande för att hålla befolkningen precis tillräckligt tillfredställd och okritisk; deltagandet är inte ett mål i sig utan ett medel för att upprätthålla makten (Craig, Mayo, Popple, Shaw & Taylor 2011). Somerville (2011) menar att denna neokolonialism i allra högsta grad lever kvar i dagens samhälle, inte minst i bostadspolitiken, och att man inte ska underskatta statens roll i processer som förstärker grupperingar i samhället. Den neokoloniala ansatsen till community development innebär att man ser utveckling som att skapa en viss ”nivå av civilisation”; en viss levnadsstandard, demokratisk infrastruktur och rättvist bemötande. Somerville (2011) argumenterar för att detta synsätt i praktiken leder till att medelklassen, ”de civiliserade”, tillåts kolonisera låginkomsttagares bostadsområden (gentrifiering), professionella experter tillåts utöva makt över lekmän (genom urban och regional planering), och marknadskrafter tillåts förstärka skillnader mellan grupper i samhället. Resultatet av neokolonialism blir, trots statens goda vilja att bygga en god relation mellan stat och

communities och mellan communities genom att "lyfta" utsatta medborgare, att skillnader förstärks och upprätthålls (ibid.).

2.1.1 Angreppssätt

Att presentera community development som en kolonial uppfinning och som upprätthållare av neokolonialism i dagens samhälle är förstås inget vinnande argument för varför man bör ägna sig åt community development. Det är därför viktigt att visa på att community development ofta innebär något helt annat och att det kan delas in i olika kategorier, vilket redovisas nedan.

I ena änden av skalan finns community development som görs *åt* (eng. *to*) community (neokolonialism), och i andra änden står community development *av* community; (även kallat *community self-development*) (Somerville, 2011). Däremellan finns community development *för* community, och community development *tillsammans med* community (ibid.). Community development *åt* community har vi redan förklarat i den historiska tillbakablicken. Nedan redogörs därför kortfattat för community development *för*, *med* och *av* community, vilket följs av en presentation av modellen för *Asset-Based Community Development* (ABCD-modellen).

Community development för, med och av community

Community development *för* ett community innefattar ett välgörenhets- och biståndsperspektiv på community development där medlemmarna av ett community måste "förtjäna" att bli hjälpta. Utveckling ses som moralisk förbättring, och delaktighet används i syfte att låta deltagarna visa att de "förbättrats". Sentida exempel på detta är då välfärdsbidrag ges förutsatt att personen uppfyller vissa beteendemässiga krav (Somerville, 2011).

Community development *tillsammans med* community är väl etablerat i USA och England där *community developer* är ett välkänt yrke (Craig *et al.*, 2011). Det går ut på samverkan mellan en betald så kallad *community worker/community organizer* eller *community developer* (Somerville, 2011). Deltagande höjs till skyarna men har ett oklart syfte (ses som ett mål). Vad som menas med utveckling är upp till den som är anställd för att arbeta med gruppen (ibid.).

Det tredje angreppssättet är community development *av* ett community självt; *community self-development*. *Community self-development* kan vara självhjälp (vilket beskrivs mer ingående nedan), *peer-to-peer* bistånd, eller att ett community självorganiserar sig för förändring (ibid.).

Asset-Based Community Development

Ett angreppssätt som kan appliceras på community development tillsammans med community är modellen för *Asset-Based Community Development* (förkortat ABCD modellen) där man till skillnad från ett behovsbaserat tillvägagångssätt utgår ifrån styrkor. ABCD-modellen grundades av John Kretzmann och John McKnight, som skapade denna modell som ett led i att motverka det negativa behovsbaserade tillvägagångssätt som råder inom stadsplanering i USA. I ett behovsbaserat tillvägagångssätt ligger fokus på att analysera problem och sedan hitta lösningar

på dessa problem, vilket oavsiktligt har resulterat i att arbetet med samhällsutveckling alltid presenteras utifrån en negativ synvinkel. Istället för att medverka till att öka samhällets kapacitet har det snarare lett till att äventyra det (Mathie & Cunningham, 2003). I ABCD-modellen tas däremot lokalsamhällets styrkor som utgångspunkt för förändringsarbete och fokus ligger därmed på det positiva (ibid.). Externa aktörer som anammar ABCD-modellen använder strategin att medvetet ta ett steg tillbaka för att ge de lokala resurserna demokratiskt utrymme, något som kallas för *leading by stepping back* (Mathie & Cunningham, 2003, s.483). Att stödja grupper i ett community på ett sådant sätt att de blir relativt självgående är också viktigt för att undvika att grupperna blir beroende av externa resurser (ibid.).

2.1.2 Community development – en disciplin?

Community development är också ett fenomen som studerats utifrån en mängd olika discipliner. (Hustedde & Ganowicz, 2002) såsom antropologi, sociologi, psykologi, ekonomi med flera (Hustedde & Ganowicz, 2002; Sanders, 1958). Det är även i allra högsta grad ett yrke, och därför talar man om praktikerns och teoretikerns perspektiv. Svårigheten i att förena dessa är återkommande i litteraturen (Hustedde & Ganowicz, 2002; Sanders, 1958). Till exempel menar Sanders (1958) att det går att urskilja två teoretiska nivåer av community development; den första som är praktikerns nivå som färgas av att författaren själv är mitt i processen, och den andra som är teoretikerns mer objektiva eftersom hen studerar fenomenet utifrån. Det finns en viss diskrepans mellan teori och praktik där teoretikern är för avlägsen från verkligheten och praktikern inte vill ta till sig abstrakta och analytiska teoretiska perspektiv, vilket gör att dessa är svåra att förena (Sanders, 1958). En *community developer*, som yrkesrollen heter, är ofta mer intresserad av empiriska undersökningar av fenomen som är i ropet och problem som är akuta, och mindre intresserade av teorin (Hustedde & Ganowicz, 2002). Många av de teoretiker som är relevanta för community development, bland andra Habermas, använder dessutom ett språk som är tidskrävande att läsa och med omfattande jargong (ibid.). På praktikerns teoretiska nivå är språket aktivt och pragmatiskt och community development sammanställs som principer vilka ofta är en blandning av policyrekommendationer, ställningstaganden och metoder men även empiriskt styrkta generaliseringar. Dessa principer är ofta generella och generiska och väldigt användbara för just en praktiker. De når dock sällan någon högre grad av abstraktion utan är konkreta och beskriver prompt vad som fungerar och vad som inte fungerar (Sanders, 1958).

Begreppet “Community”

Samhällen, social förändring, communities och rörelser är komplexa och därför behövs en hel uppsättning teoretiska perspektiv på community development (Hustedde & Ganowicz, 2009). Vi ska fördjupa oss något i detta senare. För att kunna ha en teori att utgå ifrån när community development studeras, behövs först en definition av vad det är för någonting, och då mer detaljerad än de vi tidigare lyft fram.

För att komma till botten med vad vi menar med community development och vilka teoretiska perspektiv som är relevanta behöver begreppen community och development definieras. Vad som menas med eller kännetecknar *community* är omdiskuterat (Plant, 1974; Gregory, Johnston, Pratt, Watts & Whatmore 2009) och development likaså (Somerville, 2011; Bhattacharaya, 1995; Gregory *et al.*, 2009). Vår intention är dock inte att gräva ner oss för djupt i de myriader av definitioner som finns. Istället beskriver vi nedan några definitioner av begreppet community som figurerat i litteraturen och återkommer sedan som hastigast till begreppet development.

Enkelt uttryckt är community

A group of people who share common culture, values and/or interests, based on social identity and/or territory and who have some means of recognizing, and (inter)acting upon these commonalities (Gregory *et al.*, 2009, s. 103).

Den definitionen rymmer flera aspekter av community som är intressanta; *community som kultur eller identitet* och *community som plats*. Definitionen av community behöver vara flexibel och inkluderande, då community kan se olika ut i olika politiska/ekonomiska och kulturella kontexter (Bhattacharaya, 1995). Chicagoskolan med Ferdinand Tönnies i spetsen associerade community med byar eller bygder på landsbygden och menade att community i städer har ersätts av begreppet "samhälle" (en föreställd och mekanisk struktur) genom urbanisering och industrialisering (Gregory *et al.*, 2009). Till skillnad mot detta menar Foster (2006) att community inte är lika med *neighborhood* längre

Communities are not always place based, but are often interest-based (although those two can overlap significantly in segregated areas) (Foster, 2006, s. 578).

Community används ofta som ett sätt att hänvisa till den skala i vilken människor lätt känner igen varandra (så som ett grannskap eller kvarter); det vill säga *community som relationer* (Gregory *et al.*, 2009). Community skulle kunna innebära nätverk av människor som interagerar och känner varandra, men community betyder inte nödvändigtvis att människor interagerar med varandra direkt. Ett community kan även vara *imagined* och skapas och upprätthållas genom media eller kultur, så som nationer är (Gregory *et al.*, 2009; Somerville, 2011). Det är därför inte så enkelt som att community är samma sak som nätverk (Somerville, 2011). Just *imagined community* som till exempel gemensam kultur, identitet eller intressen blir allt mer aktuellt idag med communities på internet och i sociala medier.

Utöver community som kultur, community som plats eller community som relationer kan nämnas att community kan ses som något *aktivt*; en kollektiv förmåga eller kapacitet till kollektiv politisk action (Somerville, 2011; Chavis & Wandersman, 1990). Somerville (2011) anammar detta synsätt, och *imagined community*, och menar att det som kännetecknar community är dess förmåga att få människor att identifiera sig vid ett kollektiv och agera som en del av detta kollektiv. Eftersom människor inte nödvändigtvis behöver ha starka band till

varandra, de vill säga de behöver inte känna varandra för att vara del av och agera utifrån detta kollektiv, är community enligt Somerville (2011)

[...] (embodied or imagined) connectedness among individuals (Somerville, 2011, s. 4).

Ett sista sätt att se på community, besläktat med synen att community är *aktivt*, är att ett community är en flyktig, temporär konstellation som bildas kring specifika frågor (Lyons *et al.*, 2001). De frågor som ett community mobiliserar kring kan skifta fokus eller helt bytas ut. Community uppstår ad hoc och flera sådana kan bildas och upplösas under exempelvis ett större utvecklingsprojekt (ibid.).

Community development – en definition

Vi har valt att utgå ifrån Bhattacharayyas (1995) definition av community development, med motivation att han lyckas väva samman den praktiska och den teoretiska nivån och skapa en definition som är distinkt (det vill säga skiljer sig från andra discipliner) och universell (inte bara giltig i vissa kontexter). Vi kommer här att redogöra kort för Bhattacharayyas (1995) definition av community och av development, och kommer att återkomma till vad detta innebär och hur man kan operationalisera begreppet utifrån definitionen.

I många sammanhang definieras community på sätt som exkluderar vissa typer av communities, till exempel postindustriella, urbana och nomadiska communities (Bhattacharayya, 1995), men community kan också fångas i ett enda universellt begrepp; *solidarity*. Med solidaritet menas en djupt rotad identitet och gemensam uppfattning om hur man bör bete sig (ibid.). Enligt Somerville (2011) krävs, för att individer i ett community ska vara villiga att agera kollektivt, en motiverande faktor och detta är oftast en stark koppling till sitt community (koppling till platsen eller till en gemensam identitet hos gruppen). Community development definierat som solidaritet inkluderar alla communities längst en skala från nomad- pre- och postindustriella och urbana communities, delar av större enheter som till exempel stadsdelar och även intressebaserade communities som sträcker sig över territoriella gränser så som politiska åskådningar eller religioner, samt multikulturella eller etniskt komplexa communities (ibid.).

Begreppet development vill Bhattacharayya (1995) inte utveckla vidare. Han nöjer sig med att konstatera att människor själva bör få definiera vad som är utveckling. Centralt för att åstadkomma den typen av utveckling är att människor har *agency*, vilket betyder

[...] the capacity to create, reproduce, change, and live according to their own meaning systems, the powers effectively to define themselves as opposed to being defined others (Bhattacharayya, 1996, s.61).

Vad utveckling innebär definieras då av de som skapar utvecklingen (ibid.).

Community development bygger på antagandet att människor har rätt till *agency* och solidaritet, och syftar till att skapa, skydda och upprätthålla det (Bhattacharaya, 1995). Vad som skapar och vad som motverkar eller river upp *agency* och solidaritet blir då relevanta forskningsområden för community development. Nästan alla aspekter av modernitet eller utveckling har någon gång pekats ut av någon grupp som något som motverkar *agency* och/eller solidaritet; kolonialism och orientalism, globalisering, skapandet av nationer och centralisering av samhällsfunktioner, ojämlikhet mellan könen, industrialisering, teknisk utveckling (ibid.) och nu på senare tid tillväxtparadigmet (Jackson, 2009).

Community development drivs alltså av en vilja att skapa *agency* och solidaritet. Bhattacharaya (1995) och Somerville (2011) menar dock att detta inte är tillräckligt. Många former av utveckling har skett med målet att ge människor *agency* och solidaritet men har objektifierat sin målgrupp under tiden (Bhattacharaya, 1995). Exempel på detta är då praktiker tror sig veta vad som är bäst för medborgarna och därmed tvingat på dem sin egen agenda, som till exempel kommunistisk såväl som kapitalistisk utveckling eller utbyggnad av utbildningssystem och hälsosektor. Som nämnt ovan är en grundläggande princip för *agency* att individen har rätt att definiera sig själv och sin upplevda verklighet, istället för att få den definierad av andra. Motsatsen till *agency* är beroende, det vill säga oförmåga att själv kunna påverka. Oförmåga att påverka utvecklingen, även om utvecklingen är "för ens eget bästa" motverkar *agency*, och kan dessutom innebära att den åtgärd som genomförs är grundad på antaganden om målgruppens verklighet som är felaktiga. Vad som istället kännetecknar community development är en ny form av politik där utveckling drivs med respekt för vad människor uttryckligen vill, och tron att de har kapacitet att definiera sin egen verklighet och sina egna problem (ibid.).

2.1.3 Teoretiska ramverk för community development

Beroende på hur man definierar ämnet faller sig olika teorier relevanta (Hustedde & Ganowicz, 2002; Sanders, 1958). Exempelvis kan community development ses som en process, en metod, en åtgärd eller en rörelse vilket också påverkar valet av teori att utgå ifrån (Sanders, 1958). Community development kan också ske i olika geografiska skalor, såsom community, regional eller nationell skala (Sanders, 1958), och i olika typer av samhällen (Bhattacharaya, 1995) vilket ställer ytterligare krav på valet av teori.

Hustedde och Ganowitz (2002) anammar Bhattacharayyas (1995) definition och menar att community development handlar om att bygga solidaritet och kapacitet eller *agency* för att åstadkomma social och ekonomisk förändring. Praktiker och teoretiker inom community development behöver ta tre aspekter i beaktande; *struktur*, *makt* och *gemensamma betydelser* (eng. *shared meanings*). Tre teoretiska ramverk kan identifieras som motsvarar dessa; systemteori (eller funktionalism/strukturell funktionalism), konfliktteori och symbolisk interaktionism, och författarna menar att dessa är centrala för community development.

Systemteori behandlar teorier rörande strukturer som har funktioner i samhället, det vill säga organisationer, utbildningsväsende, företag, ideella organisationer och formella och informella grupper (Hustedde & Ganowicz, 2002). Systemteoretiker har till stor del fokuserat på orsaker till social förändring, och vad som upprätthåller status quo, vilket är centralt att förstå för en *community developer*. Ett systemteoretiskt koncept som *community developers* kan ha nytta av är att strukturer i samhället kan ha latent och manifesterade funktioner. Med manifesterade funktioner menas vad strukturens syfte, vision eller mål är och med latent funktioner menas funktioner som inte åsyftas eller är ouppmärksamade (ibid.). Ett exempel på detta som Hustedde och Ganowicz (2002) tar upp är strukturen urban planering, vars manifesterade funktion är att skapa effektiva, väl organiserade städer, medan strukturens latent funktioner är att stödja vissa intressen till exempel tillväxtmaskineriet eller byggbranschen. En funktionalist eller systemteoretiker tenderar att se dessa manifesterade och latent funktioner hos strukturer och agera för att förändra dessa, använda sig av strukturer i samhället för att bygga kapacitet, eller bygga nya strukturer (ibid.).

Med makt menas relationer till de som kontrollerar eller har tillgång till värdefulla resurser (Hustedde & Ganowicz, 2002). Kärnan i konfliktteori är att konflikter är inneboende i alla aspekter av socialt liv, mellan individer, grupper, nationer och unioner. Konflikterna finns eftersom resurser inte finns tillgängliga för alla, och konflikt är också nödvändigt för att åstadkomma skiften i fördelningen av resurser genom att störa den ordning som upprätthåller detta. Konfliktteori förklarar och erbjuder sätt att förstå makt och lösa konflikter på. En *community developer* med kunskap om konfliktteori kan analysera maktförhållanden och förstå vilka resurser som denne kan använda sig utav för att åstadkomma förändring (ibid.).

Medan de två föregående aspekterna struktur och makt relaterar till byggande av kapacitet genom användande av teorier på makronivå relaterar den tredje aspekten gemensam betydelse i högre grad till byggandet av solidaritet genom teorier på mikronivå (Hustedde & Ganowicz, 2002). Mänsklig interaktion ses inom symbolisk interaktionism som symbolisk; vi interagerar genom bland annat språk, gester och kläder. Exempelvis kan man framhäva eller dölja någon aspekt hos sig själv som associeras till olika värden i interaktionen med andra, såsom att använda keps eller anpassa sitt kroppsspråk i en given situation. Symbolisk interaktionism är viktigt för en *community developer* eftersom denne behöver ha kännedom om de betydelser som människor ger människor, platser och situationer. Detta för att dessa gemensamma betydelser är en viktig del av solidaritet. Exempelvis är en kyrka egentligen inget mer än en byggnad, men eftersom vi associerar den med religion betyder kyrka någonting annat än bara "byggnad". Detta är en *gemensamt konstruerad betydelse* (eng. *shared meaning*). En *community developer* med kunskap om symbolisk interaktionism förstår att det är viktigt att konstruera en gemensam vision kring ett community, med symboler så som språk, musik eller bilder, för att bygga solidaritet. Detta behöver inte betyda att denne ignorerar maktförhållanden, till exempel kan en *community developer* vara intresserad av att få gruppen att reflektera kring vems betydelse av något fenomen som dominerar policy (ibid.).

Inom sociologin finns en ständigt pågående diskussion mellan makro- och mikro-teoriernas förmåga att förklara verkligheten, där anhängare av båda perspektiven tenderar att ignorera strukturers respektive individers påverkan på sociala system (Hustedde & Ganowicz, 2002). För community development, som befinner sig i gränslandet mellan mikro- och makronivån, krävs ett mellanting; vilket går att finna i Giddens *Structuration theory* som behandlar något som han kallar *modalities*. Med modalities menas normer och mönster, som manifesteras genom kulturer och traditioner. Exempel på modalities är individualism, traditioner av rättvist utbyte genom att ”ge och ta” och jantelagen. *Structuration theory* skapar en länk mellan strukturer och individer; symbolisk interaktionism kan påverka modalities och vice versa, modalities kan påverka strukturer och vice versa. Hustedde och Ganowicz (2002) menar att det är på denna mellannivå som solidaritet skapas.

Även Spruill, Kenny och Kaplan (2001) slår ett slag för systemteori som relevant för community development. De föreslår *General systems theory* (GST) och en gren av GST som behandlar organisatoriskt lärande; *complexity theory*. Ett community är ett komplext system vars beståndsdelar är individer, det innebär att ett community är en organisation som lär sig genom feedbackloopar mellan individer och mellan communities. Därför är systemteori, vars syfte är att förklara interaktionen mellan delar i ett system och mellan systemet och dess omvärld, ytterst relevant (ibid.).

Grundläggande för GST är att istället för att anta att man kan förstå ett system genom att analysera dess delar var för sig, ser ett system som summan av interaktionen mellan dess delar (Spruill, *et al.*, 2001). En analogi som förklarar varför detta är nödvändigt är att en bils främsta egenskap är att den rör sig framåt, men om man plockar isär bilen kan ingen av delarna självständigt röra sig någonstans. Att analysera delarna säger heller ingenting om trafiksystemet eller bilens betydelse för familjen som äger den. Styrkan i systemteori är att det syftar till att förklara interaktionen mellan delarna och samtidigt erkänner systemet som en del av ett större system; i bilens fall samhället, kulturen, staden och miljön. Vidare kännetecknas community development av dynamisk komplexitet, det vill säga att de åtgärder som behövs för att lösa ett problem kan vara kopplade på ett subtilt och ickelinjärt sätt därför att delarna som utgör systemet påverkar varandra på många sätt. Detta till skillnad från detaljerad komplexitet som till exempel hur man bygger en dator; det är komplext men kan utföras metodiskt och linjärt. Spruill *et al.* (2001) menar att utvecklingsarbete kännetecknats av att man sett community development som detaljerad komplexitet och att åtgärderna anpassats därefter. Ett dynamiskt komplext system kännetecknas av att åtgärder kan ha olika effekt på kort och lång sikt och att effekter av åtgärder kan dröja eller inte motsvara förväntningarna. Det som hänt då man inte tagit hänsyn till detta är att man tagit till samma åtgärder gång på gång, eftersom hänsyn inte tagits till hur feedback i ett dynamiskt komplext system kan gå till (ibid.).

Vad betyder det att använda ett systemteoretiskt perspektiv på community development i praktiken? Spruill *et al.* (2001) menar att den viktigaste orsaken till att använda ett systemteoretiskt perspektiv är att det tillåter medlemmarna av ett community att se helheter. Detta i sin tur möjliggör för medlemmarna att se sig själva som en aktiv del av ett system där delarna influerar varandra. Medlemmar av ett community kan genom att lära sig om systemteori gå från att vara någon som reagerar på verkligheten till att vara en aktiv deltagare i skapandet av sin egen framtid.

2.1.4 Normativa principer för community development

Bhattacharaya (1995) argumenterar övergripande för människors rätt att definiera sig själva och sin verklighet. Community development, menar han, bör utgå ifrån tre begrepp som kan liknas vid normativa principer; nämligen *självhjälp* (eng. *self-help*), *upplevda behov* (eng. *felt needs*) och *deltagande* (eng. *participation*). Somerville (2011) kompletterar detta genom en princip som han kallar *beloved community*.

Det som Bhattacharaya (1995) benämner *självhjälp* bygger på tron att ingen annan än den som upplever ett problem eller en verklighet kan eller bör definiera denna och finna lösningen. Metoden för en *community developer* att operationalisera denna princip bör därför vara att hjälpa en grupp att gemensamt identifiera sina egna problem och sedan lösningar på dessa. Att stödja uppbygganden av kapacitet till självhjälp är centralt för community development. Freire (1973 i Bhattacharaya, 1995) menar till exempel att det konventionella sättet att bedriva utvecklingsarbete där en expert definierar problem och lösningarna åt målgruppen skapar passivitet; de bli konsumenter av utveckling, och han förespråkade därför motsatsen.

Principen *felt needs* innebär att man inser utanförståendes tillkortakommanden gällande förståelsen av individens verklighet, problem och behov. Därmed inser man att utanförstående inte har makt att åstadkomma förändring åt någon. Traditionellt i konventionellt utvecklingsarbete har denna princip tolkats genom att marknadsföra lösningar till målgruppen, utifrån den egna förståelsen av målgruppens behov, vilket skapar en sorts "nästan-agency". Enligt Bhattacharaya (1995) är den egna verkligheten uppbyggd av den kunskap och de resurser som individen har tillgång till. För att operationalisera principen *felt needs* bör därför en *community developer* förse gruppen med kunskaper och resurser.

Principen *deltagande* kan ses som ett begrepp som egentligen innefattar de två föregående principerna. Bhattacharaya (1995) har dock valt att separera denna princip från de två övriga för att ge tydlighet i hur man kan operationalisera deltagande. Författaren är också noggrann med att påpeka att principen deltagande inte handlar om att låta målgruppen tycka till om en redan definierad agenda, exempelvis en serie olika förslag (ibid.). Operationalisering av principen deltagande innebär att en *community developer* inte går in i ett samarbete eller utvecklingsarbete med förutbestämda åsikter om vad problemet är eller förväntningar kring vad utgången kommer att bli. En *community developer* går istället in i processen med avsikten att locka fram ur

målgruppen vad de centrala problemen är och låta dessa vara delaktiga i framtagandet av lösningarna på problemen (ibid.).

Tillsammans utgör principerna självhjälp, upplevda behov och deltagande ett ramverk för hur man kan arbeta med community development i alla kontexter världen över (Bhattacharaya, 1995). Community development innebär att människor har tolkningsföreträde i att definiera sin egen verklighet, de problem och behov som den innefattar, att de själva måste "äga frågan" samt ta initiativ till att lösa upplevda problem oavsett om frågan gäller arbetslöshet, utanförskap, rasism, tonårsgraviteter, kriminalitet, analfabetism, ojämlikhet, kulturella rättigheter, vård och omsorg och så vidare (ibid.).

Som komplement till detta har vi Somervilles (2011) *beloved community*. Som nämnt ovan är det viktigaste för utvecklandet av community precis det som Bhattacharaya (1995) definierar som solidaritet. *Beloved community* innebär ett community som: är starkt (resursstarkt och med både täta och lösa nätverk eller relationer människor emellan), har förmåga till självorganisering och gemensam aktion, har motivation till att agera som en del av ett kollektiv (solidaritet), och att denna aktion är motiverad utifrån en strävan efter social rättvisa och jämlikhet (ibid.).

2.1.5 Centrala begrepp

Socialt kapital

Socialt kapital är ett begrepp som kan sägas ha lika många betydelser som det har användare. Gregory *et al.* (2009) menar att det litteraturen om socialt kapital försöker fånga i begreppet är;

The idea that access to and participation in groups can benefit individuals and communities (Gregory *et al.*, 2009, s. 689).

När begreppet sjösattes var syftet att förklara kultur på ett sätt som är användbart i ekonomi och policy (ibid.). Flera författare (Mathie & Cunningham, 2003; Rydin & Pennington, 2000; Somerville, 2011; Conscise, 2003) samlas kring en definition av socialt kapital som någonting (idéer, normer, strukturer, nätverk eller resurser) som en individ eller aktör i samhället kan använda sig utav för att uppnå någonting (vad dessa "någonting" är skiljer sig dock åt mellan författarna eller är inte specificerat).

Most people can recognize social capital as being the connections and trusting contacts that people make while going about their daily business. These contacts can then be used on a mutual and reciprocal basis to further the development of a community (Kay, 2005 s. 163).

Mer specifikt menar några att sociala normer, nätverk och tillit visar på relationer i vilka socialt kapital har genererats (Mathie & Cunningham, 2003; Kay, 2006). Det råder samstämmighet om att socialt kapital finns i nätverk, normer och tillit mellan individer i en grupp som agerar kollektivt för ett gemensamt mål (Mathie & Cunningham, 2003). Somerville (2011)

argumenterar att community development kan förstås som mobiliserandet av kapital, och ett utvecklat community kan förstås som ett community som är rikt på kapital. Förekomsten av ett specifikt sorts kapital kan inte ensamt förklara community development, utan det kapital som behöver mobiliseras är en kombination av socialt-, ekonomiskt-, kulturell- och symboliskt kapital. Detta härleder han till Putnams (1993) studie av norra Italien.

En konceptualisering av socialt kapital som faller många i smaken och samtidigt gör begreppet mer konkret och enklare (eller mindre komplicerat) att operationalisera är Putnams (2000) distinktion mellan *bonding* och *bridging*, där *bonding* är starka band mellan individer inom samma grupp, och *bridging* det svagare band som finns mellan grupper i ett community. *Bonding* och *bridging*, som är horisontella, det vill säga mellan individer av samma eller närliggande social status, har komplimenterats med begreppet *linking* som innebär en vertikal länk (Somerville, 2011). Begreppet syftar främst till att belysa maktrelationer mellan civilsamhälle och stat (Somerville, 2011; Callois & Schmitt, 2009). Medan *bonding* ses som en stark länk och *bridging* som en svag länk, ses *linking* som varken svag eller stark då den används taktiskt och instrumentellt, tillfälligt (Somerville, 2011). *Linking social capital* har kritiserats för att leda till social orättvisa och förstärka status quo, genom att lokala grupper som engagerar sig i samarbeten med offentlig sektor förlorar på samarbetet (Somerville, 2011). I en rapport från Conscise (2003) kritiseras uppdelningen mellan *bonding* och *linking capital*, de menar att även vertikala länkar bygger på ömsesidighet och är därmed samma sak som *bonding capital*.

Access to the capital resources that such 'higher status' groups hold can be acquired only if there is something that the more powerful want from those who have little or no power (e.g. consent to be governed, deference). Without this it would not be a form of social capital, and to refer to networks between groups with differential access to power and other forms of capital as 'social capital' would otherwise be to legitimate the perpetuation of unacceptable inequalities and dependency relations (Conscise, 2003, s. 117).

Empowerment

Empowerment är ett begrepp som används frekvent i litteraturen om community development. Att använda det som ett begrepp med en tydlig definition varvas med att använda ordet i dess ursprungliga betydelse "att stärka". Somerville (1998) definierar empowerment som

any process by which people's control (collective or individual) over their lives is increased (Somerville, 1998, s. 233).

Ökad kontroll och inflytande kan en individ, ett hushåll eller ett community få genom ökad kunskap eller kompetenser (Lyons *et al.*, 2001). I en senare publikation tycks samma författare definiera empowerment som ett tillstånd; att vara resursstark (Somerville, 2011). Ett community kan vara starkt på två sätt; genom att vara *interconnected* med vilket han menar en kombination av starka och svaga band mellan individer, och genom *empowerment* med vilket han menar resursstarkt (tillgång till resurser, väl organiserat och förmåga till kollektiv aktion). Ibland överlappar dessa; till exempel innebär starka band inom ett community ofta en förhöjd kapacitet

för organisation och kollektiv aktion. Ett community kan dock vara *interconnected* utan att vara *empowered* och vice versa.

Ofta definieras *empowerment* som en process som lett till att ett community har kunnat få ökat inflytande över resurser eller politiskt/juridiskt beslutsfattande som rör dem (Lyons et al, 2001). Friedman (1996) talar istället om psykologisk *empowerment* på ett individuellt plan, vilket han menar är en konsekvens av att delta i en kollektiv rörelse eller aktion och få större kontroll över sin egen livssituation (ibid.). På så sätt knyter Friedman i sin definition av *empowerment* samman det psykosociala och den reella påverkan.

Det finns en stark länk mellan deltagande och *empowerment*, och *empowerment* ses ofta som målet med medborgardeltagande och något som ett projekt bör ha genererat vid projektets slut.

Community organisations and members may engage very actively with regeneration programmes but may fail to influence the process and consequently will not be empowered by the experience (Adamson, 2010, s. 117).

Självhjälp

Individuell självhjälp, det vill säga en process för upprätthållande av community genom informella nätverk av materiellt eller emotionellt stöd, anses vara för flyktig och kortvarig för att kunna bekämpa social exkludering (Somerville, 2011). Informella nätverk är en förutsättning för *community self-development* eftersom det skapar band mellan individer och resurser som är värdefulla för ett community. Sådana nätverk kan dock inte själva upprätthålla *community self-development*. Vad som behöver komplettera självhjälp är en vilja och hängivenhet att agera kollektivt för gemensamma syften (ibid.).

Ofta syftar community development till att stärka kapaciteten till självhjälp men fokus ligger på den mer organiserade formen där man uppmuntrar människor till att delta i föreningar eller organisationer, och hyllar kollektiva lösningar (Williams, 2005). Williams (2005) menar att gruppaktiviteter av det slaget mer liknar det sätt som självhjälp naturligt sker i välmående områden, att det är relativt främmande för människor i utsatta områden, och att community development i utsatta områden behöver kompletteras med möjlighet till *one-to-one reciprocity* som mer liknar den typ av självhjälp som naturligt sker där. Williams (2005) kallar detta för fjärde sektorns community development. I ett flertal enkäter fann Williams (2005) stöd för att deltagande i fjärde sektorns community development är mer än dubbelt så vanligt som deltagande i tredje sektorns community development i just utsatta områden. Vidare fann han att över dubbelt så mycket tid lades ner i fjärde sektorns community development. I en jämförelse mellan välmående och mer utsatta områden visade det sig också att mindre än en tredjedel engagerar sig i community development-grupper i utsatta områden till skillnad från nästan hälften i välmående områden, vilka har ett högre deltagande i båda typerna av aktiviteter. Gruppbaserad community development kännetecknar alltså välmående områden medan individbaserad community development kännetecknar utsatta områden. Ur detta perspektiv bör

community development stöddas på både grupp- och individnivå och detta är speciellt viktigt i utsatta områden (ibid.).

En annan typ av självhjälp som utförs i utsatta områden är betalt informellt arbete, som en form av *cash-mediated-reciprocity* (Evans, 2007). Socialt entreprenörskap innebär likt tredje sektorns community development oftast att människor går samman för att lösa ett kollektivt problem i sitt närsamhälle (Conscise, 2002). Evans (2007) menar att det satsas omotiverat mycket på socialt entreprenörskap som metod för att bekämpa utanförskap idag, medan empiriska studier visar att betalt informellt arbete, till skillnad från socialt entreprenörskap, är oerhört viktigt för social inkludering i utsatta områden, speciellt för nyanlända flyktingar och invandrare (ibid.).

Deltagande

Ett viktigt begrepp i litteraturen om community development är deltagande, som ofta används utan att egentligen definiera deltagande, precisera vilken typ av deltagande som åsyftas eller motivera varför det är viktigt (Somerville, 2011; Lyons *et al.*, 2001). Det löper två parallella diskussioner gällande deltagande i community development; den ena handlar om nivån av deltagande, det vill säga hur mycket reellt inflytande medborgarna egentligen har i olika sammanhang, och den andra om syftet med deltagandet, det vill säga om det bör vara ett mål eller ett medel (Lyons *et al.*, 2001).

Somerville (2011) problematiserar det faktum att community development tenderar att lägga starkt fokus på deltagande och att det anses vara ett mål i sig. Detta innebär att för mycket fokus läggs på deltagande i formella grupper och nätverk med motiveringen att det stärker sammanhållningen. Somerville (2011) menar att meningsfull sammanhållning, eller *interconnectedness*, istället innebär en stark gemensam identitet med andra och vidgad syn på sina förpliktelser gentemot sitt community. För att deltagande ska leda till någonting måste det ses som ett medel och användas strategiskt för att uppnå ett specifikt mål, varav community development kan vara ett sådant. När deltagande är ett mål och inte ett medel tenderar stora organisationer eller makthavare att använda det för att uppfylla sin egen agenda. Det kan vara meningsfullt för communitygrupper att samarbeta med större organisationer, men när dessa inte har som avsikt att lyssna till gruppen eller tillgodose deras önskemål, kan det vara bättre för gruppen att låta bli, och istället söka inflytande genom andra kanaler (ibid.). Mathie och Cunningham (2003) menar likt Somerville (2011) att de institutioner som en communitygrupp kommer i kontakt med till stor del avgör gruppens kapacitet att realisera sin potential. Det är därför viktigt att dessa institutioner är rättvisa och mottagliga, för att Asset-Based Community Development ska vara möjligt att införa. Deltagande kan ha positiva effekter på människors mentala och fysiska hälsa, men när deltagandet inte är lyckat för den som deltar kan det tvärtom medföra negativa hälsoeffekter (Popay, Escorel, Hernández, Johnston, Mathieson & Rispel, 2010).

Shaw and Martin (2000) menar att makt inte är någonting som kan skänkas till målgruppen för ett utvecklingsarbete uppifrån utan istället någonting som medborgarna måste kämpa för genom politisk aktion, och att det därför inte är fruktbart för medborgarna att delta i samverkan med staten. *Empowered* kan man bli genom att kämpa för sina rättigheter men att bli tilldelad dessa utan kamp anses vara *disempowering*. Adamson (2010) menar att detta är en förenkling av relationen mellan civilsamhället och staten av tre anledningar – för det första skulle det innebära att medborgarna är oförmögna att påverka resultatet över huvud taget, för det andra att utvecklingsarbetet skulle vara så välriktat att de inte skulle uppfatta att de blir överkörda, och för det tredje förutsätter det att civilsamhället och staten inte kan ha gemensamma mål och visioner. Enligt en mer nyanserad bild av relationen mellan civilsamhälle och stat skulle samverkan där man genom dialog gemensamt kommer fram till en lösning kunna ge medborgarna inflytande åtminstone på lokal nivå (Adamson, 2010).

I en rapport från *WHO's Social Exclusion Knowledge Network (SEKN)* rekommenderas deltagande i community (intressebaserat sådant), sociala rörelser och *community empowerment* som centrala verktyg för att bekämpa och förebygga social exkludering (även om vissa sociala rörelser i undantagsfall kan motverka social inkludering genom sitt syfte) (Popay *et al.*, 2010). Det är dock viktigt att communitygrupper ges reell makt och inflytande. Aktivister eller eldsjälar som arbetar för sina medmänniskors rättigheter måste få stöd i sitt arbete, eftersom det kan anses som ett misslyckande om de inte åstadkommer förändring, vilket effektivt försvagar motivationen och modet att ta ansvar för att driva en fråga. Därför är det viktigt att beslutsfattare och andra i maktpositioner kan förmå sig att inte känna sig hotade av deltagandeprocesser (*ibid.*).

Lyons *et al.* (2001) menar att deltagande är viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv; för att empowerment ska vara ihållande bör ett community involveras i ytterligare problemlösande och beslutsfattande. Deltagande har även visat sig vara viktigt för utvecklandet av ett engagerat och kapabelt civilsamhälle, och interaktion mellan community och lokala beslutsfattare bygger kapacitet hos ett community att interagera med beslutsfattare på ännu högre nivå (*ibid.*).

2.2 Participatorisk planering

Som framkommit i avsnittet om community development kan deltagande vara destruktivt eller produktivt. Deltagande i planering och förvaltning kan stärka och upprätthålla engagemanget hos civilsamhället och därmed göra det långsiktigt hållbart. Detta förutsätter att beslutsfattare och tjänstemän har förmåga att medvetet ta ett steg tillbaka för att ge de lokala resurserna demokratiskt utrymme (så kallad *leading by stepping back*). Detta avsnitt syftar till att förklara, fördjupa och ge exempel på participatorisk planering i teori och praktik.

2.2.1 Behovet av delaktighet

Den ursprungliga betydelsen av demokrati är folkstyre (Montin, 1998) men idéerna kring hur ett folkstyre ska gå till i praktiken skiljer sig åt. Synsätten kan delas in under det som kallas för

indirekt demokrati, även kallad representativ och liberal demokrati, och direkt demokrati, eller så kallad deltagardemokrati. Dessa går ofta in i varandra varför uppdelningen inte alltid är helt relevant utan snarare hur blandningen av dessa ser ut (Montin, 1998). Hedlund (2002) menar att en bärande idé inom både representativ demokrati och direkt demokrati är att det är folkvilja som ska styra beslutsfattandet. Henecke och Khan (2002) lyfter också fram att föreståndare för deltagardemokrati verkar inom ramarna för den representativa demokratin.

I SOU utredningen *Lokala demokratiexperiment - exempel och analyser* lyfts det fram att det är ett klassiskt argument att demokrati skapas underifrån, och att forskning påvisat att det finns en vilja och förmåga hos medborgarna att granska politikens utformning och effekter på samhället (Montin, 1998).

Kraven på medverkan och delaktighet sägs öka. Gårdagens samhälle kunde beskrivas i termer av elit och (mer eller mindre passiv) massa, men dagens samhälle består till större del än tidigare av välutbildade kritiska medborgare som inte underdånigt följer makeliternas angivna färdriktning (Montin, 1998, s. 9).

Vidare lyfts det fram att en försämrad offentlig och privat service lett till att människor valt att organisera sig på en lokal nivå för att förse sig med olika typer av resurser genom mobilisering där demokrati möjligtvis inte varit den viktigaste målsättningen. Bieffekter av denna lokala mobilisering kan då uppstå i form av ett ökat socialt kapital och ökat inflytande för enskilda eller grupper av medborgare (Montin, 1998). Callahan (2007) är inne på samma bana och menar att de som har störst intresse i ett aktivt medborgardeltagande är de medborgare som upplever stort missnöje eller frustration med myndigheternas oförmåga att utveckla och leverera godtagbara lösningar. Medborgare som är nöjda med den service som tillhandahålls av den offentliga sektorn är däremot mer benägna att ta sig an rollen som kund eller klient och mindre intresserade av medborgardeltagande (Callahan, 2007). Burns, Cottam, Vanstone och Winhall (2006) från RED menar också att de som författar policys befinner sig för långt ifrån de människor som lösningarna utfärdas för. Forskningsrapporter och seminarier är långt ifrån tillräckligt för att tillhandahålla kunskap om hur användarna av den offentliga servicens liv faktiskt ser ut (ibid.).

Many of today's more complex problems arise because the latent needs and aspirations of 'end users' – those individuals who will receive the benefit of a given service or system – are not being met by the current offer (Burns *et al.*, 2006, s. 18).

2.2.2 Participatorisk planering, en del av lösningen?

Som en lösning på ovanstående problematik lyfter flera författare upp att medborgare och andra aktörer bör involveras i framtagningen av offentliga policys. Denna process där medborgare involveras betecknas dock olika beroende på författare och forskningsfält som denne verkar inom. Exempel på begrepp som används är; *citizen governance* (Denters & Klok, 2010), *interactive governance*, *interactive decision making* (Edelenbos & Klijin, 2006),

citizen participation (Callahan, 2007), *public participation* (Rydin & Pennington, 2000), medborgardeltagande (Henecke & Khan, 2002), *transformation design* (Burns *et al.*, 2006, Hillgren, Seravalli & Emilson, 2011), *co-design* (Burns *et al.*, 2006) och *participatory design* (Hillgren *et al.*, 2011).

Edelenbos och Klijn (2006) som använder sig av begreppen *interactive governance* och *interactive decision making* menar att detta handlar om ett sätt att ta fram policys som innefattar en öppen beslutsprocess där en rad olika aktörer involveras tidigt i processen såsom medborgare, sociala organisationer, företag och andra intressenter. De olika intressenternas värderingar och önskemål ska sedan införlivas i lösningarna som tas fram i den interaktiva processen. De betonar att skillnaden mellan en sådan process och mer traditionella är att här ska intressenterna vara delaktiga i hela framtagningen av policyförslagen och inte bara involveras för att ge synpunkter på redan framtagna (Edelenbos & Klijn, 2006).

Callahan (2007) använder sig av begreppet *citizen participation* och gör åtskillnad mellan denna typ av deltagande och politiskt deltagande och civilt engagemang. *Citizen participation* handlar enligt Callahan om möjligheten till deltagande vid framtagningen av offentliga policys. Det handlar alltså om en interaktion mellan medborgare och tjänstemän och inte om att rösta eller kontakta valda politiker (som vid politiskt deltagande) eller om volontärbete och civilt engagemang för att stödja sitt samhälle.

In this context, citizen participation is considered to have a direct impact on policy formulation and implementation. Citizens are viewed as an integral part of the governance process and their active involvement is considered essential to the critical decisions facing a community (Callahan, 2007, s. 1181).

Burns *et al.* (2006) lyfter fram *transformation design* (som innefattar begreppet *co-design*) som en lösning på ovannämnda problematik. Synen inom transformation design är att expertisen också finns att hämta hos användare och de längre ner i organisationen och inte bara hos professionella designers eller bland dem högst upp i organisationen. *Co-design* innefattar att designern sätter användaren i centrum och antar dennes perspektiv samtidigt som användaren medverkar i hela processen genom att utveckla idéer, kommentera på och delta i utvecklingen av prototyper och ta fram verkliga förslag för förbättringar (*ibid.*). Istället för att anta en expertroll ska designern facilitera och medverka i hela processen (*ibid.*). Hillgren *et al.* (2011) lyfter också fram att *participatorisk design* (eng. *participatory design*) länge fokuserat på social exkludering och de så kallade svagare rösterna i samhället där korta designingripanden inte är tillräckliga. Vidare framhäver Burns *et al.* (2006) att vi för att lösa dagens komplexa problem inte längre kan anamma en innovationsstrategi som har ett uppifrånperspektiv. Lösningarna måste kunna anammas av de som ska leverera dem varför ett angreppssätt som *co-design* skulle kunna vara en nyckel för att lösa många av problemen. Goldfrank (2012) menar att ett utökat medborgardeltagande är en kritisk faktor för att kunna

driva igenom de förändringsprocesser som krävs för hållbar stadsutveckling. Medan Deters och Klok (2010) betonar att *citizen governance* är ett nödvändigt angreppssätt för att bemöta den oro som finns hos allmänheten idag.

Författare såsom Seekings (2012) och Goldfrank (2012) har vidare belyst hur participatorisk planering kan ta form i så kallad *participatory budgeting* som innefattar att medborgarna tillsammans med myndigheterna får påverka hur den offentliga budgeten ska användas. Goldfrank (2012) lyfter också fram *participatory budgeting* som ett verktyg för att uppnå hållbarhet¹. I enlighet med Seekings (2012) menar han att ett sådant tillvägagångssätt har visat sig ha en rad fördelar framförallt för underordnade grupper i samhället.

The underlying logic is that giving citizens, and especially the poor and those most vulnerable to environmental hazards, greater information and influence on public policy decisions enhances the probability of successfully enacting local mitigation, adaptation, and poverty alleviation policies (Goldfrank, 2012, s. 4).

Enligt en studie gjord av Baiocchi, Heller och Silva (2011) där de undersökte de politiska konsekvenserna av *participatory budgeting* i fyra kommuner drogs slutsatsen att *participatory budgeting* möjliggjort för underordnade grupper att skapa en kollektiv förståelse för sitt missnöje, mobilisera sig samt motverka problematiken med att mer privilegierade grupper får upprätthålla sina privilegier genom att sätta agendan för planprocesserna (Baiocchi, Heller & Silva, 2011 i Seekings, 2012).

2.2.3 Gynnande faktorer för participatorisk planering

Enligt förespråkarna för deltagardemokrati och medborgardeltagande kan ett sådant angreppssätt få positiva konsekvenser på både själva framtagningen av policys och för de människor som deltar. Dessa positiva konsekvenser kan delas upp i följande kategorier;

Ökad acceptans för besluten/mer legitima beslut: Förespråkare för direkt involvering av medborgare menar att det kan leda till en ökad acceptans för besluten (Callahan, 2007). Beslutsfattandet får också en demokratisk legitimitet och mindre sluten karaktär genom att fler aktörer och framförallt medborgarna involveras (Edelenbos & Klijn, 2006). Offentligt deltagande är också ett mått på policyprocessens övergripande legitimitet (Rydin & Pennington, 2000; Edelenbos & Klijn, 2006) och skapar mer legitima beslut (Montin, 1998). Participatoriska teoretiker menar också att meningsfullt medborgardeltagande som ökar det kollektiva beslutsfattandet främjar acceptans och respekt för ledningsprocessen, faktorer som kan bidra till en ökad social stabilitet (Callahan, 2007). Medborgardeltagande kan också vara

---

¹ Goldfrank använder följande definition av hållbarhet från bland annat World Bank, 2010: “meeting the needs of present and future generations while substantially reducing poverty and conserving the planet’s life support systems”

ett sätt att överkomma den klyfta som finns mellan beslutsfattare (valda politiker) och medborgare. Ett ökat kollektivt beslutsfattande kan även vara ett sätt att hantera det ömsesidiga beroendet som finns i komplexa processer (Edelenbos & Klijn, 2006).

Minskad risk för överklagan = effektivare process: Interaktivt beslutsfattande där aktörer involveras tidigt i processen kan minska risken för överklagan och motstånd från olika aktörer och deras användning av vetorätten eftersom besluten har vunnit mer stöd genom att medborgarna varit involverade. Detta leder till en effektivare beslutsprocess trots den extra tid som spenderats på att involvera medborgarna eftersom långa legala processer har förhindras (Edelenbos & Klijn, 2006; Rydin & Pennington, 2000). Involveringen av relevanta aktörer måste dock göras kontinuerligt under hela processen och inte bara i ett inledande skede (Rydin & Pennington, 2000).

Bättre beslut: Att inkludera och använda information, perspektiv och föreslagna lösningar från flera aktörer i beslutet tenderar att skapa bättre lösningar eftersom olika typer av kunskap, information, färdigheter och erfarenhet lyfts in i analysen (Edelenbos & Klijn, 2006) vilket också betonats av förespråkare för deltagardemokrati (Callahan, 2007; Hedlund, 2002). Detta tenderar att skapa bättre lösningar vilket i sin tur ökar den övergripande kvalitén på den slutgiltiga policyn (Edelenbos & Klijn, 2006). Rydin och Pennington (2000) lyfter också fram en berikad beslutsprocess som ett av huvudargumenten för partipatoriska beslutsprocesser. De menar att bättre beslut fattas eftersom medborgarna tillhandahåller beslutsfattarna med lokal kunskap och information om allmänhetens preferenser som de ofta annars inte har tillgång till (Rydin & Pennington, 2000).

Processen för att lösa komplexa problem är ofta lång och sannolikheten för att problemformuleringen ändras under processens gång är relativt hög. Om problemformuleringen hålls statisk ökar detta risken att processen drivs i en riktning som i slutändan inte visar sig lösa problemet. Genom att involvera fler aktörer under processens gång lyfts flera olika aspekter av problematiken upp och håller problemformuleringen flexibel. Detta ökar sannolikheten för en bättre lösning i slutändan (Edelenbos & Klijn, 2006).

Stärkta medborgare och ökat intresse och involvering: Ju fler möjligheter medborgare får att delta och ju mer de deltar desto mer involverade och kapabla tenderar de att bli menar företrädare för direkt demokrati (Callahan, 2007). Även Denters och Klok (2010) menar att deltagande har positiva effekter på medborgarkompetens (eng. *civic competence*) och *civic virtues*. Montin (1998) framhäver att deltagande skapar förståelse och möjliggör för demokratisk fostran. Genom kommunikation mellan medborgare och politiker kan också ett gemensamt lärande uppstå om medborgarnas problem och behov (Montin, 1998).

Förespråkare för direkt involvering av medborgare menar också att meningsfullt medborgardeltagande medför ökat intresse och involvering från medborgarna och kan bidra

till att skapa en känsla för sitt närområde (Callahan, 2007). Även Denters och Klok (2010) menar att det kan skapa en känsla av gemenskap (eng. *sense of community*). Deltagarförespråkarna menar vidare att detta kan bidra till en förståelse för demokratiska processer vilket kan skapa en tilltro till demokrati vilket i sig skulle kunna göra samhället mer demokratiskt (Hedlund, 2002). Ytterligare en viktig aspekt i att involvera intressenterna i hela processen är att de ger dem ägarskap av visionen samtidigt som det hjälper dem att kämpa för den bestämda riktningen (Burns *et al.*, 2006). Bland företrädare för direkt involvering av medborgare finns en tilltro till att människor faktiskt besitter den nödvändiga kunskapen och erfarenheten som krävs för att delta i beslut som berör dem (Callahan, 2007).

If we can move beyond the conventional participation toward direct citizen participation and deliberative democracy we can build trust, respect for different viewpoints and institutional capacity in our neighborhoods and communities. As this capital grows and spreads through communication, collaboration, and networks, the civic capacity of society grows, participation becomes more knowledgeable, and government more responsive (Callahan, 2007, s. 1192).

2.2.4 Dilemman/problematik

Participatoriskt beslutsfattande har dock stött på kritik och enligt Callahan (2007) finns de forskare som uttrycker en oro inför detta tillvägagångssätt och lyfter bland annat fram avsaknaden av bred representation som en del i problematiken. Även Denters och Klok (2010) lyfter fram att det finns författare som menar att en förutsättning för att participatoriskt beslutsfattande ska vara framgångsrikt (det vill säga leda till fördelarna benämnda ovan) är att det finns ett utbrett deltagande. Rydin och Pennington (2000) lyfter också fram att det kan vara svårt att få med sig allmänheten i beslutsprocesser samt få en representativ skara att samlas vilket kan påverka beslutsprocessen negativt.

A notorious problem, which strikes at the heart of arguments for an expansion of public involvement, has been the apparent difficulty of actually achieving effective participation by all sections of the public. This situation has frequently resulted in selective participation by vocal and well organised interest groups in negotiation with the professional bureaucracy, with the costs of policy failure spread across non-mobilised sections of the community (Rydin & Pennington, 2000, s. 156).

Fiorina (1999 i Denters & Klok, 2010) menar att om enbart ett fåtal medborgare deltar blir åsikterna som förs fram inte representativa för övriga befolkningens, vilket gör direkt demokrati problematiskt:

... intermediate levels of direct participation may be worse than the absence of direct participation typical of a purely representative democracy (Fiorina, 1999 i Denters & Klok, 2010, s.585).

Fiorina (1999 i Denters & Klok, 2010) menar också att oavsett om medborgarna tillhandahålls med möjligheten att delta är det få som kommer att utnyttja denna möjlighet (Denters & Klok, 2010). Även Rosenstone och Hansen (1993 i Denters & Klok, 2010) menar på att problemet

med representation blir tydligare när enbart ett fåtal medborgare deltar i processen. Denna problematik kan dock ifrågasättas. Denters och Klok (2010) fann i deras studie av ett fattigt område i Nederländerna att de människor som valde att engagera sig och delta till stor del var representativa för den övriga befolkningen i området, både när det gällde social bakgrund och åsikter om områdets framtid.

En annan problematik handlar om människors möjlighet och förutsättning att delta och Henecke och Khan (2002) lyfter fram att människor har olika möjlighet och förutsättning för att delta. Deltagardemokratiska modeller lägger stor vikt vid att alla medborgare ska ges möjlighet att delta och därför spelar politisk jämlikhet en central roll i dessa modeller (ibid.). Henecke och Khan (2002) menar att graden av inflytande beror på socioekonomiska resurser, kunskaper samt en bedömning av den egna möjligheten att påverka. De lyfter fram att enligt *Demokratiutredningen* är politisk ojämlikhet en verklighet i Sverige, då det visat sig att vissa grupper såsom kvinnor, lågutbildade, unga, arbetslösa och invandrare har ett lägre deltagande och därmed lägre inflytande (ibid.). I Denters och Klok (2010) studie visade sig dock varken kön eller utländsk härkomst ha haft en inverkan på vilka som deltog. En slutsats i studien var också att bristen på deltagande inte berodde på avsaknaden av politiskt relevanta resurser, utan snarare på ett bristande intresse för återuppbyggnaden av stadsdelen. Framgången med att få människor att delta i denna studie kunde dock härledas till att ansvariga erbjöd människor med utländsk bakgrund attraktiva möjligheter för att delta samt vände sig till dem personligen istället för att enbart förlita sig på självorganiserade föreningar i området (ibid.).

En annan problematik med medborgardeltagande handlar om själva mötesituationen. Enligt Henecke och Khan (2002) är dubbelriktad kommunikation en förutsättning för inflytande men även om sådan föreligger kan dialogen bli problematisk. Enligt de Laval (1997 i Henecke & Khan, 2002) betraktar och uppfattar planerare och boende ofta miljön på olika sätt vilket påverkan synen på problem och lösningar. Detta kan göra dialogen problematisk då faktorer såsom språkbruk, värderingar och problemtolkningar skiljer sig åt mellan de olika parterna i dialogen (Agger, 2000 i Henecke & Khan, 2002). Enligt Wikforss (1984 i Henecke & Khan, 2002) och Khakee (1999 i Henecke & Khan, 2002) präglas kommunikationen många gånger av ett fackspråk som många människor inte är bekanta med och om man saknar professionell sakkunskap kan det vara svårt att vara delaktig. För att motverka detta menar Khakee (1999 i Henecke & Khan, 2002) att den som leder dialogen bör verka för att få igång en diskussion bland medborgarna, ge kunskapsunderlag till denna diskussion och sedan förmedla resultaten till de folkvalda snarare än att styra planeringsprocessen.

Vidare har Edelenbos och Klijn lyft fram att det finns en inneboende problematik i interaktiva beslutsprocesser som härrörs ur att planeringsprocesserna ofta inte är anpassade för att involvera inslag av deltagande. Detta gör att parallella strukturer måste skapas för att tillgodose behovet. Även Denters och Klok (2010) belyser att planeringsprocesser ofta lider av bristfällig institutionalisering. Med institutionalisering av processen menas en uppsättning

regler, rättigheter och skyldigheter som skapar incitament för deltagande hos de boende och incitament för de tjänstemän och politiker att ta medborgarnas åsikter på allvar. I ett fall som författarna hänvisar till där deltagandet i planeringsprocessen varit lyckat, etablerades ett system där medborgarna vid flera tillfällen röstade om planerarnas förslag, som de i sin tur fick anpassa och lägga fram för omröstning tills dess att planerna godkändes av medborgarna, varpå de presenterades för beslutsfattare. Detta är ett bra exempel på institutionalisering av en planeringsprocess (ibid.).

Rydin och Pennington (2000) betonar också att vissa författare anser att beslutsfattare hindrar medborgardeltagande och att lösningen består i en förändring av värderingar, institutionella normer och arbetsmetoder. Enligt Healey och Gilroy (1990 i Rydin & Pennington, 2000) kräver detta ett förändrat synsätt bland beslutsfattare där medborgarna inte längre ses som ett hot gentemot deras yrkesutövning. Inte förrän detta sker kan ett samarbete komma till stånd mellan planerare, offentligheten, staten och civilsamhället (ibid.).

Flera författare har vidare ställt sig kritiska till att medborgardeltagande blivit ett så vedertaget begrepp (Denters & Klok, 2010; Goldfrank, 2012; Seekings, 2012; Edelenbos & Klijn, 2006). Författare såsom Denters och Klok (2010) och Seekings (2012) betonar att deltagande i sig inte är tillräckligt för att vara gynnsamt för beslutsprocessen. Detta eftersom deltagande inte automatiskt innefattar beslutsfattande och Seekings citerar Wampler (2007) som menar att "both voice and vote matter". Även Edelenbos och Klijn (2006) menar att det är viktigt att betona att deltagande i sig inte behöver vara av godo. Denters och Klok (2010) går så långt som att hävda att missköta participatoriska beslutsprocesser kan verka som degradering av demokratin medan Edelenbos och Klijn (2006) anser att inget deltagande är bättre än dåligt hanterat deltagande där uttryckta åsikter inte tas hänsyn till. Goldfrank (2012) betonar också att det är kontraproduktivt att höja medborgarnas förväntningar på deltagande när förhållandena i själva verket inte stödjer ett sådant angreppssätt. För att deltagarna ska anse deltagandet som lyckat måste de se verkliga resultat av sitt deltagande. Hanteringen av deltagarprocessen är därför avgörande för huruvida deltagarprocessen blir lyckad eller inte och det krävs en förmåga hos ansvariga att vara flexibla och kreativa i sin hantering av denne (Edelenbos & Klijn, 2006).

2.2.5 Medborgardeltagande kontra medborgarinflytande

Att involvera medborgarna i beslutsprocessen handlar alltså om mer än att låta dem delta, det handlar om att ge medborgarna en möjlighet att påverka och ha inflytande på processen vilket ytterligare betonats av Callahan (2007);

There are many ways to consult with the public and get a sense of what they see as problems and opportunities; it is quite another thing to actively engage citizens in the decision-making process (Callahan, 2007, s. 1179).

För att avgöra hur starkt deltagandet varit i policyprocessen har Berry, Portney och Thomson (1993 i Edelenbos & Klijn, 2006) identifierat två dimensioner av deltagande som är viktiga när man ska arbeta med deltagande; bredden och djupet på deltagande. Bredden på deltagande handlar om i vilken mån varje medborgare haft möjlighet att delta i den interaktiva processens olika faser. Djupet på deltagande handlar i vilken grad medborgarna haft möjlighet att besluta kring den interaktiva processens slutliga resultat. Sammanslaget bestämmer dessa dimensioner hur starkt deltagandet varit i policyprocessen (Edelenbos & Klijn, 2006). Dock verkar det enligt Edelenbos och Klijn (2006) vara viktigare att bejaka djupet på deltagande än bredden på deltagande;

It appears that broad stakeholder participation is an important but not necessary condition for a good outcome. The depth of participation is more important for a positive assessment about the outcome of interactive decision making (Edelenbos & Klijn, 2006, s. 434).

Olika författare har också använt sig av olika modeller för att illustrera huruvida deltagandet handlar om information, deltagande eller inflytande och den mest kända i detta sammanhang är Arnsteins deltagarstege (eng. *participation ladder*). Denna stege går från information i botten, till konsulterande, till rådgivande, till samskapande, och slutligen medbestämmande; den högsta graden av deltagande och inflytande (Callahan, 2007). Callahan (2007) menar att den traditionella formen av deltagande endast syftar till information och inte till att föra en dialog och bygga upp ett förtroende.

2.2.6 Förutsättningar för framgångsrikt participatoriskt beslutsfattande

Som nämnt ovan är deltagande i sig inte tillräckligt för att få till stånd ett framgångsrikt participatoriskt beslutsfattande. Deters och Klok (2010) har i en studie av Roombeck identifierat vilka faktorer som varit avgörande för att medborgardeltagandet blev framgångsrikt där. Framförallt var det variationen av flera olika arenor för deltagande som var tillgängliga och attraktiva för olika målgrupper, i kombination med ett ambitiöst mobiliseringsarbete för att informera medborgarna om möjligheten att delta. Andra viktiga faktorer var också att det fanns förväntningar på planerarna att involvera medborgarna i processen, att deltagarna beviljats beslutsrätt, att deltagarmötena fick uppmärksamhet i media samt användningen av ett personligt tillvägagångssätt för att involvera människor i planeringsprocessen. Deters och Klok (2010) menar att kommunen har ett stort ansvar i mobiliseringen av medborgarna och att det är viktigt att de inte förlitar sig på traditionella kommunikationsvägar. Hur stor medvetenhet som finns om möjligheten att delta beror alltså på hur lyckad mobiliseringen varit från kommunens sida (Deters & Klok, 2010). Att använda sig av personlig kommunikation (eng. *face-to-face communication*) är enligt Callahan (2007) också den enskilt viktigaste faktorn för att öka sannolikheten för samarbete enligt experimentell forskning inom social psykologi. Detta är i linje med Carlsons (2001) argument att åtgärder som involverar personlig kommunikation ökar samarbetsgraden, speciellt när den individuella förtjänsten från kollektivt samarbete är relativt låg.

Vidare lyfter Denter och Klok (2010) upp författaren Hajer (2005) som betonar att deltagarprocessen också bör innefatta att medborgare får möjlighet att samarbeta med professionella under en längre tid. Detta är i linje med Burns *et al.* (2006) som menar att co-design är en process som kräver samverkan mellan en rad olika aktörer och discipliner vilket får stöd av Björgvinsson, Ehn och Hillgren (2010). Hillgren *et al.* (2011) och Björgvinsson *et al.* (2010) betonar också att det finns ett stort värde i att låta designprocessen vara öppen och ta tid. Detta innebär att inte initialt bestämma mål, syften, aktörer eller tidsramar för att gynna en kreativ process och bygga långvariga relationer (Hillgren *et al.*, 2011; Björgvinsson *et al.*, 2010). Hillgren *et al.* (2011) lyfter också fram att vissa förespråkare för *participatory design* betonar vikten av långsiktigt åtagande och ett nära samarbete mellan olika discipliner (Hillgren *et al.*, 2011).

Slutligen betonar Burns *et al.* (2006) att det huvudsakliga målet inom transformation design är att lämna efter sig verktyg, färdigheter och organisatorisk kapacitet för pågående förändringar som möjliggör för användaren att kontinuerligt bemöta, anpassa och förnya sig efter rådande förhållande, vilket blir högst relevant i detta sammanhang.

2.3 Ekonomi som medel för community development

2.3.1 Den rådande ekonomin

Begreppet ekonomi

Ordet ekonomi är ett derivat från grekiskans *oikonomia* vars innebörd är ungefär

[...] the management of the property and wealth of the household so as to increase its use value for all members of the household over the long run. We may expand the scope of “household” to include the larger community in which members are dependent on one another for their livelihood and cultural nurture (Daly, 2009, s. 351).

Begreppet *oikonomia* utgår både ifrån att naturen sätter gränser (resurser ska brukas på ett sätt som inte utarmar dem) och att det sociala sätter gränser (resurserna ska fördelas rättvist). Enligt Daly (2009) ska Aristoteles ha gjort skillnad på *oikonomia* och något som han kallade *chrematism* som är lite av en motsats till *oikonomia*. *Chrematism* definieras som;

[...] the branch of political economy relating to the manipulation of property and wealth so as to maximize the short-term monetary exchange value to the owners (Daly, 2009, s. 351).

Idag säger man ofta att en aktivitet är oekonomisk om det inte genererar vinst eller inte gör det tillräckligt fort. Enligt den ursprungliga betydelsen vore det inte ekonomiskt utan *chrematistiskt* om aktivitetens enda syfte var att kortsiktigt generera vinst. Det är just denna *chrematism*; skapandet av pengar ur tomma intet genom lån, spekulation och finansbubblor, ojämlik

fördelning av resurser, konsumtionshets, planerat åldrande av varor med mera, som gör ekonomin så instabil och ohållbar ur ett socialt och ekologiskt perspektiv (Daly, 2009; Costanza, 2009).

Ekonomi har också kommit att betraktas som en vetenskap; som något absolut som inte går att förändra (Korten, 1996; Ingelstam, 2006; Berglund, 2006). Det rådande ekonomiska systemet verkar ha blivit en självklarhet som många varken ifrågasätter eller anser möjligt att förändra trots att det, som både Korten (1996) och Ingelstam (2006) framhåller, är mänskliga verk som i högsta grad går att förändra.

Ekonomiska teorier behandlas som om de vore naturlagar som styrde pengars kretslopp i samhället. Ibland tycks de förfäktat någon slags destruktiv tankemodell som går ut på att vi bör eftersträva sådant som vi inte behöver (materiella ägodelar), medan det vi verkligen behöver (vård, trygghet, säkrat arbete), det kan vi inte få (Ingelstam, 2006, s. 9).

Tillväxtbegreppets dilemma

Moses Abramovitz, professor emeritus i ekonomisk historia, har analyserat välfärdssamhällets uppbyggnad efter andra världskriget. Hans analys av varför idén om tillväxt fick fäste är att det ansågs enklare att generera välfärd genom att inkomsterna ökar än genom att omfördela välstånd;

De politiska spänningar och samhälleliga konflikter som hänger samman med omfördelning skulle mildras av tillväxten (Abramovitz, 1995 i Herlitz, 2006, s. 17).

Sedan dess har välfärd och tillväxt setts som oskiljaktiga (Abramovitz 1995 i Herlitz, 2006) och Forsberg (2006) menar att dagens makthavare och opinionsbildare ser ekonomisk tillväxt och utveckling som närmast synonyma begrepp. Kjellberg (2012) menar att synen på tillväxt som en självklarhet beror på det faktum att det är politiker, storföretag och storbanker som genererar resurser till forskning, media och marknadsföring som kan upprätthålla denna syn.

Dock har detta synsätt på senare tid börjat ifrågasättas och författare såsom Jackson (2009) menar att ekonomisk tillväxt inte automatiskt leder till ökat välstånd och vice versa. Även författare såsom Korten (1996), Herlitz (2006), Hawken (1997) och Kjellberg (2012) motsätter sig synen på tillväxt som vägen till välstånd.

The underlying assumption that greater productivity would lead to greater leisure and well-being, while true for many decades, has become a bad joke (Hawken, 1997, s. 220).

Jackson (2009) har påvisat att de ekonomiska resurserna historiskt sett fördelats orättvist vilket resulterat i att hela sjuttiofyra procent av de globala inkomsterna innehas av de rikaste tjugo procenten. Ojämligheten är också idag större än vad den var för tjugo år sedan även inom de utvecklade ekonomierna (Jackson, 2009). En ytterligare viktig aspekt i detta sammanhang är det faktum att trots betydande ekonomisk tillväxt i de mest framskridna i-

länderna så har livstillfredsställelsen inte förändrats märkvärdigt (Jackson, 2009; Hawken, 1997). Kjellberg (2012) menar till och med att tillväxt minskar vår upplevda lycka. Dock har man sett att i utvecklingsländer kan tillväxten ha avgörande betydelse (Jackson, 2009). Korten (1996) har också framhållit att tjugo procent av världens befolkning står för förbrukningen av åttio till åttiofem procent av våra naturtillgångar. Målet i de flesta ekonomiska policys tycks dock vara att istället för att försöka förbättra livsvillkoren för de tjugo procent av jordens befolkning som lever i absolut fattigdom, att snarare förflytta de sextio procent som lever hållbart till att leva lika ohållbart som de rikaste tjugo procenten (Korten, 1996). Aaronowitz och Difazio (1995 i Birkhölzer, 1999) lyfter också fram att ekonomisk tillväxt inte nödvändigtvis leder till fler jobb och använder sig av begreppet *jobless growth*. För även om BNP ökat så har både statistiken för arbetslöshet och fattigdom i de flesta europeiska länder också gått upp i samma takt (Birkhölzer, 1999). Problematiken med BNP som på mått på välfärd har också lyfts fram av Hertliz (2006) och Hawken (1997) menar på att BNP inte mäter tillväxt utan enbart pengatransaktioner. I enlighet med Hertliz (2006) visar Hawken (1997) på att BNP inte skiljer på positiva och negativa transaktioner vilket gör att saneringsarbete efter exempelvis oljeutspill, vård av skadade i bilolyckor, upprättande av nya fängelser, produktion av vapen och så vidare räknas som tillväxt.

Flera författare har lyft fram att vi är beroende av naturen för vårt välbefinnande och vår överlevnad (Hopwood, Mellor & O'Brien, 2005; Haigh & Griffiths, 2009; Hart, 1995 i Lucas, 2009). Både Jackson (2009) och Korten (1996) menar dock att tillväxten både haft och har tydliga negativa konsekvenser för både människa och natur och att en fortsatt tillväxt i dagens takt är direkt omöjlig i en framtida ekonomi som måste anpassa sig till naturens gränser. Även Birkhölzer (1999) och Kjellberg (2012) betonar att en ekonomisk utveckling i traditionell bemärkelse kommer förvärpa dagens situation och Norberg-Hodge (2012) menar att dagens globalisering förstör den biologiska mångfalden vilket hotar hela vår existens. Att förespråka tillväxt och därmed en ökad konsumtion är därför i sig ohållbart eftersom följderna av en växande ekonomi är ökad miljöpåverkan (Jackson, 2009; Korten, 1996), en ökad konkurrens om resurser mellan rika och fattiga och en oförmåga för kommande generationer att tillgodose sina grundläggande behov (Korten, 1996).

2.3.2 Lokal ekonomi - en alternativ ekonomi

Korten (1996) menar att vår utmaning för framtiden ligger i att skapa rättvisa, hållbara och demokratiska samhällen som förser människor med deras grundläggande materiella behov samtidigt som vi står i balans med oss själva och vår planet. Inte att påskynda och upprätthålla ekonomisk tillväxt. Även Jackson (2009) anser att vi måste ställa om till en ekonomi som drivs utan tillväxt och med människors välmående och så kallad möjlighet till att blomstra i fokus. Detta kräver också en förändrad syn på pengar där de ses som ett medel och inte ett mål i sig; som Korten uttrycker det

Money must be the servant of life, not its master (Korten, 1996, s. 229).

Som ett sätt att hantera ovanstående problem med den rådande ekonomin har begreppet alternativa ekonomier lyfts upp. Gregory (2009) definierar begreppet som ”approaches to trade that challenge many of the principles of capitalism” (Gregory *et al.*, 2009, s. 24) och kan vara ett sätt att hantera det sociala utanförskap som skapats av det kapitalistiska systemet (Gregory, 2009). I enlighet med författare såsom Schumacher (1973 i Hopwood *et al.*, 2005), Korten (1996), Logue (2006) samt Kjellberg och Olsson (2006) betonar Jackson vikten av småskalighet för att skapa en hållbar ekonomi och i detta sammanhang blir begreppet lokal ekonomi viktigt.

Definition lokal ekonomi

Närhet och kretslopp anses som organiserade principer för den lokala ekonomin (Forsberg, 2006) men även gemenskap lyfts fram som ett av dess attribut (Johannisson, 2006). I en lokal ekonomi ses ekonomin inte som ett mål i sig utan snarare som ett medel (Kjellberg & Olsson, 2006). Lokala ekonomier är enligt Roseland och Soots (2007) en grundpelare i starka samhällen och en grund för starka nationella ekonomier. I en stark lokal ekonomi tar man inte enbart hänsyn till intäkter utan här bejakas faktorer såsom rättvis fördelning av resurser och den ekonomiska verksamhetens miljöpåverkan (Roseland & Soots, 2007). Vidare handlar det om att stödja lokala samhällen istället för stora multinationella företag som är placerade långt borta (Norberg-Hodge, 2013).

Lokala ekonomier syftar till uthållighet, eftersom de ägnas sådant som betyder något för människor. I de stora samhällena finns ekonomisk utbytbarhet, men inte i de lokala eftersom ekonomin där är ett medel, inte ett mål i sig. I den lokala ekonomin är man varken anonym eller har långt till andra (Kjellberg & Olsson, 2006, s. 116).

Birkhölzer (1999) menar att en lokalekonomisk utveckling handlar om att bygga på de lokala förmågorna som finns, att fokusera på de behov som inte tillfredsställts, att återetablera de lokala ekonomiska nätverken och genom detta skapa socialt meningsfullt arbete lokalt. Arbetet måste ta utgångspunkt i de lokala människornas utnyttjade resurser och de ekonomiska strukturerna måste utvecklas tillsammans med arbetslösa, fattiga och människor som är socialt exkluderade i samhället (*ibid.*). Även Johannisson (2007) betonar vikten av ett underifrånperspektiv i en hållbar lokalekonomisk utveckling eftersom det är de människor som berörs som också har potentialen att driva utvecklingen.

Fördelar med en lokal ekonomi

Lokala ekonomier medför en rad fördelar såsom minskade resbehov, mindre föroreningar, fler lokala jobb, lokalt ägda företag (Shuman, 1998; Roseland & Soots, 2007), kvarhållande av kapital i lokalsamhället (Shuman, 1998), en återetablerad och närmre relation mellan producenter och konsumenter, utveckling av den sociala sammanhållningen/samhörigheten (Roseland & Soots, 2007; Norberg-Hodge, 2013) och en minskad klyfta mellan rika och

fattiga (Norberg-Hodge, 2013). Utvecklingen av lokala ekonomier kan också leda till en minskad negativ miljöpåverkan från den globala handeln genom minskade långväga transporter (Roseland & Soots, 2007). Minskade långväga transporter kan också minska statens kostnader för den infrastruktur som krävs för att kunna upprätthålla långväga transporter (Hornborg, 2013).

Eftersom lokala ekonomier bygger på lokala handelssystem möjliggör detta både för självförsörjning och en förmåga att tillgodose sina behov och själva lösa sina problem, en nyckel för att skapa hållbara samhällen (Roseland & Soots, 2007). Genom en lokalisering av ekonomin och därmed ett minskat beroende av externa förnödenheter kan samhällen också minska sin sårbarhet för externa kriser och därmed bli mer resilienta (det vill säga motståndskraftiga) (Hornborg, 2013; Shuman, 1998). Vidare menar Roseland och Soots (2007) att vi behöver bli mindre beroende av externa marknader och transportsystem beroende av fossila bränslen vilket kan åstadkommas genom att skapa fler lokala produktion-distribution- samt konsumtionssystem. Shuman (1998) poängterar också att lokala företag också har en kortare uppstartsträcka, kräver mindre investeringar och tar mindre risker då de startas för att möta ett faktiskt behov i lokalsamhället. Enligt Logue (2006) köper också lokalt ägda företag mer varor och tjänster lokalt och till skillnad mot multinationella företag som nettominskar antalet jobb så är lokalt ägda företag istället nettoskapare av jobb. Roseland och Soots (2007) menar också att starka lokala ekonomier är en förutsättning för att klara en ökad globalisering då grundpelaren i starka samhällen är just lokala ekonomier.

In the context of an increasing globalized economy, strengthening local economies means having strong local networks and trading systems that support economic activity within and among communities and that contribute to the overall health and well-being of these areas. Promoting trading systems that contribute to strong local economies allows cities and communities to participate in and contribute to the larger, global economic system in ways that are sustainable, equitable, and just (Roseland & Soots, 2007, s. 245).

Viktiga faktorer för en lokal ekonomi

Det finns ett antal faktorer som är viktiga för att en lokal ekonomi ska kunna växa sig stark. Lokala myndigheter spelar en viktig roll för att främja lokala ekonomier på grund av deras möjlighet att påverka samhället genom standarder, regleringar, skatter och avgifter. En stor del av alla upphandlingar av tjänster och produkter som görs inom ett samhälle görs också av lokala myndigheter och detta kan påverka marknaden för både produkter och tjänster (Roseland & Soots, 2007). Även Nijaki och Worrel (2011) lyfter fram lokala myndigheters möjlighet att använda sin makt för att främja lokala produkter och tjänster.

Public agencies can utilize their market power by procuring goods and services through a rich framework holistically infused with economic, environmental, and equity-driven values. Sustainability necessitates local governments' pursuit of environmental benefits and economic development side-by-side, instead of at the expense of one another. Through a merging of buy local

and green procurement policies, local governments can move towards economic, environmental, and equity-driven goals in the sustainability frame (Nijaki & Worrel, 2011, s. 148).

Vidare har Boverket (2010) lyft fram vikten av att kommunen behåller offentliga tjänster såsom vårdcentral och bibliotek i resurssvaga stadsdelar. Det är också viktigt att kommunen möjliggör för lokal handel genom att inte släppa fram konkurrerande externa handelsetableringar, då det ofta är butiker i perifera områden som förlorar på detta (ibid.). Att bostäder blandas med arbetsplatser, verksamheter och mötesplatser kan enligt IVL Svenska Miljöinstitutet (2012) också leda till fler lokala arbetstillfällen och därmed minskad lokal arbetslöshet, förbättrad servicenivå och en ökad trygghet när fler människor rör sig på offentliga platser. Det är också viktigt att människor från andra delar av staden kan transportera sig till området på ett hållbart sätt eftersom detta kan bidra till gynnsamma effekter för det lokala näringslivet (IVL, 2012).

Andra viktiga aktörer utöver kommunen för att stärka den lokala ekonomin är den privata sektorn och människorna som bor i lokalsamhället genom sina multipla roller som bland annat yrkesverksamma, konsumenter, frivilligarbetare och förespråkare för lokalsamhället (Roseland & Soots, 2007). Möjligheten till samarbete och lokala nätverk är också av betydande vikt och enligt Johannisson (2006) kan samarbete mellan olika branscher och privat, offentlig och ideell sektor gynnas av ett lokalt perspektiv på ekonomin. Roseland och Soots (2007) lyfter också fram att en förutsättning för att stärka den lokala ekonomin är att det finns en förmåga att mobilisera och engagera lokalbefolkningen.

Vidare är tillgången till olika former för lokal kapitalbildning essentiellt för att möjliggöra en lokal ekonomi (Kjellberg & Olsson, 2006). Vikten av lokalt baserade finansiella tjänster som är tillgängliga för så breda lager av befolkningen som möjligt har också lyfts fram av FN (Petersson, 2006). Roseland och Soots (2007) menar att bristen på tillgång till kapital är det grundläggande problemet till varför människor inte kan ta sig ur fattigdom snarare än bristen på färdigheter eller motivation. Beviljade lån för både etablering och tillväxt inom näringslivsverksamhet är också ett generellt problem för småföretagare på landsbygden där bristen på säkerhet ofta är det underliggande problemet (Herlitz, 2006). Det har också visat sig att många utlandsfödda stöter på hinder när det gäller att få tillgång till kapital för att utveckla företaget samt att de har mindre kännedom om tillgänglig information och rådgivning som småföretag kan erbjudas (Nutek, 2007). Som en del av lösningen på denna problematik finns en rad alternativa finansieringsformer såsom samhällsbanker (Logue, 2006), sparbanks, löntagarägande, kreditgarantiföreningar (Åhlström, 2006), bygdepeng, bygdekonto, lokala fonder, nätverksbanker, lokala valutor (Herlitz, 2006) och utnyttjande av befintligt socialt kapital (Johannisson, 2006). Exempelvis kreditgarantiföreningar innebär att ett antal företagare går samman i en ekonomisk förening och gemensamt förser varandra med de säkerheter som banker och andra kreditinstitut kräver för att bevilja lån (Herlitz, 2006; Åhlström, 2006). Bygdekonto innebär att de boende själva bestämmer hur deras sparade

pengar ska lånas ut och kan möjliggöra för räntefria lån till föreningar och utvecklingsprojekt (Herlitz, 2006). Samhällsbanker kännetecknas av att de lånar in och lånar ut kapital lokalt (Logue, 2006).

Som ett verktyg för att arbeta med att utveckla den lokala ekonomin har Birkhölzer (1999) också identifierat följande niostegsmodell som de menar kan appliceras i olika kontexter.

1. Analysera existerande lokalekonomiska och sociala strukturer och speciellt existerande brister och tillgängliga resurser.
  2. Mobilisera vanliga människors outnyttjade kapaciteter, färdigheter och kunskaper som vanligtvis exkluderas från planering och beslutsfattande.
  3. Erbjud platser och stödstrukturer för lärande och arbete, kampanjer och projektutveckling.
  4. Bygga upp decentraliserade nätverk för samarbete och utbyte av erfarenheter, varor och tjänster, både horisontellt och vertikalt.
  5. Organisera stöd och utbildningsfaciliteter, speciellt inom personlig utveckling, empowerment och ekonomisk självhjälp.
  6. Tillgängliggöra forskning och utvecklingsfaciliteter för socialt användbara produkter och tjänster
  7. Skapa rättvisa och sociala marknadsmekanismer, framförallt genom aktiv involvering av konsumenter, klienter och andra människor i behov av dessa.
  8. Etablera nya former av samhällsorienterade och icke vinstdrivande företag.
  9. Etablera speciella lokala finansiella instrument inklusive ickemonetära system, exempelvis tidsbanker.
- (Birkhölzer, 1999, s. 46, egen översättning)

Lokal ekonomi som en del i ett sammanhang

En utveckling av lokala ekonomier handlar inte om att frikoppla sig från den nationella eller internationella ekonomin (Shuman, 1998) och eliminera all export och import utanför det lokala samhället (Norberg-Hodge, 2012). Det handlar snarare om att i möjligaste mån förkorta avståndet mellan konsumenter och producenter och minska onödig transport (Norberg-Hodge, 2012) genom att hämta hem den viktigaste och mest värdefulla produktionen (Shuman, 1998).

3. Metod

3.1 Val av litteratur och teoretiska utgångspunkter

Forskningsproblem

Forskningsproblemet är ett samhälleligt uppkommet problem, eller snarare en kombination av flera samhälleligt uppkomna problem; upprustningen av miljonprogrammen står för dörren och tillväxtparadigmet naggas i kanten av alternativa rörelser, och nu även i massmedier. Segregationen är också i allra högsta grad uppmärksam i media. Begrepp såsom *deltagande* och *dialog* används flitigt inom stadsplaneringen och går att finna överallt i såväl tal som skrift. Alternativa ekonomier och reellt medborgarinflytande i planeringen var något som vi båda brann för när vi stod inför valet av forskningsproblem. Valet av teoretiska perspektiv (community development, partipatorisk planering och lokal ekonomi) gjordes först *efter* valet av undersökningssubjekt (bygdeutveckling och lokal ekonomi) och undersökningsområde (Lindängen). Även om forskningsproblemet inte var medvetet inomvetenskapligt kan vi i efterhand konstatera att det finns försvinnande lite forskning om lokal ekonomi i en så liten skala i urban kontext, bygdeutveckling som process, och om lokal ekonomi som verktyg för community development.

Studien är en beskrivande studie; den beskriver ett antal fenomen; bygdeutveckling och lokal ekonomi, samt kopplingen mellan dessa. Enligt Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2012) bör höga krav ställas på beskrivande studier, bland annat bör man ha klart för sig vad ens undersökningsproblem är "ett fall av". I vårt fall är bygdeutveckling ett fall av community development och ett fall av partipatorisk planering. Vi placerar även våra fynd i denna teoretiska kontext genom att definiera vilken typ av community development som bygdeutveckling kan ses representera (och lokal ekonomi kan ses som en integrerad del av bygdeutveckling då lokal ekonomi ansågs vara centralt för bygdeutveckling av flertalet respondenter). Lokal ekonomi skulle även kunna ses som ett *fall av gemensam förvaltning* men av tids- och utrymmesskäl har vi fått begränsa oss.

Litteratur

Den teoretiska delen syftar till att ge läsaren en förförståelse kring vårt forskningsproblem, och vad det är ett fall av. Den teoretiska delen av uppsatsen är indelad i tre delar; community development, partipatorisk planering och alternativa ekonomier. Urvalet av litteratur för de tre delarna har sett olika ut.

För avsnittet om community development har vi sökt i Malmö Högskolas Biblioteks databas Summon på relevanta begrepp på svenska och engelska; såsom *community development*, *social capital*, *third sector*, *community*, *voluntary sector*. Kombinationer av begrepp söktes sedan på;

community development social capital, och så vidare. Samma begrepp har sedan använts i sökningen av bibliotekets katalog och endast ett fåtal böcker gick att finna som var relevanta, då *community development* inte är stort i Sverige (till skillnad från i exempelvis England och USA). Så småningom utkristalliserade sig några centrala begrepp; socialt kapital och *community*, som vi sökte efter i *Dictionary of human geography* för att ta ett steg tillbaka och få en överblick över olika tankeströmningar eller paradigmer. För *community development* har artiklar av översiktlig och förklarande karaktär valts ut. Några för att förklara *community development* som akademisk disciplin, skapa en definition och för att redogöra för vilka teoretiska perspektiv som är relevanta. Några för att förklara vad *community development* är och hur det går till i praktiken.

För avsnittet om partipatorisk planering har vi använt litteratur från kursen *Projekt- och processledning inom Hållbar Stadsutveckling* vid Malmö Högskola där vi gått igenom ett stort antal vetenskapliga artiklar i ämnet.

För att ta fram teoriöversikten kring alternativa ekonomier har vi använt oss av litteratur från en delkurs i ekonomisk hållbarhet vid Malmö Högskola. Förutom detta har vi även sökt i Malmö Högskolas databas Summon på begrepp som vi har känt varit relevanta, på svenska och engelska såsom; *local economy*, *alternative economy*, *social economy*, *lokal utveckling* och så vidare.

Gemensamt för alla tre områden (*community development*, partipatorisk planering och lokal ekonomi) är att vi har gjort en första omgång sökningar enligt ovan, och sedan använt snöbollsmetoden för att komma vidare. Det vill säga vi har använt artiklarnas referenslistor för att hitta nya artiklar. Vi har då i första hand sökt i Summon, i andra hand på sökmotorn Google Scholar för att komma åt de nya artiklarna om de inte varit tillgängliga för oss i Summon. Alla artiklar och rapporter har lästs översiktligt och artiklar av relevans har sedan sparats och sorterats i ett google drive bibliotek i mappar efter ämnesområde. De allra flesta artiklarna vi använt oss utav har varit tillgängliga i Summon. De som inte gick att hitta där är artiklar som vi hittat i referenslistor, och då alltid vetenskapliga publikationer, undantaget de få böcker som vi använt. Böckerna är skrivna på akademiskt vis med källhänvisningar och referenslistor.

Vi har gjort ett urval och valt bort artiklar inom närliggande fält, som kan ses som relevanta. Vi valde att inte behandla social ekonomi och *community economic development (CED)* i någon större utsträckning. Vad gäller socialt kapital har artiklar som behandlar kopplingen mellan socialt kapital och *community development* valts ut, och artiklar som enbart behandlar socialt kapital valts bort av tidsskäl.

Avslutningsvis kan nämnas att vi hade önskat inkludera bygdeutveckling i teoriavsnittet, men vi har inte hittat litteratur kring ämnet. Om detta beror på att vi inte har tillgång till den litteratur som finns via Summon, om det beror på en lucka i teorin, eller om vi sökt på fel ord (bygdeutveckling, bygd, byalag, byalagsrörelse, landsbygd, landsbygdsutveckling, folkbildning,

rörelse) är oklart. I en intervju med Ulla Herlitz framkom att hon skrivit en avhandling i ämnet. Tyvärr var den inte tillgänglig och på grund av tidsbrist hade vi inte heller möjlighet att få tag på den på annat vis.

Analys av materialet

Skillnaderna i angreppssätt för utveckling av miljonprogrammen respektive för bygder är stora, och vi fann i litteraturen om community development en väldig spännvidd av förklaringsmodeller och förhållningssätt som vi ville belysa. Just samspelet mellan teorier på makro- mikro och mittemellannivå är intressant då dessa samverkar för att skapa segregation och utanförskap. Det är även relevant för att förstå hur community development, som befinner sig mittemellan mikro- och makronivå kan påverka dessa nivåer, vilket stärker vårt argument för community development som ett sätt att åstadkomma social och ekonomisk förändring. Syftet med delen om community development var dels detta, men även att placera bygdeutveckling på den teoretiska kartan som *community development med community, där deltagande används strategiskt för att uppnå social och ekonomisk förändring*. Avsnittet om partipatorisk planering syftar till vad statens eller offentlig sektors roll i community development kan eller borde vara, och syftar till att ge exempel på hur man från planerings- och förvaltningshållet kan arbeta för att stärka och uppmuntra community development.

3.2 Val av undersökningsområde

Förförståelse

Vi har båda en relativt bred och dessutom färsk kunskap inom alternativ ekonomi, och partipatorisk planering, då vi behandlat detta i höstens och vårens kurser. Community development, bygdeutveckling och lokal ekonomi är de tre ämnesområden vi hade mindre kunskap om och var nyfikna på att lära oss mer om. Eftersom vi hade begränsad kunskap kring centrala ämnen för uppsatsen fick undersökningsområde/objekt och undersökningsfrågor växa fram under studiens gång.

Val av undersökningsobjekt och undersökningsområde

Valet av undersökningssubjekt var mer eller mindre en slump. En av oss deltog på ett frukostseminarium där projektet Bygga om Dialogen presenterades varpå vi bestämde oss för att göra något som skulle kunna vara en del av detta. Som en del av uppsatsen gjordes även en förstudie till vilken en uppdragsgivare varit önskvärd. Någon uppdragsgivare fick vi dock aldrig, men vi valde att rikta arbetet så att vår projektidé skulle gå att knyta an till det ovannämnda projektet.

Valet av undersökningsområde (bygdeutveckling och lokal ekonomi) gjordes *efter* valet av undersökningssubjekt (Lindängen). Under ett möte med Per-Anders Hillgren dök idén om att se Lindängen som en bygd med en lokal ekonomi upp. Från början var vår tanke att det för en lokal

ekonomi krävs en plattform för umgänge och social samvaro eftersom en lokal ekonomi kan tänkas kräva att individer har större nätverk. Begreppet community development kom vi över i samband med artikelsök på socialt kapital och lokal ekonomi och dess samband. Vi fastnade snabbt för community development och uppsatsen gick från att handla om socialt kapital för lokal ekonomi till reellt inflytande och vad detta kan skapa för positiva effekter, samt hur reellt inflytande kan påverka mikro- och makrostrukturer. Vårt undersökningsområde och våra frågeställningar har förändrats under arbetets gång eftersom vi hade en begränsad förförståelse av fältet. Vi kom till slut fram till att vi ville undersöka förutsättningarna för community development på Lindängen och fann att bygdeutveckling i princip är en form av community development i en svensk kontext. Vi valde därför att i vår empiriska del undersöka vad förutsättningarna för bygdeutveckling och lokal ekonomi är, samt använda dessa resultat för att komma fram till förutsättningarna för bygdeutveckling och lokal ekonomi på Lindängen. Då vi intervjuat relativt många personer som arbetar med bygdeutveckling på olika sätt, över stora delar av landet, har studien resulterat i en generell kunskap om vad bygdeutveckling är i praktiken och hur lokal ekonomi kan vara ett verktyg för att stärka processen.

Val av respondenter

Valet av respondenterna var strategiskt, i både del ett och del två av den empiriska undersökningen. Vi sökte personer med kunskap och erfarenheter om olika aspekter av bygdeutveckling och sedan personer med kunskap och erfarenheter av olika roller i lokalsamhället på Lindängen. Vi hade velat komplettera de respondenter vi valt med personer i byalag respektive boende på Lindängen, men det hade krävt betydligt mer tid, något vi inte hade. Dock anser vi att vi lyckats uppnå en relativt bra bredd på respondenterna.

Avgränsning

Studien och förstudien genomfördes mellan januari och juli 2013. Undersökningsområdet är bygdeutveckling och lokal ekonomi. Undersökningsområdet är ett fall av community development. Den empiriska undersökningen av undersökningsområdet har varit intervjuer med erfarenhet av bygdeutveckling i nästan hela Sverige. Undersökningssubjektet Lindängen ligger i den södra delen av Malmö.

3.2.2. Intervjuer

Kvalitativ intervju som metod

För att göra en beskrivande studie av bygdeutveckling och lokal ekonomi och dess tillämpbarhet på Lindängen föll det sig självklart att göra en kvalitativ intervjustudie. Detta är också något som vi båda har erfarenhet av sedan tidigare. För genomförandet av intervjuerna valde vi att göra semistrukturerade intervjuer. Detta eftersom vi var intresserade av respondenternas erfarenheter och åsikter och vi ville att de skulle få prata fritt utifrån sig själva, samtidigt som vi behövde en ram att hålla oss till. Intervjuguiden (se bilagor) bestod av ett antal teman och frågorna ställdes i den ordning som passade bäst för att samtalet skulle flyta på. Respondenterna fick med andra ord

välja i vilken ordning som intervjuguidens teman berördes. De flesta av respondenterna valde också att prata ganska fritt, men några ville bli intervjuade i traditionell mening och svarade och stannade sedan upp och avvaktade nästa fråga. I de fallen följdes intervjuguiden uppifrån och ner. Vi lade även till frågor utifrån varje respondents roll eller kunskap för att få en djupare förståelse.

Urval

I del ett undersöks vilka förutsättningarna är för bygdeutveckling och lokal ekonomi. För denna del har vi intervjuat åtta respondenter (varav fyra män och fyra kvinnor) med erfarenhet av och/eller kunskap om bygdeutveckling och lokal ekonomi. Fem av respondenterna hittades via Riksorganisationen Hela Sverige ska leva hemsida, tre av respondenterna (varav en representant från Centrum för Publikt Entreprenörskap, en representant från byalagsföreningen Röstånga Tillsammans/projektledare för Hållbara Servicelösningar Nordvästra Skåne samt en forskare vid Malmö Högskola) valdes genom snöbollsmetoden.

I del två används resultaten från del ett för att undersöka vad möjligheterna och utmaningarna är för bygdeutveckling och lokal ekonomi på Lindängen. För detta har vi intervjuat sex respondenter (varav två män och fyra kvinnor) som på olika sätt är verksamma på Lindängen; myndighetspersoner och tjänstemän i Framtidens hus, föreningsaktiva, samt personer från idéburen sektor. Tyvärr är studien för liten för att intervjua boende, vilket vi egentligen hade velat göra. Respondenterna valdes utifrån deras roller i närsamhället och eftersom vi ville ha en spridning av perspektiv var det viktigt att intervjua personer som kommer i kontakt med Lindängebor i olika sammanhang.

Sammantaget är könsfördelningen bland respondenterna relativt jämn (sex män och åtta kvinnor).

Intervjuguide

Intervjufrågorna baserades på vår förförståelse. I del ett av den empiriska undersökningen ville vi undersöka vad som kännetecknar bygdeutveckling och lokal ekonomi, vilka förutsättningar som krävs hos olika aktörer i samhället och på platsen, samt hur processen ser ut. Vi ville även veta hur kopplingen mellan dessa ser ut. Vi ställde därför ganska direkta och öppet formulerade frågor såsom "Vad kännetecknar bygdeutveckling?" I del två av den empiriska studien använde vi oss av resultaten från del ett för att formulera undersökningsfrågorna. Detta eftersom vi ville veta om de kännetecken/förutsättningar som krävs för bygdeutveckling respektive lokal ekonomi finns på Lindängen.

Kopplingen mellan teori och uppsatsens forskningsfrågor

Uppsatsens forskningsfrågor har ändrats under uppsatsens gång allteftersom vi blev mer insatta i både teori och praktik. På grund av den korta tiden vi hade till vårt förfogande valde vi att sätta igång med den empiriska undersökningen så fort som möjligt vilket i sin tur ledde till att vår

teoretiska kunskap kunde varit mer utvecklad vid intervjutillfällena. Det vi skulle undersöka var dock inte en operationalisering av ett teoretiskt begrepp utan den empiriska studien är som nämnt ovan av beskrivande karaktär. Vi har snarare gått bakvägen, det vill säga vi har fått koppla ett praktiskt tillvägagångssätt till ett teoretiskt ramverk. Kopplingen mellan empirin och teorin har vuxit fram under tiden.

Intervjuernas genomförande

Intervjuerna tog i genomsnitt mellan en och två timmar. Nio intervjuer genomfördes på respondenternas arbetsplatser, fyra intervjuer genomfördes via Skype och två intervjuer genomfördes på annan plats. Samtliga intervjuer var relativt avslappnade och respondenterna fick tala fritt utifrån relativt öppett ställda frågor som “vad innebär x för dig?” eller “hur går x till?”.

Samtliga intervjuer spelades in på dator, både de som genomförts via Skype och de som genomförts på plats med respondenterna. Anteckningar fördes under tiden. Vid en intervju lade inspelningsprogrammet av, och endast andra hälften av intervjun blev inspelad. Vi har använt anteckningar och den sista delen av intervjun som blev inspelad.

3.2.4 Bearbetning och analys av det empiriska materialet

Samtliga intervjuer lyssnades igenom, varav vissa sammanfattades och vissa transkriberades. Det som sammanfattades var hur respondenten svarat på de olika frågorna. I de fall de gick ifrån ämnet eller svävade ut i längre resonemang sammanfattades det om det var centralt för att förstå respondenternas övriga resonemang angående de frågor vi ställt. Intervjuer som i sin helhet framstod som högst relevanta transkriberades helt. För övriga intervjuer transkriberades citat som framstod som relevanta eller delar av intervjuer i de fall vi upplevde att risken fanns att vi skulle missförstå sammanfattningar av dem. För att säkerställa att de citaten som valdes att användas i slutändan var korrekta har samtliga citat lyssnats igenom en ytterligare gång. Vidare har hållbarhetsanalysen (och därigenom citaten) stämts av med respondenterna för att få deras samtycke.

För att sammanfatta materialet skrev vi ut alla intervjuerna och använde post-it-lappar för att sortera svaren. På varje post-it-lapp skrev vi nyckelord som beskrev hur respektive respondent svarat på de olika frågorna, samt respondentens namn. Dessa placerade vi i olika grupper utefter frågorna som besvarats. Det som vi skrivit om på post-it-lappar ströks under i intervjuerna som vi skrivit ut. På så sätt kunde vi lätt hitta tillbaka till det som åsyftades på post-it-lapparna senare. Sedan dokumenterades allt på dator under de rubriker som finns i resultaten. På så sätt sorterades resultaten om från att vara *vad varje respondent svarat på alla frågor*, till *vad olika respondenter svarat på samma fråga*, vilket är vad vi var intresserade av. När allting dokumenterats fanns under varje rubrik (fråga) ett antal påståenden med tillhörande namn. Vi gick tillbaka till intervjuerna som vi skrivit ut och redogjorde mer utförligt under varje rubrik för vad som varje respondent hade sagt, och lade till citat.

Hur redovisas intervjuer? Varför på detta sätt?

Resultatet redovisas i löpande text, detta för att vi inte ville förlora materialets detaljrikedom och nyanser. Det kan tyckas självklart eftersom vi valt att göra just en beskrivande studie. Ett stort antal citat har även valts ut just av denna anledning. Vi vill att läsaren ska få en djup förståelse för bygdeutveckling och lokal ekonomi som verktyg för detta, precis som vi har fått av att göra intervjuerna. Måhända är resultaten inte såpass koncist formulerade att läsaren kan sätta sig in i ämnet så lätt. För den otålige läsaren har resultaten därför presenterats i en kortare text i slutsatserna.

Kritik

Eftersom vi intervjuat ett flertal personer som arbetar med bygdeutveckling är vi övertygade om att vem som helst kan gå ut med vårt formulär och få samma svar, vad gäller den första delen av den empiriska studien. Vi fick dessutom en mättnad i svaren relativt snabbt. Detta kan också bero på att många av respondenterna som vi intervjuat kring bygdeutveckling arbetar inom samma organisation, men även de som inte gjorde det svarade relativt likt dem. Något som dock inte funnits under uppsatsens gång är tid för eftertanke och reflektion, och inte heller tid för att analysera resultaten från del ett grundligt innan vi började med intervjuguiden för del två. Detta gör att vi inte fått hela bilden klar för oss innan vi undersökte om förutsättningarna fanns på Lindängen. Eftersom landsbygd och miljonprogramsområde är två så otroligt olika kontexter, är det också svårt att egentligen dra några slutsatser. En mer fördjupad analys av Lindängen skulle dessutom behöva göras, där ett stort antal boende, engagerade grupper och näringsidkare tillfrågades. Vi ser vår studie som en förstudie, ett nedslag i något som vi bara hann skrapa på ytan på. Vidare är "Finns förutsättningarna för bygdeutveckling" en fråga med ett stort mått tolkningsutrymme. På vilket sätt människor bäst hjälper sig själva i olika kontexter är nästintill omöjligt att svara på och detta divideras det om i flera forskningsfält så som sociologi, antropologi och statsvetenskap.

3.3 Arbetet med förstudien

Idégenerering och idéutveckling

Arbetet med förstudien/projektplanen har pågått som en parallell process med det övriga uppsatsarbetet. Informationen från de intervjuer som genomförts för uppsatsens räkning, de vill säga med representanter från organisationen Hela Sverige ska leva, Hållbara Servicelösningar Nordvästra Skåne, Centrum för Publikt Entreprenörskap, forskare inom fältet för bygdeutveckling samt från myndigheter, kommun och idéburen sektor på Lindängen, har både legat till grund för projektiden samt varit till stor hjälp i arbetet med hela projektplanen. Hur dessa intervjuer varit upplagda, dokumenterats och analyserats har redan behandlats i tidigare del av metodavsnittet. Vi har även träffat Per-Anders Hillgren på MEDEA ett antal gånger vilket har gett värdefull input om både deras planerade arbete på Lindängen framöver som en del av

projektet Bygga om dialogen samt om participatorisk planering och alternativa ekonomier överlag.

Initialt hade vi en tanke kring att vår projektidé skulle bestå av att skapa ett så kallat *fablab*, det vill säga en kreativ plattform för boende på Lindängen att samlas och skapa på. Efterhand som uppsatsarbetet fortlöpte blev det dock tydligt för oss att det inte var vår roll att bestämma att ett *fablab* behövs på Lindängen. Resultaten från intervjuerna med representanter från organisationen Hela Sverige ska leva, Hållbara Servicelösningar Nordvästra Skåne, Centrum för Publikt Entreprenörskap samt forskare inom fältet för bygdeutveckling visade tydligt att insatser för att lyfta ett samhälle måste komma underifrån och människorna måste själva ges förutsättningar, verktyg och möjlighet att driva utvecklingen av sitt närområde. Genom ett flertal intervjuer med verksamma på Lindängen fick vi sedan en bild av området och dess styrkor, utmaningar och problem och vad som kan tänkas behövas för att lyfta området. När vi sedan hunnit inhämta teoretisk kunskap om fältet (exempelvis community development, empowerment, socialt kapital och participatorisk planering) bekräftades den bild som vi fått genom intervjuerna med representanter från bygdeutveckling. Det vill säga att en plattform där människor genom stöd och verktyg får rätt förutsättningar och kapacitet att själva driva utvecklingen av sitt område behövs. Samtidigt har vi funnit stöd för att en balans mellan gruppbaserad självhjälp och individuell självhjälp är viktig, och därför kompletterar en lokal utvecklingsgrupp och ett *fablab* varandra. Vi valde att omvärdera vår initiala projektidé eftersom vi kom fram till att en förutsättning för att ett *fablab* ska kunna vara framgångsrikt är att initiativet måste komma från de boende själva. Dock tror vi att själva idén om ett *fablab* skulle kunna presenteras, men då förutsatt att det finns en plattform som idén kan presenteras för. Det var sedan tack vare intervjuerna på Lindängen (där vi blev varse om både pågående och planerade insatser i området såsom områdesprogrammet, ombyggnaden av Lindängelund, ombyggnaden av torget, Bygga om dialogen och så vidare) som vi kom fram till att alla dessa initiativ kräver en part att involvera i insatserna, för att utvecklingen av Lindängen ska drivas *av* och *tillsammans* med de boende istället för *åt* de boende. Projektidén blev därför att skapa en sådan part i form av en lokal utvecklingsgrupp, något som visat sig vara ett väletablerat koncept på landsbygden, men relativt sällsynt i urbana miljöer. Sammanfattningsvis går alltså att säga att resultaten från genomförda intervjuer i kombination med inhämtad teoretisk kunskap ligger till grund för vår projektidé.

Projektanpassning

Projektidén har testats på några av respondenterna verksamma på Lindängen och på ett flertal av respondenterna vi intervjuat kring bygdeutveckling. De har fått ge sin syn på saken och har kommit med värdefull input som vi tagit med oss både i hela projektplanen och i arbetet med intressentanalysen och som gjort att idén efterhand förbättrats och reviderats. Projektidén har också diskuterats med Per-Anders Hillgren på MEDEA för att få input och deras syn på hur detta projekt skulle kunna länkas samman med deras. Genom intervjuer med representanter från organisationen Hela Sverige ska leva kom vi i kontakt med ett verktyg för lokal

utvecklingsplanering. Detta verktyg ansåg vi vara applicerbart på vår projektidé varför denna föreslås användas som metod i projektet.

Intressentanalys

Arbetet med intressentanalysen grundar sig på både teoretisk kunskap inhämtat inom kursen *Projekt- och processledning inom Hållbar Stadsutveckling* på Malmö Högskola som lästs parallellt med uppsatsen under vårterminen, samt intervjuerna som genomförts inom ramen för uppsatsen. Den teori som vi fick ta del av i kursen berörde till stor del vikten av att ta en bred syn på intressenter, det vill säga inte bara inkludera intressenter som har stort inflytande på projektet utan i högsta grad involvera de som också berörs. I vår intressentanalys har vi försökt anamma ett sådant brett perspektiv för att säkerställa att ingen aktör på Lindängen exkluderas i projektet. Intervjuerna på Lindängen har både gett kunskap om vilket behov som finns och vilka aktörer som finns i området och därmed vilka intressenter som bör ingå i intressentanalysen. Som nämnt ovan fick vi också input till intressentanalysen genom att testa idén på några av våra respondenter.

Risikanalys

Även arbetet med intressentanalysen grundar sig på både teoretisk kunskap inhämtat inom kursen *Projekt- och processledning inom Hållbar Stadsutveckling* samt intervjuerna som genomförts för uppsatsen. Intervjuerna med representanter för bygdeutveckling har gett värdefull input kring vilka svårigheter som lokala utvecklingsgrupper kan möta i sitt arbete och detta har inkluderats i risikanalysen. Även intervjuerna med representanter på Lindängen har uppmärksammat oss på de svårigheter som finns och i de fall som dessa varit relevanta för projektet så har de inkorporerats i risikanalysen.

Resurser, finansiering och budget

Även i arbetet med att identifiera vilka resurser som är nödvändiga i projektet har intervjuerna som genomförts med representanter från bygdeutveckling varit till stor hjälp. Även intervjuerna med representanter på Lindängen har bidragit till att ge oss idéer kring vilka aktörer som skulle kunna hjälpa till med samfinansiering genom exempelvis tillhandahållning av lokaler. För att ta fram förslag på finansiering har vi gjort efterforskning på internet kring vilka möjligheter som skulle kunna vara aktuella för detta projekt. Kontakt har även tagits med representant från ett av studieförbunden i Malmö som försett oss med information kring deras möjlighet att stödja sådana projekt samt tips om det föreningsstöd som kan sökas från Malmö stad. Budgeten är i relativt hög grad baserad på antaganden och genom att blicka på andra projektplaner.

4. Nulägesbeskrivning och hållbarhetsanalys

4.1.1 Bygdeutveckling som fenomen

Definition bygdeutveckling

Majoriteten av respondenterna definierar bygdeutveckling som en process där bygdens invånare tillsammans arbetar för att utveckla sitt lokalsamhälle:

Jag tänker att det innebär att man samlas i en bygd, gärna utifrån någon öppen inbjudan, för att tillsammans komma fram till vad man har för behov och möjligheter i sin bygd och sen besluta sig för att arbeta för att fylla de behoven eller nå sin potential (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

För mig handlar det ju om att människor som bor inom ett visst territorium, inom ett visst geografiskt område, att det också är dom som ska vara med och både planera och bestämma och implementera olika saker i det här geografiska området (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Underifrånprocess

Något som kännetecknar bygdeutveckling är att det är en *underifrånprocess*, vilket innebär att medborgarna själva organiserar sig i form av ett byalag, sockenförening eller så kallad lokal utvecklingsgrupp och initierar processen. Det är även den lokala utvecklingsgruppen som formulerar målsättningar, identifierar hinder och går till handling. Den lokala utvecklingsgruppens arbete kan bestå i att ta fram underlag för att ställa krav på kommunen eller att organisera sig för att till exempel finansiera och driva en verksamhet eller funktion i närsamhället själva. Kommunen eller annan extern part kan erbjuda ramar som till exempel lokaler och tillfällen att mötas men om inte människorna själva tar initiativ till förändringen så händer ingenting.

Jag menar hade inte människorna själva ställt upp och bildat byalaget även om vi pushade på dom så hade det ju inte blivit nånting [...] Det måste komma underifrån. Så fort som något förslag eller någon idé kommer uppifrån, "vi tycker att ni i Halltorp ska göra såhär", "jaha? okej?" men det händer ingenting mer än så. Men kommer det underifrån då händer det saker och ting (Bo Lönnqvist, Hela Sverige ska leva).

Följande citat illustrerar också tydligt vad skillnaden är mellan bygdeutveckling och insatser styrda uppifrån och vad det leder till.

Det som är skillnaden generellt mellan den mer traditionella byutvecklingen och förortssatsningarna är att utgångspunkten i förortssatsningarna har varit klagomål lokalt men framför allt upplevda brister upp i strukturen hos kommunen och samhället i övrigt. Det har lett till att man sätter pengar på utvecklingsinsatser utan att ha, eller ens försökt stimulera en folklig mobilisering. Då är det liksom kosmetik och dömt att misslyckas, det får ingen varaktighet och ingen större betydelse på sikt (Staffan Bond, Hela Sverige ska leva).

Förutom att själva utvecklingsgruppens arbete är en underifrånprocess tar också flera av respondenterna upp att man, för att kunna facilitera bygdeutveckling, måste arbeta med ett underifrånperspektiv på lokal utveckling. Det är viktigt att utgå från den lokala kontexten. Hur positiva kommuner är till att medborgarna tar egna initiativ varierar, och många kommuner ser på sin roll som beslutsfattare vilket gör att de har svårt att släppa ifrån sig makten. En respondent refererar dock till ett exempel där Torsås kommun haft mod att släppa på makten och låta lokala utvecklingsgrupper arbeta med att ta fram kommunens översiktsplan som i slutändan i princip blev en sammanslagning av de olika gruppernas lokala utvecklingsplaner. Till politikernas förvåning hade medborgarna realistiska förslag och förväntningar. För att kunna arbeta med bygdeutveckling så behöver man stärka den lokala demokratin och människors delaktighet i det egna samhället. I Torsås kommun har man gjort det genom att stödja lokala utvecklingsgrupper. Om kommunen inte släpper på makten finns inget strukturellt tomrum² och därmed inget utrymme för en lokal utvecklingsgrupp att ta saker i egna händer. Det finns heller ingen större anledning att göra det eftersom kommunen då ansvarar för drift och utveckling. På landbygden finns ofta detta strukturella tomrum. I större tätorter samt i städer med stadsdelsförvaltningar finns istället en klientkultur, där man som medborgare förväntar sig att närsamhällets problem ska lösas av kommunen eller stadsdelen.

Öppenhet

Underifrånperspektivet hänger ihop med begreppet *öppenhet* det vill säga att alla kan delta i utvecklingsarbetet, något som också kännetecknar bygdeutveckling. Lokala utvecklingsgrupper är ofta ideella föreningar som är öppna för alla, vilket gör att alla kan vara med i utvecklingen av sin bygd. Dock belyser en av respondenterna att osämja i en bygd kan ligga kvar i flera generationer, och att hierarkier kan uppstå som gör att inte alla får komma till tals, även om en förening på pappret är en öppen konstellation. Det är bygden själv som bestämmer vilka som ska få mandat och vems auktoritet som ska få råda. Därför kan det vara bra att en lokal utvecklingsgrupp processleds av en person utifrån som har metoder och modeller för hur alla ska få komma till tals. En annan faktor som en av respondenterna tror är viktig för bygdeutveckling är att det finns ett så kallat kreativt mod. Detta innebär att det finns en tillåtande atmosfär i den lokala utvecklingsgruppen att få tänka stort och se hindren efteråt.

Holistiskt perspektiv & samverkan

Något som kännetecknar framgångsrik bygdeutveckling är ett *holistiskt perspektiv* hos alla involverade aktörer; det vill säga civilsamhället, näringsidkare, politiker och tjänstemän inom kommunen samt föreningar och organisationer inom idéburen sektor. Återkommande hos flera respondenter är vikten av att samtliga aktörer reflekterar kring sin roll i närsamhället. Detta hänvisas till av respondenterna med olika uttryck; som att ha en ömsesidig förståelse och helhetssyn, att lyfta blicken, att vara allmännyttig, att ha ett *mindset*, att se till hela samhället och

---

² Några av respondenterna lyfter fram att det uppstått ett strukturellt tomrum i många byar i och med kommunsammanslagningarna som bidragit till att byborna själva fått ta hand om det som kommunen inte gjort.

inte bara sin egen verksamhet, att arbeta brett och inte bara kring en specifik fråga samt att arbeta mot ett gemensamt mål. Ett holistiskt perspektiv innebär också att ha kunskap och förståelse för att de olika enheterna påverkar varandra. Ett konkret exempel är att hur skolan fungerar påverkar inflyttningen till orten. Om kommunen lägger ner skolan är det svårt för en lokal utvecklingsgrupp att arbeta aktivt med att öka inflyttningen, därför behövs en överblick och ömsesidig förståelse mellan offentlig sektor och den lokala utvecklingsgruppen.

... när man tittar på landsbygdsutveckling, att politiker ska våga se i ett bredare sammanhang, till exempel; vi har ett samhälle och skolan är hotad, relevantalet minskar då kanske man istället för att bara titta på skolan som *en* enhet och lägga ner den så kanske man måste tänka så här "Hm, vad vill vi med det här samhället, vill vi att det ska vara kvar 2030 eller 2040?" och då kanske man inte börjar med att lägga ner skolan... (Cecilia Anderson, Hela Sverige ska leva).

Ovanstående exempel visar också på vikten av en fungerande *samverkan*, en faktor som flera av respondenterna tagit upp som förutsättning för bygdeutveckling. Det handlar om en fungerande samverkan mellan samtliga involverade aktörer i byn såsom mellan kommun och utvecklingsgrupp, mellan politiker och tjänstemän, mellan föreningar, mellan näringsidkare och så vidare. En av respondenterna menar att en utvecklingsgrupp kommer in i ett skede där de måste organisera sig och hitta en struktur och form för hur arbetet ska bedrivas i gruppen. I detta sammanhang lyfts också vikten av samverkan upp.

Och sen kommer man också in i ett skede där man måste samspela med omgivningen, man klarar det inte själv utan måste jobba tillsammans med främst kommunen men också länsstyrelsen, regionförbundet och andra regionala aktörer. Först mobilisering sen organisering och så integrering eller vad man ska kalla det den fasen då man samspelar med det omgivande samhället på olika nivåer (Staffan Bond, Hela Sverige ska leva).

En respondent lyfter också fram att det finns ett ömsesidigt beroende mellan kommun och utvecklingsgrupp.

... ibland när det ska tas politiska beslut, alltså kommunala politiska beslut, då är dom inte tillräckligt förankrade på dom platserna där det berörs och då behöver kommunen också bollplank. Och då kan man inte ha bara enskilda individer som bollplank för att dom talar ju bara från sitt egenintresse utan då behöver man sådana här mer demokratiska institutioner och plattformar och så som är plattformar för kollektivt beslutsfattande som kommunen då kan ha att bolla med också för att ta bra beslut (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

En bra relation mellan kommunen och den lokala utvecklingsgruppen är centralt för bygdeutveckling. Det är också avgörande att det finns en transparens som möjliggör för att kunna verka över förvaltningsgränserna. En av respondenterna lyfter också fram vikten av att det är någon eller några som bjuder in till samarbete, samverkan och nätverk. Denne menar också att detta inte fungerar utan aktiv handling, det vill säga någon som ger energi till nätverket. En annan av respondenterna lyfter också fram att det många gånger är privata företagare som driver bygdeutveckling eftersom de är driftiga och det ligger i deras natur eller personliga intresse att

driva utvecklingsarbete. Några av respondenterna poängterar också att en förutsättning för bygdeutveckling är att kommunen som utvecklingsgruppen verkar i stödjer att människor själva tar egna initiativ och att kommunen vågar släppa ifrån sig makten och förstår mervärdet av att släppa in folk som brinner för en fråga.

Det är ju inte så att alla kommuner tycker att det är jättekul tror jag med det här lokala engagemanget, utan man kan ha andra, egna liksom kommunala agendor... [...] ... i Sverige så har vi ju en väldigt stark kommunal historia, och väldigt starka kommunala revirbevakare som kanske inte vill släppa det här med bygdeutveckling fritt, man vill inte till exempel organisera upp en demokrati då underifrån och reglera på den här lokala nivån för att där är det ju kommunen som har bestämmanderätten och ser sig själva som dom som ska ha hand om beslutsfunktionerna (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Ideellt engagemang och eldsjälur

Ideellt engagemang lyfts fram av samtliga respondenter som en av de viktigaste egenskaperna hos civilsamhället för bygdeutveckling. Detta eftersom arbetet i en lokal utvecklingsgrupp bygger på ett ideellt engagemang hos befolkningen och därför gör det avgörande för hur utvecklingen går framåt. En av respondenterna lyfter fram att det är svårt att få till den här typen av utveckling om man inte har med sig civilsamhället eller föreningslivet i bygden i arbetet. I detta sammanhang blir begreppet *eldsjälur* centralt och är något som samtliga respondenter lyfter fram som en förutsättning för bygdeutveckling. För att sätta igång ett utvecklingsarbete krävs det att någon initierar det och har en förmåga att få med sig andra och här spelar eldsjälarna en central roll. Det har också påpekats att dessa eldsjälur behöver ha ett visst förtroende i bygden, ett lokalt engagemang samt en kapacitet och *organisatorisk förmåga* att få med sig många andra i arbetet och driva det framåt. Dock har flera av respondenterna lyft fram att det också finns en fara med att alltför mycket förlita sig på eldsjälur i utvecklingsarbetet. Detta eftersom arbetet riskerar att bli personbundet vilket kan medföra att det stannar av om personen försvinner. Det finns också en risk att eldsjälarna tillslut inte orkar driva frågan längre och att de till och med gör andra passiva i arbetet.

Sen kan man också tänka så här, för det ser man ju, eldsjälur som brinner för frågor och så där, dom driver fram frågor och sen bränner dom ut sig. Det var nån som sa att eldsjälarna släcker elden, alltså de blir så dominerande, att dom tar över det hela och människor runt omkring blir passiva därför att den här eldsjälur gör allt och det är ju inte heller önskvärt (Cecilia Andersson, Hela Sverige ska leva).

Ett sätt att minska risken att utvecklingsarbetet blir alltför personbundet är dock enligt en annan respondent att säkerställa att arbetet hela tiden förankras till resten av byborna så att de är införstådda i vad som är på gång.

Tålmod och tradition

Tålmod är en annan egenskap som betonas av en av respondenterna som viktigt för bygdeutveckling. Ytterligare något som anses vara kännetecknande för bygdeutveckling är att det finns en tradition av att lösa saker kollektivt därför att ingen annan gör det. Bygder som upplevt det strukturella tomrum som nämnts ovan har utvecklat en vana i att lösa frågor kollektivt. Detta strukturella tomrum har alltså skapat en möjlighet att verka för och påverka sin egen bygd. En av respondenterna menar också att det kan vara lättare för byalagsrörelser att växa sig starka där det finns *traditioner av kollektiva lösningar*. En respondent tror också att en *homogen kultur* och *gemensamma traditioner* kan underlätta bygdeutveckling. Dock menar denne att en sådan sammanhållning möjligtvis går att skapa eftersom den är sprungen ur en från början ekonomisk relation, det vill säga att man varit tvungen att investera i någonting gemensamt.

Mötesplatser och socialt kapital

Tillgången till *mötesplatser* lyfts också fram som en viktig faktor för bygdeutveckling. Detta eftersom mötesplatserna är en förutsättning både för bygdens välmående och för att människor ska kunna mötas och mobilisera sig i en fråga. En av respondenterna menar också att socialt kapital kan byggas genom mötesplatser. Flera av respondenterna menar att just *socialt kapital* är en förutsättning för bygdeutveckling och här associerar många av respondenterna begreppet med ordet tillit.

När det gäller civilsamhället så är det ju väldigt viktigt att det finns mötesplatser där människor kan träffas, eller anledningar att människor kan träffas, det är ju jätteviktigt. För att bygdeutveckling kan uppstå... om man nu ska försöka stimulera bygdeutveckling så kan det ju vara alltifrån att man träffas i koloniträdgården eller man träffas på lekplatsen eller i affären eller att man går någon studiecirkel eller sjunger i kören eller vad det nu är och då börjar man ju prata med varandra och så kan man på så sätt komma vidare så att jag tror att det är jätteviktigt; mötesplatserna... (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

En mötesplats kan även vara en servicepunkt där mer ytliga relationer underhålls, och dessa kan fungera som något mer utöver sin huvudsakliga funktion.

Att till exempel om en lanthandel hotas av nedläggning så är det ju inte alltid just maten i första hand som är det som bidrar till det ideella engagemanget för lanthandeln utan snarare kanske att det är en viktig mötesplats i bygden (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

Nyinflyttade och återvändare

Flera av respondenterna har också betonat vikten av *nyinflyttade* och *återvändare* för bygdeutveckling. Både nyinflyttade och återvändare kan ofta se potentialen i en bygd utifrån nya perspektiv och synvinklar och bidra med nya idéer och nya sätt att tänka.

... det är nånting i kraften från det urbana, alltså man kan inte bara leva sitt liv på landsbygden utan det är nåt med den inspiration, och den insikt, den utbildning, det självförtroende man får, det är en massa aspekter som man när man drar därifrån, drar bort ifrån sin hembygd och kommer tillbaka.

Med det man har lärt sig och har med sig så kan man bli en väldig kraft faktiskt (Stig Westerdahl, forskare Malmö Högskola).

Vad återvändare har som fördel framför nyinflyttade är att de ofta har ett socialt nätverk och plattform kvar i bygden som de kan dra nytta av i utvecklingsarbetet. Dock har återvändare ibland en orealistisk bild av vad som är möjligt att göra när hen flyttar hem eftersom det man vill bygga på kanske inte längre finns kvar. En av respondenterna menar också att det är kombinationen av nyinflyttade och människor som bott där under en längre tid som är det viktiga och detta kan kopplas till den respondent som menar att bygdeutveckling kräver en *mångfald av erfarenheter och kunskaper* och en *blandning av människor från olika generationer*.

Drivkrafter bakom bygdeutveckling

Respondenternas svar kring vilka drivkrafter som ligger bakom bygdeutveckling går att dela in under kategorierna; problem/hot, behov/möjlighet, tillhörighet, skaffa sig makt och reellt inflytande, ägarskap över frågan samt kollektiva lösningar.

Dom mobiliserar sig för att dom behöver helt enkelt, det är i regel. Och jag brukar ju säga att ett engagemang startar utifrån två... det finns liksom två drivkrafter i engagemanget och den idéburna sektorn; det ena är lust, liksom att det är roligt, och det andra är att det är nödvändigt. Och det är dom två ingångarna dom har och ibland kan man kombinera dom... (Nils Phillips, Centrum för Publikt Entreprenörskap).

Att bygden utsätts för något *problem eller hot* verkar vara den vanligaste utlösande faktorn för att folk ska aktivera sig och gå samman. Det kan exempelvis handla om en nedläggning av skolan eller lanthandeln eller även miljöhotet. Viljan att driva någonting kan också stimuleras av att den som förvaltar eller äger inte sköter sig eller av att någon vill exploatera i bygden på ett sätt som byborna inte vill. Även om ett hot av något slag ofta är en utlösare kan det även vara så att det finns några i bygden som engagerar sig och brinner för bygdens framtid, för att de blickar framåt. Några av respondenterna har också lyft fram det tidigare nämnda strukturella tomrum som en drivkraft för att mobilisera sig. Detta eftersom byborna helt enkelt varit tvungna att själva ta tag i problem som kommunen inte tagit hand om.

Flera av respondenterna har dock påpekat att det långt ifrån alltid är ett hot eller problem som mobiliserar människor. Många gånger kan istället ett *materiellt* eller *socialt behov* vara en stark mobiliserande kraft. När det gäller det materiella behovet, såsom exempelvis bredband, så handlar det inte om någonting som bygden förlorat utan om något som man vill ha, vilket kan vara en mobiliserande kraft. Det sociala behovet däremot handlar om människans behov av att få vara med, att få tillhöra ett sammanhang och jobba för gemensamma frågor, ett behov lika starkt på landsbygden som i staden. Detta behov kan vara en stark drivkraft för att aktivera sig och gå samman.

... det spelar ju ingen roll om du bor på landet eller i stan det är ju kanske det absolut viktigaste för alla människor, att vi får finnas med och får vara en del av ett sammanhang... (Cecilia Andersson, Hela Sverige ska leva).

En av respondenterna belyser också att det sociala nätverk som man bygger upp i kulturella eller mer avslappnade sociala sammanhang också kan lägga grund för en plattform där mer allvarliga frågor kan behandlas om ett sådant behov uppstår.

Vidare lyfts *tillhörighet* till bygden, det vill säga att man identifierar sig med bygden, också fram som en viktig drivkraft för att jobba för bygdens utveckling.

Man känner liksom mer för en plats och stärker banden och det är viktigt för att man ska kunna själv vilja och orka, bry sig, engagera sig i en jäkla massa jobb som det ändå innebär att jobba ideellt för bygdens utveckling (Staffan Bond, Hela Sverige ska leva).

... men man identifierar ju sig med bygden, om man inte gjorde det så skulle man kanske inte jobba lika mycket... (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Ytterligare en drivkraft bakom bygdeutveckling som lyfts fram av några av respondenterna handlar om att man känner sig åsidosatt och vill *skaffa sig makt och reellt inflytande* över sin bygd.

... om man helt plötsligt upplever att kommunen där ens bygd finns inte värnar om den bygdens bästa då kan ju det motivera att "Nej! Nu vill vi äga det här området"... (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

En annan respondent menar också att reellt inflytande ökar ansvarsgraden och känslan av ägarskap medan en annan belyser vikten av att *äga frågan*.

Flera respondenter lyfter också fram att *kollektiva lösningar* som tas fram av byalaget, såsom kollektivt företagande, bygdebolag och olika typer av gemensamma finansiella plattformar, kan ge ytterligare energi för byalagen och stärka engagemanget bland dess medlemmar. Sådana kollektiva lösningar kan alltså fungera som drivkraft för bygdeutveckling.

4.1.2 Lokal ekonomi som fenomen

Definition

Det råder samstämmighet mellan respondenterna att lokal ekonomi i grund och botten handlar om ett utbyte av varor och tjänster i ett lokalt avgränsat område.

Lokal ekonomi det handlar ju både om hur man ska finansiera verksamheter både företag och infrastruktur och ja allt som kostar pengar som är knutet till lokalsamhället. Och också verksamheter som man behöver för att generera ekonomi i form utav jobb. Det handlar om pengar i lokalsamhället på nåt sätt... [...] ... pengar som man genererar lokalt och pengar som man behöver för att sköta lokalsamhället (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Lokal ekonomi ses som ett verktyg för att stärka det lokala ekonomiska kretsloppet och därmed motverka att landsbygden dräneras på dess resurser till förmån för tillväxtcentra. Några respondenter anser också att lokal ekonomi handlar om informella utbyten av varor och tjänster. Ur detta perspektiv ses lokal ekonomi som en slags skuld- eller kreditrelation som bygger på ett ömsesidigt beroende, där man i ett begränsat område förvaltar och byter tjänster och produkter sinsemellan.

... det som byggde ekonomin från allra första grund, det var lån, skulder, som vi hade till varann. Det var nån som skottade uppfarten till mig när jag var sjuk, då måste jag... då är det självklart att jag går dit och mjölkar kon eller så, och så bygger du upp en massa såna här ömsesidiga skuldrelationer (Stig Wester Dahl, forskare Malmö Högskola).

Personlig kontra anonym ekonomi

Några betonar att lokal ekonomi inte behöver vara protektionistisk. Det handlar inte om att samhället inte ska ha något utbyte med sin omvärld och åstadkomma total självförsörjning. Istället syftar en lokal ekonomi till att skapa lokal handelsbalans och att förkorta det ekonomiska kretsloppet. Ur det perspektivet måste man producera motsvarande vad man handlar för i värde, för att det ska vara en levande bygd. En av respondenterna lyfter också fram att ett lokalt ekonomiskt kretslopp möjliggör för att vara en mer ansvarstagande människa och medborgare eftersom vi genom en ökad inblick i produktionsprocessen kan kontrollera att de varor vi konsumerar är etisk producerade. Att stärka den lokala ekonomin menar hen kan alltså vara ett sätt att försöka återskapa en mer ansvarsfull och empatisk/personlig ekonomi som en motreaktion på den globala ekonomin som mer kännetecknas av anonymitet.

Sen är jag personligen av åsikten att samhällets nuvarande tillväxtstrategi går ut på att lägga ner landsbygden och att vi istället ska importera råvaror ifrån andra delar av världen... [...] ... det allmänna tillväxtbegreppet är ju nationellt och det tar ju ingen hänsyn till platsen, bara det är tillräckligt stor tillväxt i Stockholm så spelar det igen roll att det är nerväxt i Skytorp så att säga.. Medans om man ska tänka sig en lokalekonomisk tillväxtstanke så handlar det väl snarare om att utvecklingen ska vara geografiskt och demografiskt spridd, att platsen spelar roll, att det finns andra gränser än nationsgränserna som är viktiga... (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

I detta sammanhang lyfts också fram att samhällsnyttan är mer framträdande i en lokal ekonomi, att det är andra värden än vinstintresset som står i fokus. En av respondenterna betonar också att lokal ekonomi handlar om hur man kan använda lokala resurser såsom pengar, tid, kompetens, lokaler och sätt att göra saker på. För att en lokal ekonomi dock ska komma till stånd krävs plattformar och verktyg för att kunna använda de lokala resurserna och här blir det viktigt med verksamhetslokaler och mötesplatser.

I den lokala ekonomin så behövs ju alla också på ett annat sätt än om man tänker på marknaden så ska man ju vara väldigt konkurrenskraftig och bra på alla sätt och vis kanske för att få ett jobb. Medans i en lokal ekonomi så kanske man tänker mer på alla människor som resurser och att man har ett ansvar för varandra och att alla ska ha möjlighet att skaffa sig en försörjning och så vidare... (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

Socialt kapital

En av respondenterna menar också att den sociala ekonomin och det sociala kapitalet blir viktigare och mer synligt i en lokal ekonomi än i en global ekonomi. Detta på grund av att en lokal ekonomi är mer personlig och man därmed behöver ett stort socialt nätverk för att lyckas som företagare i en lokal ekonomi. Samtidigt påpekas att en lokal ekonomi kan gynna människors välmående i området.

Och jag tänker att någonting som är väldigt positivt med att man jobbar med lokal ekonomi det är att man också då jobbar med att stärka folks sociala kapital och att det är något som är bra för människor själva, att dom får ett vidgat kontaktnät och att det skapar trygghet om man blir arbetslös eller om man har problem överhuvudtaget så är det en stor trygghet att man har ett stort socialt nätverk av folk som vet vem man är och folk man litar på och som litar på en själv (Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva).

Socialt kapital anses av en av respondenterna vara en förutsättning för att bygga upp en lokal ekonomi, samtidigt som en lokal ekonomi kan bidra till ett ökat socialt kapital. Denne menar att om man jobbar med att stärka det ena så kan det stärka det andra. Några respondenter förknippar också begreppet socialt kapital med tillit. I detta sammanhang lyfter de fram att en lokal ekonomi är ett sunt tecken på att man litar på varandra och att tillit är en förutsättning för att en lokal ekonomi ska komma till stånd. En lokal ekonomi kan dock även fungera som ett verktyg för att skapa tillit. Vissa av dessa respondenter anser också att tillit och lokal ekonomi snarare har en symbiotisk relation, det vill säga att tillit kan vara både en förutsättning och ett resultat av en lokal ekonomi.

Synliggörande av det finansiella kretsloppet

Flera av respondenterna talar om vikten av att synliggöra det finansiella kapital som finns i bygden och skapa en medvetenhet kring hur pengarna cirkulerar för att en lokal ekonomi ska komma till stånd. En respondent menar att lokal ekonomi behöver gå från subkultur till norm och slå rot så som ekologisk mat har gjort, för att medvetenheten ska kunna spridas i städerna. Individer behöver bli medvetna om att de själva besitter finansiellt kapital, till exempel de pengar

man handlar för, har på sparkonton, i pensionssparande, lån till bostad med mera, och att detta kapital kan användas för att stärka lokalsamhället.

... oberoende om man bor i en by eller i en stadsdel så måste man bli involverad på ett helt annat sätt att sköta dom funktioner som finns och att skapa funktioner och det kan man göra med sitt... många gånger med sitt eget kapital om man hittar former för det (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

För att möjliggöra detta behövs dock finansiella plattformar som är lokalt förankrade såsom exempelvis bygdekonton och kreditgarantiföreningar. Det är också viktigt att betona att det handlar om att använda sina resurser strategiskt för bygdens välmående och inte om välgörenhet.

Det handlar ju om att då utveckla modeller eller använda modeller där man använder det lokala kapitalet att också jobba och finansiera lokala verksamheter. Inte att människor och företag och föreningar ska ge bort pengar för att stötta en skola i bygden utan det handlar om att hur kan vi hitta former där man lånar ut pengar till exempel eller andelar eller aktier eller någonting sånt så att man får den här lokala cirkulationen utav kapitalet (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Ytterligare faktorer viktiga för lokal ekonomi

Liksom för bygdeutveckling anser några respondenter att egenskaper såsom lokalt engagemang och en allmän känsla av tillhörighet eller lokalpatriotism gentemot den plats man bor är viktiga för att en lokal ekonomi ska kunna komma till stånd. Ytterligare faktorer respondenterna lyfter fram som viktiga för att en lokal ekonomi ska kunna komma till stånd är en ekonomisk kapacitet bland de boende, förmåga hos näringsidkare att se till hela bygdens välmående och inte bara till sin egen verksamhet samt samarbete mellan näringsidkarna. En respondent belyser också att en lokal ekonomi kräver ett ansvarstagande hos byborna själva.

Det är ju ändå så här att människor lokalt i våra lokala utvecklingsgrupper dom vill ju så himla mycket, dom vill ha butik och dom vill ha skola och sjukvård och allting sånt och samtidigt så vill dom ha max utdelning på sina aktier och följer börsen och allt det där. Man kan inte få allt man måste också ge, man måste också delta aktivt för att bidra till det som man vill ha... (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Kommunens roll i en lokal ekonomi

Några av respondenterna lyfter också fram att kommunen kan spela en viktig roll för att stödja den lokala ekonomin. I dagsläget finns det kommuner som använder sig av en form av sparande där pengarna öronmärks för utlåning i vissa geografiska områden. Exempelvis både Ekobanken och JAK Medlemsbank har lokala hållbarhetskonton i vilka kommunen kan spara pengar som lånas ut till hållbara verksamheter inom den egna orten eller regionen. Ett annat alternativ som lyfts fram är möjligheten för kommunen att sätta in kapital i kreditgarantiföreningar som garanterar banklån för lokala verksamheter. Lagen om offentlig upphandling är ytterligare ett verktyg för att stärka en lokal ekonomi. Dock kräver detta en kunskap hos kommunen om hur lagen kan omtolkas. Kommunen anses också spela en viktig roll för att främja diskussioner om lokal ekonomi, exempelvis genom skolan.

4.1.3 Kopplingen mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi

Resultaten visar på en tydlig koppling mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi. Flera av respondenterna menar att bygdeutveckling förutsätter att man parallellt arbetar med en lokal ekonomi medan andra också betonar det omvända. Att arbeta integrerat med bygdeutveckling och lokal ekonomi anses som det hållbara tillvägagångssättet av en av respondenterna samtidigt som en annan också betonar att detta leder till större effekter. En annan respondent tror att om man lyckas med bygdeutveckling så kan en lokal ekonomi komma som en naturlig följd. Vidare belyser flera av respondenterna att en lokal ekonomi kan göra bygden mer självständig och mer oberoende. Detta eftersom det ger bygden en kapacitet och ekonomiska förutsättningar att satsa på projekt och företagsutveckling och driva de förändringar man vill istället för att vänta på stöd utifrån som kanske aldrig kommer.

Att jobba med lokal ekonomi och att hitta nya former för kapitalet att också snurra runt lokalt det ger ju ett mycket mer hållbart och robust samhälle än att du hela tiden ska förlita dig på att någon annan ska göra det som tillgodoser behoven (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

Några respondenter lyfter också fram att det inte är ett nytt fenomen att i bygder samla pengar till specifika åtgärder men det nya är att försöka ackumulera ett allmänt utvecklingskapital för bygden. Ett sådant utvecklingskapital kan då användas till framtida investeringar och motverkar behovet att ständigt behöva samla in pengar för varje enskilt projekt. Att arbeta utifrån ett sådant angreppssätt anses dock som betydligt svårare.

Men vi har ju en kultur i Sverige som bygger väldigt mycket på att någon annan ska göra det, det här ska kommunen betala eller det här ska vi göra ett projekt av vi har ju en väldigt stark projektkultur. Så det är ju det vad många i första hand tänker på när dom ska implementera sin byaplan, att någon annan ska betala, man tänker ju inte på att vi själva skulle kunna organisera finansieringen, åtminstone delvis (Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva).

En respondent lyfter dock fram att även om byalaget inte inledningsvis förstår vikten av att ha ett utvecklingskapital kan det te sig mer tydligt allteftersom arbetet med en specifik fråga fortlider.

... det kan vara en lokal utvecklingsgrupp som kanske har jobbat med någon specifik fråga och sen får nästan i knät saker och ting som gör att man måste börja tänka mer ekonomiskt och fixa fram pengar till det och det. Sen växer det ur det här nåt behov av att ha mer allmänna ekonomiska muskler... ligga kanske på ett utvecklingskapital och inte bara reagera om det är någonting som man måste hoppa in och ta över utan ha en ekonomisk beredskap och se mer långsiktigt för att investera och bygga upp nya verksamheter. Så att det kan vara en mer sammanhållen utvecklingslinje (Staffan Bond, Hela Sverige ska leva).

4.2 Bostadsområdet Lindängen

Lindängen är ett bostadsområde i södra Malmö beläget i stadsdelen Fosie. Området byggdes som en del av det så kallade miljonprogrammet som pågick under åren 1965-1975. När området byggdes fanns visioner om att området skulle ha ett brett serviceutbud av verksamheter och aktiviteter och Lindängens centrum ansågs vara en unik serviceanläggning. När området byggdes var det MKB som både ägde och förvaltade hyreslägenheterna. I och med det maktskifte som ägde rum 1985 där en borgerlig regering tog över såldes dock MKB:s samtliga bostadsbestånd på Lindängen till privata fastighetsägare (Malmö stad, 2010). I dagsläget är det tre fastighetsbolag som äger och förvaltar hyreslägenheterna på Lindängen; Stena Fastigheter, Willhem och Fastighets AB Trianon (Stenquist, 2013-05-06). För bostadsrätterna är det fastighetsbolaget HSB som står som ägare. Såväl hyresrätter som bostadsrätter utgörs av flerfamiljshus om tre till åttavåningshus och fyrtiotvå procent av lägenheterna består av lägenheter på tre rum och kök. Bostadsrätterna och hyresrätterna är geografiskt åtskilda (Malmö stad, 2010).

På Lindängen bor i dagsläget strax under sjutusen invånare. Det är ett tätbefolkat område som också lider av trångboddhet (www1, 2013-06-28), vilket delvis kan förklaras av att det inte byggts några nya bostäder (Malmö stad, 2010). Samtidigt ökar inflyttningen till området stadigt (www1, 2013-06-28) vilken den också kommer fortsätta göra enligt befolkningsprognosen (Malmö stad, 2010). Siffror från januari 2010 visar på att Lindängen har en ung befolkning där mer än trettio procent är i åldern sex till tjugofyra år (Malmö stad, 2010). På Lindängen saknas arbetstillfällen och annan sysselsättning, en större trygghet, tillräckliga bostäder i olika storlekar, ett inbjudande centrum samt kontakt med övriga Malmö (www2, 2013-06-28). Samtidigt lever många föräldrar med socioekonomisk press och trångboddheten gör att barn har svårt att läsa läxor och leka hemma. För ungdomarna innebär trångboddheten att man måste vistas mycket utomhus (www1, 2013-06-28) eftersom det inte är möjligt att umgås hemma hos varandra (Malmö stad, 2010).

På Lindängen finns stora fina grönområden, en stadspark, en amfiteater, ett friluftsbad, Folkets hus, eget bibliotek samt grundskolor, förskolor och öppna förskolor. Vidare finns också ett områdeskontor med medborgarservice (www2, 2013-06-18). På Lindängen finns också Allaktivitetshuset som drivs på Lindängeskolan och syftar till att erbjuda Lindängeborna givande och kostnadsfria aktiviteter. I dagsläget erbjuds flera olika fritidsaktiviteter för olika åldrar; alltifrån boxning och fotboll till bland annat matlagning och skivinspelning. Vilka aktiviteter som drivs beror helt på de boendes egna önskemål. Aktiviteterna startar i och med att undervisningen slutar för dagen (www3, 2013-06-28).

Under den så kallade Storstadssatsningen tilldelades Lindängen vissa resurser i och med att Fosie ingick i denna satsning. I samverkan med Lindängeskolan, Lindängens fritidsgård och föreningslivet genomfördes ett antal projekt (Malmö stad, 2010).

Lindängen är ett av de fem områdena som deltar i en femårig investering för att stärka den sociala hållbarheten i hela Malmö genom att förbättra levnadsvillkoren, öka tryggheten och skapa fler jobb i de områden i Malmö där välfärden är som lägst. Denna satsning görs i form av så kallade områdesprogram och beräknas fortgå fram till 2015 (www4, 2013-06-28). Arbetet med områdesprogrammen koordineras av anställda från Malmö stad i så kallade områdesteam. På Lindängen drivs arbetet för att utveckla Lindängen genom tre temaområden; "Lärande och jobb", "Bygg Lindängen" samt "Må bra". "Lärande och jobb" syftar till att ge möjlighet till lärande i alla åldrar, ge möjlighet till självförsörjning samt ge stöd till entreprenörskap. "Bygg Lindängen" syftar till att Lindängen ska förnyas och förbättras både fysiskt och ekologiskt. "Må bra" syftar till att skapa ökad trygghet, meningsfull fritid, delaktighet, kulturliv samt goda mötesplatser för alla. Genom områdesprogrammet har Utvecklingscentrum Framtidens hus etablerats på Lindängen. Det är en samlingspunkt för en rad olika aktörer såsom socialsekreterare, Arbetsförmedlingen Bryggan, JobbMalmö, Rädda Barnen, Röda Korset och Folkuniversitetet för att arbeta tillsammans i det lokala utvecklingsarbetet (www5, 2013-06-28).

4.2.1 Förutsättningar för bygdeutveckling på Lindängen

I denna del redovisas huruvida de egenskaper som lyfts fram ovan som är kännetecknande för bygdeutveckling går att finna på Lindängen, eller huruvida dessa går att skapa.

Underifrånperspektiv

Det finns ingen lokal utvecklingsgrupp på Lindängen. Vår uppfattning är att det hos områdesteamet på Lindängen finns en stor ödmjukhet och vilja att arbeta med utvecklingen av stadsdelen utifrån de boendes uttalade behov och önskemål. Områdesteamet vill skapa en miljö där människor känner att de kan påverka sin stadsdel och flera respondenter menar att engagemanget för stadsdelen ökat i och med områdesprogrammet och etableringen av Framtidens hus.

På Lindängen har huvudmålen för områdesprogrammet (ökad trygget, fysisk upprustning och ökad sysselsättning) tagits fram genom omfattande dialog med de boende. För att nå de boende har områdesteamet både bjudit in till egna aktiviteter och sökt upp människor på olika mötesplatser i stadsdelen såsom biblioteket, hyresgästföreningen, föräldragrupper och öppna förskolan. Områdesteamet har också ett mer strategiskt perspektiv för att involvera de boende; om inte arbetet utgår ifrån de boendes behov och önskemål kommer platsen inte användas. Något som också investerare är medvetna om.

... vi kan sitta här som tjänstemän och gissa och tycka utifrån vår fackkunskap det som går bra, men ska vi till exempel hitta en investerare till centrum måste vi ha mer tryggt underlag, det är det här som Lindängeborna vill ha och har sagt att dom vill ha (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Representanter för områdesteamet betonar också att de kontinuerligt lyssnar in och stämmer av arbetet med de boende och andra aktörer för att säkerställa att deras arbete är i enlighet med de

boendes önskemål. Behovet av att utvecklingsarbetet sker i dialog med de boende motiveras även av ett synsätt på hur man bör arbeta med stadsutveckling

Jag får ofta frågan vad använder ni för metod kring medborgardialog och för mig är inte medborgardialog en metod, det är en framförhållning, hur man ska förhålla... förhållningssätt kan man säga, hur man ska förhålla sig till att lyssna på det som medborgarna vill ha (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Kännetecknande för bygdeutveckling är dock att den lokala utvecklingsgruppen inte bara formulerar målsättningar utan också tar fram strategin för hur arbetet ska fortlöpa. I två av de tre temaarbetsgrupperna³ som tog fram strategier för hur målen ska uppfyllas fanns ingen representation från de boende. Det är även viktigt att det utvecklingsarbete som sker förankras hos de som inte är med i planeringsprocessen. Idag sker förankring framförallt genom informationsspridning; de boende informeras via en tidning som skickas till de boende tre gånger om året.

Hos Arbetsförmedlingen finns en klientkultur, en vilja att lösa saker *åt* medborgarna. Man säger till exempel, i all välvilja:

Hade vi haft jobb hade jag gärna delat ut dom, men det funkar inte så (Sara Svensson, Arbetsförmedlingen Bryggan).

Detta visar på en syn på arbetsskapande som en process där man försöker passa in människor i redan existerande arbetstillfällen. Arbetsförmedlingen vill hjälpa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden att bli anställningsbara. För att göra detta håller Arbetsförmedlingen Bryggan nu på att ta fram en gruppaktivitet. Representanter från Arbetsförmedlingen Bryggan i olika stadsdelar arbetar för att ta fram formerna för denna gruppaktivitet, men varken näringslivet eller arbetsökande involveras i processen. På Rädda Barnen är man kritisk till detta förhållningssätt

... så tänker man ja men vi har en massa ungdomar här som inte jobbar men vi gör en arbetsmarknadsinsats, uppifrån. Vi har inte ens frågat dom vad dom tycker eller vad dom behöver, och det är inte säkert att dom vet ens. Men det finns nån idé om att innanförskapet, det är dit alla ska, och alla vet hur man tar sig till innanförskapet. Så då gör innanförskapet massa satsningar mot utanförskapet och så ser man det bara tvådimensionellt som att nu ska ni komma in här. Och det håller inte längre, det tåget är kört för länge sen, vi måste titta på nåt annat sätt och möta dom utmaningarna... (Joel Veborg, Rädda Barnen).

På Rädda Barnen efterfrågar man mer samverkan mellan ideell sektor och Arbetsförmedlingen för att kunna stödja människors personliga utveckling men medger att Arbetsförmedlingen är svåra att samverka med på grund av ett snävt synsätt och ett byråkratiskt förhållningssätt till sina egna regler.

---

³ Arbetet med de tre temaområdena; "Lärande och jobb", "Bygg Lindängen" och "Må bra" drivs av så kallade temaarbetsgrupper.

Hos Röda Korset som huserar i Framtidens hus på Lindängen finns en förståelse för att initiativ måste komma från de boende för att aktiviteter ska vara lyckade. Samtidigt ge uttryck för en stor frustration över svårigheten att nå ut. Ibland kan dock aktiviteter få stor uppslutning om man lyckas ta fram en aktivitet som det finns ett stort behov utav, såsom exempelvis Röda Korsets cykelskola och språkcafé. Det finns en önskan att arbeta utifrån ett underifrånperspektiv, men än så länge har Röda Korset inte hittat former för det. Rädda Barnen betonar också att det är viktigt för dem att stötta andra grupper på Lindängen underifrån (såsom föräldraföreningen och Pantrarna) vilket visar på en förståelse för vikten av underifrånprocesser.

Det är viktigt att olika aktörer tar ett steg tillbaka och funderar över vad deras roll är, vem som ska göra vad, och varför, vilket görs inom områdesprogrammet. En representant från områdesteamet menar att kommunen sitter på dubbla stolar; de kan inte processleda lokala utvecklingsgrupper som driver frågor gentemot kommunen (eftersom det innebär en intressekonflikt) men samtidigt behöver de mobilisera människor för att förankra sitt utvecklingsarbete. Respondenterna från områdesprogrammet är väl medvetna om att deras roll inte är att mobilisera utan att skapa förutsättningar för mobilisering genom att vara öppna för initiativ, tillhandahålla lokaler samt hjälpa till att skapa kontakt mellan boende och tjänstemän. Även hos Rädda Barnen vill man poängtera att det är den idéburna sektorns roll att mobilisera demokratin och den offentliga sektorns roll att förvalta denna demokrati genom medborgardeltagande. För att medborgardialog ska fungera menar en av respondenterna att detta förutsätter en kunskapsnivå hos medborgarna och en kapacitet som inte finns idag. Om medborgardialog:

... ja men vad är den byggd på från början? [...] ... det kräver ju ändå en viss nivå på den som ska vara med och tycka eller att den har fått viss information eller den har fått vissa förutsättningar. [...]. För det handlar egentligen om ett demokratiskt underskott hela vägen... (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Öppenhet

Som nämnts ovan är man inom områdesteamet mån om att involvera medborgare i sitt arbete vilket tagit sig uttryck i att de fått formulera målen för områdesprogrammet. Det strategiska arbetet verkar dock ha varit mer slutet. En av respondenterna betonar också att områdesteamet inte kan påverka Stadsbyggnadskontorets detaljplaner och översiktsplaner. Möjligheten för boende att komma till tals finns alltså men möjligheten till ett reellt inflytande i stadsdelens fysiska utveckling är därför relativt begränsad. I arbetet med den fysiska upprustningen av Lindängen centrum involverades dock de boende så tidigt som möjligt i processen och där satt boende med i en referensgrupp.

Något som också kännetecknar bygdeutveckling är ett kreativt mod och att det finns kanaler för att ha inflytande i närsamhället. En av respondenterna som startat upp en förening på Lindängen med finansiering från områdesprogrammet anser att det finns en reell möjlighet att vara med och

påverka. Denne betonar också att det var lätt att starta upp verksamheten, att bemötandet varit mycket positivt och att stöd tillhandahållits från Framtidens hus. På frågan hur möjligheten att påverka stadsdelen ser ut gavs följande svar:

... inget är omöjligt, det är bara att komma med en idé [...] ingenting är svårt (Sandra Al-Batal, Kvinnor på Lindängen).

Holistiskt perspektiv och samverkan

Etableringen av Framtidens hus där både myndigheter, kommun och ideella föreningar har samlats under samma tak är ett steg på vägen mot ett holistiskt arbetssätt. Likaså att aktörerna funderar kring och ifrågasätter sina roller i samhället. Idag finns också en rad mer eller mindre formella organiserade grupper av medborgare som engagerar sig för en sakfråga. Dock saknas en organiserad grupp eller sammanslutning av grupper som arbetar holistiskt för hela Lindängen.

De flesta av respondenterna betonar att samarbetet mellan de olika aktörerna i Framtidens hus fungerar bra och att en av framgångsfaktorerna verkar vara den fysiska närheten mellan de olika aktörerna. En av respondenterna lyfter också fram att tack vare samarbetet på Framtidens hus finns här kunskap om vilka resurser som finns i området och vad människorna behöver. Samarbetet på Lindängen sträcker sig också bortom aktörerna på Framtidens hus. Exempelvis finns det en samverkan mellan Kvinnor på Lindängen och socialsekreterarna på Framtidens hus. Det finns också ett samarbete mellan de kommunala aktörerna på området (det vill säga barnavårdscentralen, mödravårdscentralen, öppna förskolan och Lindgården). Av respondenternas svar har vi också kunnat utläsa att det finns ett fungerande samarbete mellan Arbetsförmedlingen Bryggan och socialtjänsten på Framtidens hus. Detta bygger på en typ av individorienterad samverkan där de har löpande kontakt och ibland flerpartsamtal kring en individ. Dock menar en av aktörerna i Framtidens hus att det saknas en bredare holistisk samverkan och samplanering kring enskilda individer (framförallt ungdomar) emellan Arbetsförmedlingen, polisen, socialtjänsten och föreningslivet.

... man är inne på det, jag tror att där man är längst egentligen rent fysiskt det är ju på Lindängen med det här "Framtidens Lindängen" att du har alla olika spelarna i samma byggnad där. Däremot att ta det från att vi faktiskt ska kunna göra något tillsammans det kommer bli en nöt att knäcka. Jag tror det handlar jäkligt mycket om just metoden, alltså samverkansmodeller. [...] Problemet är att det är en tankekurpa där egentligen att när man pratar om samverkan idag så är det egentligen så "ja men om jag gör mitt så gör du ditt och så pratar vi om att vi har gjort det" men om vi ska försöka göra dom strategiskt gemensamt måste vi ha ett annat tänk med oss och det är där som är riktigt svårt idag... (Joel Veborg, Rädde Barnen).

Samtidigt som samverkan verkar fungera bra mellan de olika aktörerna i Framtidens hus så har vi utläst vissa svårigheter rörande detta. Vissa respondenter menar att man arbetar mot ett gemensamt mål, andra inte. De som anser att man jobbar för ett gemensamt mål menar att det är områdesprogrammets mål, det vill säga skapa ett tryggt och attraktivt område med fler i arbete. Som nämnt ovan har målen för områdesprogrammet tagits fram av de boende och aktörer har

sedan anslutit sig till målen. Angående målet “ökad trygghet” upplever en respondent att områdesprogrammet fokuserar för mycket på att bygga nytt och bygga om och för lite på det som människor pratar om att de behöver, det vill säga få bort kriminaliteten.

En av respondenterna lyfter också fram att det kan finnas en problematik med att ideella föreningar befinner sig på samma plattform som myndigheter eftersom man inte vet hur detta uppfattas av besökarna. Det finns också en problematik enligt en annan respondent med att organisationer inom idéburen sektor generellt blickar inåt, de arbetar för sin sak och lyfter inte blicken. Det framgår också av några av respondenterna att det inte finns någon tydlig modell och struktur för hur samarbetet ska gå till vilket gör att samarbetet blir väldigt individberoende. Det verkar inte heller ha avsatts tid i tjänsterna för samverkan utan det är något som ska ske i mån av tid. Varje aktör arbetar också efter sina regler och ramar och detta blir särskilt tydligt när det gäller Arbetsförmedlingen.

... och tyvärr är det så, för min del tycker jag att det är så att det är jätteindividberoende när jag går ut och samverkar med folk idag så måste man hitta rätt personer. Och det är på grund av att det har havererat för länge sen, det systemet vi har det funkar inte. Så det gäller att hitta de personerna som vågar utmana systemet litegrann och gå dom där extra stegen. Ska du bara ha nån som paragrafryttare som följer systemet så kan jag inte samverka med den för det systemet möjliggör inte samverkan (Joel Veborg, Rädda Barnen).

En annan problematik som vi kunnat utläsa ur resultaten handlar om samverkan mellan områdesprogrammet och de boende samt mellan områdesprogrammet och näringslivet när de gäller arbetet inom de tre temaområdena. “Må bra” gruppen är den enda grupp där representanter från boende funnits med och i “Lärande och jobb” gruppen valde kommunen att inte ha med varken lokalt näringsliv eller boende.

... lärande och jobb det har ju varit den tyngre delen av det. Där är det socialtjänst, arbetsförmedling och alla dom här myndighetsfunktionerna som egentligen har suttit med från början, och det är så vi har jobbat i den hela vägen. *Har det varit några lokala företag med i den?* Nej, vi har inte ens haft näringslivet med i den arbetsgruppen. [...] ... men just när det gäller arbetsmarknad och det så är det ju... för att ta sig nånstans så valde vi medvetet att hålla det lite tightare för att börja i ändan vad kan vi göra som vi inte faktiskt gör idag, bara inom kommun och stat... (Jonas Magnusson, områdesteamet Lindängen).

En av förutsättningarna för bygdeutveckling är också en ömsesidig förståelse mellan kommun och den lokala utvecklingsgruppen. En av respondenterna lyfter fram att föräldragruppen har stött på motstånd från stadsdelsnämnden och inte blivit tagna på allvar. Detta skulle kunna indikera på att denna förståelse inte finns, men det är inte möjligt att dra sådana slutsatser utifrån enbart ett exempel. Dock kan det vara viktigt att bära med sig.

Ideellt engagemang och lokalt engagemang

Det råder relativt stor oenighet bland respondenterna huruvida det finns ett ideellt engagemang på Lindängen. Beroende på vem man frågar får man olika svar, alltifrån att det är ett lågt engagemang till att det finns väldigt mycket ideellt engagemang som ökar hela tiden. En av respondenterna tror att många som bor på Lindängen inte orkar eller vill engagera sig ideellt medan andra tror att det finns ett engagemang och ett behov av att engagera sig. Några av respondenterna menar också på att det finns ett aktivt föreningsliv på pappret men att det inte syns i verkligheten.

På pappret finns det mycket föreningsliv, men man hör inte talas om det, det syns inte. Det finns inget, det saknas det här... om det nu är föreningar så är dom väldigt splittrade, det finns inget socialt kitt kring det... (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Vilket också bekräftas när vi pratar med projektledaren för Kvinnor på Lindängen:

... jag är den enda som har nånting här på Lindängen, det finns inget... (Sandra Al-Batal, Kvinnor på Lindängen).

Vissa av respondenterna lyfter dock fram att det är föreningsformen i sig som kan vara problematisk då det är ett svenskt koncept som är krångligt och i vissa fall även daterad. De menar att föreningslivet som det ser ut idag kan tänkas fungera bättre på landsbygden men kanske inte är det bästa sättet att nå människor i utanförskap eller från andra länder i exempelvis miljonprogramsområden.

Om man tittar på landsbygden där vi har nittioåttaprocents ursprungssvenskar, så hur vi än gör så har vi hela vår uppväxt blivit uppväxt med organisationstänket på ett helt annat vis. Man har ganska nära till att kunna få med sig, man förstår. Kommer det en ideell förening in så förstår man det... [...] ... då kan man relatera till det. Idag träffar vi människor som inte överhuvudtaget kan relatera till det på nåt sätt. Det är den utmaning som man har här (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Detta kan också tänkas förklara varför det inte är så många som nappat på idén att engagera sig ideellt som ett steg på vägen in arbetslivet, vilket lyfts fram av en av respondenterna som ett problem.

Som belysts ovan verkar alltså respondenterna definiera ideellt engagemang olika samt har olika uppfattning om vad som anses rymmas inom ramen för detta begrepp. Oavsett hur man väljer att definiera begreppet så visar resultaten på att det finns ett ideellt engagemang på Lindängen. Dock yttrar sig detta i flera olika former såsom genom formella föreningar (exempelvis Röda Korset, Rädda Barnen, Folkuniversitetet, Hyresgästföreningar, SPF, PRO, Pantrarna), informella grupper (exempelvis en grupp arabiska pappor som vill vara förebilder för de unga männen och hjälpa dem, en föräldrargrupp som vill verka för en bättre skola och Mullbäcksguppen som verkar för en trevligare utemiljö) och kommunala förvaltningar som bygger på ideellt engagemang (såsom Allaktivitetshuset). Tar man en bred syn på detta, det vill säga en syn som

omfattar allt engagemang oavsett om det är i organiserad föreningsform eller ej blir det tydligt att det finns ett ideellt engagemang på Lindängen som också är väldigt lokalt kopplat.

... det känns liksom att vi är flera av just oss och vi vill alla Lindängens bästa så det kommer fler och fler hela tiden och det är bara roligt (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Många av de som valt att organisera sig verkar göra det på grund av ett lokalt engagemang som grundar sig i en vilja att göra området bättre. Kvinnor på Lindängen verkar för att kvinnorna ska må bättre, vilket i sin tur kan göra att barnen mår bättre, vilket i förlängningen kan göra att området mår bättre. Pantrarna har en tydlig agenda att lyfta förorten och kämpa för att det ska bli bättre på området. Den informella gruppen med pappor vill att deras barn ska få det bättre och tror att de som bryr sig om området också ska synas och bli förebilder för framförallt unga män och visa dem en bättre väg. Föräldragruppen vill verka för en bättre skola och göra den till en profilskola. Mullbärsbacksgruppen vill omvandla en skogsdunge till en skogsträdgård för att göra området finare. Det finns också några allmännyttor som förvaltas gemensamt av de boende såsom Stenas självförvaltning, ovannämnda Mullbärsbacken och en kommande odling som ska skötas av Kvinnor på Lindängen. En av respondenterna lyfter också fram att det finns många informella nätverk och att man hjälps åt i vardagen. Exempel på detta är grannar som passar varandras barn för att kunna gå och handla eller jobba, följer med till Framtidens hus för att hjälpa till att tolka och så vidare. Detta blir också tydligt när vi under ett intervjutillfälle får se hur man lånar varandras busskort och hjälps åt med att fylla på det.

... det lever väldigt mycket på dom stora gårdarna här att man hjälps åt (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Sammantaget visar alla dessa initiativ på ett lokalt engagemang för området och att det finns tendenser till kollektiva lösningar på lokala problem. Det har också lyfts fram att det är en blandning av unga, äldre, föräldrar och miljövänner som engagerar sig ideellt. En av representanterna från områdesteamet lyfter också fram att när det gäller initiativ såsom föräldraföreningen och Pantrarna så är det människorna själva som kommit med initiativ. Denne menar också att denna typ av engagemang har växt sig starkare i och med områdesprogrammet.

Det här med Pantrarna, det här med föräldragruppen, jag vet inte om det vore möjligt för två år sen på det sättet eftersom spelplanen kanske inte var så öppen och man har inte sett andra exempel. Det bygger på succé, ser man att någon annan har lyckats, ser man att man får det bemötandet från dom som kanske har resurser... (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Även Arbetsförmedlingen och områdesteamet har sett tendenser från lokala företagare som vill ta ett socialt ansvar och använda sig av lokala resurser vilket visar på ett lokalt engagemang för Lindängen. Det faktum att representanter från områdesteamet som arrangerat medborgardialoger inte heller upplevt att det varit svårt att engagera folk i dessa visar också på att det finns ett lokalt engagemang för Lindängen. Att en av respondenterna dock lyfter fram att det var svårare i

början, eftersom tjänstemännen var tvungna att bygga upp ett förtroende och visa att det faktiskt hände någonting efter dialogerna, kan kopplas till den projekttrötthet som en annan av respondenterna hänvisar till.

... och gör vi en insats så måste vi veta att vi kan dra den hela vägen i hamn. För att förtroendet för oss är inte speciellt högt heller, alltså man är ju så extremt projekttrött i dom här områdena... (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Det råder delade meningar huruvida kommunen bör styra upp ett ideellt engagemang såsom med Allaktivitetshuset. En representant från områdesteamet menar att Allaktivitetshuset öppnat upp för möjligheten att engagera sig utan att vara tvungen att gå med i en förening medan en representant från den idéburna sektorn menar att det inte är kommunens roll att göra detta.

... Allaktivitetshuset, jättehäftig idé, däremot så säger det ganska mycket om hur föreningslivet ser ut i området tycker jag. *Hur menar du då?* Att kommunen måste starta en sån grej och sen slussa in saker. Jag tycker inte det är en hållbar lösning. För det är också så när du är aktiv där så är det ju bara... det finns inget värde utanför just aktiviteten, utan det är ju en stadsdelsförvaltning som tillhandahåller aktiviteter och så gör du bara aktiviteter... (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Eldsjälar

En förutsättning för att få igång ett lokalt utvecklingsarbete är att det finns några eldsjälar som både vill och har kapaciteten att driva frågan framåt. Eldsjälarna på Lindängen verkar göra sig gällande framförallt i de informella grupperna/nätverken och flera av respondenterna refererar till samma eldsjälar (såsom initiativtagaren till föräldraföreningen, projektledaren för Kvinnor på Lindängen, initiativtagaren till Pantrarna på Lindängen och de engagerade på Allaktivitetshuset). Det är också tydligt att eldsjälarna driver frågor som handlar om att göra Lindängen bättre och att de haft kapaciteten att få med sig andra och driva frågan framåt (exempelvis i fallet med uppstarten av föräldraföreningen). För att inte utvecklingsarbetet ska bli alltför personbundet krävs det också en förmåga hos eldsjälarna att förankra arbetet hos övriga. På Lindängen har förankringsarbetet enligt en av eldsjälarna visat sig problematiskt och följande citat illustrerar också faran med när arbetet blir alltför personbundet.

... jag har sagt till dom detta att, om jag lämnar detta projektet, kan ni styra? Men ni ser, hur många symaskiner kan ni höra då? [...] Det är ingen som tar ansvar, dom vill bara att nån som ska ta hand om dom. [...] Kan de vara självständiga, att det blir en öppen verksamhet för dem, att Sandra gör någonting annat, eller startar nånting annat? [...] men vem ska ta ansvar för detta? Dom kan knappt ta ansvar för sig själva. [...] Om inte jag finns, då går dom och stänger, och så börjar dom gråta, för när jag sa till dom ”om ni inte gör någonting så stänger jag”, då börjar dom gråta ”ja men då går vi hem och så är det som det var innan” (Sandra Al-Batal, Kvinnor på Lindängen).

Mötesplatser

För att möjliggöra för människor att mobilisera sig måste det finnas mötesplatser. Det är via mötesplatser som det sociala kapitalet kan byggas upp. Liksom med begreppet ideellt

engagemang verkar det råda oenighet bland respondenterna kring hur begreppet mötesplats definieras. Detta kan tänkas förklara varför det inte finns en gemensam syn på hur många mötesplatser det finns på Lindängen (eller Fosie som är stadsdelen som Lindängen ligger i).

... Fosie har inte så jättemånga mötesplatser tyvärr (Sara Svensson, Arbetsförmedlingen Bryggan).

Så det liksom verkligen kryllar med mötesplatser här på Lindängen och väldigt mycket verksamhet (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

De mötesplatser som respondenterna lyfter fram är; stadsdelsförvaltningens lokal, biblioteket, Framtidens hus, Lindgården, Kvinnor på Lindängen, Motetten folkets hus, Amfiteatern, Allaktivitetshuset, Friluftsbadet, Handbollsföreningen Lindängens fritidsgård, Klarinettens öppna förskola, Hyresgästföreningarna, SPF, PRO, den sjungande trappuppgången, Lindängen centrum samt de informella nätverken (papporna, föräldragruppen, pantrarna). En av respondenterna nämner också att det tidigare fanns massor av föreningslokaler men i och med att MKB sålde ut mycket av sitt bostadsbestånd i början på 1990-talet rationaliserades dessa lokaler bort. Många av dessa mötesplatser bygger på frivillighet och ideellt engagemang såsom exempelvis Allaktivitetshuset, Röda Korsets cykelskola och Kvinnor på Lindängen.

Socialt kapital/tillit/sociala nätverk

Denna studie är inte tillräckligt omfattande för att kunna få en bild av hur tilliten mellan de boende ser ut på Lindängen. Flera av respondenterna menar att de inte har en tillräckligt tydligt uppfattning om detta för att kunna ge en rättvis bild. Dock menar vissa att graden av tillit kan bero på vart i området man befinner sig och hur det fysiska ser ut, exempelvis kan tilliten vara lägre i ett nergånget hus där grannarna inte känner varandra eller där man inte bott så länge än i ett område där människor bott länge och som är välskött. Det lyfts däremot fram att tilliten till myndigheter är lägre vilket kan bero på att många har kontinuerlig kontakt med myndigheter som fattar beslut kring saker som påverkar ens liv i stor utsträckning. Även låg tillit till polis och rättsväsende lyfts fram vilket anses grunda sig i att många upplever att den öppna droghandeln får fortgå utan att polisen griper in. Om tilliten till utomstående säger man på Rädda Barnen:

Katastrof. Så ser det ut i alla områdesprogrammen egentligen (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Dock lyfts fram att det finns ett flertal sätt att jobba för att skapa tillit mellan boende och Framtidens hus med öppen reception är ett sätt att börja med detta arbete. En av respondenterna från den idéburna sektorn betonar att det är just denna sektor som kan ha en viktig roll i detta arbete.

... det är en jättefråga just tilliten och förtroendet och där tror jag också att frivilligorganisationer kan spela en jätteviktig roll. [...] ... vi måste hitta former för att kunna nå ungdomar som ingen når idag (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Just vad gäller ungdomar och de vuxna som kommer i kontakt med dem är bristen på tillit och förtroende ömsesidig, menar en respondent. I alla sammanhang som ungdomarna befinner sig i möter de auktoritära ledare; i hemmet, i skolan, på fritiden. Ingen litar på ungdomarna eller vågar ge dem något ansvar. Att de inte får möjlighet att ta något ansvar skapar ett glapp mellan där de är i sin personliga utveckling efter gymnasiet och var de borde vara för att kunna få och behålla ett arbete. Vägen däremellan blir lång och respondenten menar att varken idéburen sektor eller kommunen kan lösa detta på egen hand, varför ökad samverkan behövs.

Nyinflyttade och återvändare

Att det flyttar in nya människor i ett område samt att människor återvänder har visat sig vara en styrka för bygdeutveckling. På Lindängen ökar inflyttningen stadigt och enligt en respondent är det många unga ensamkommande som flyttar in. Angående återvändare upplever en av respondenterna att det är många som flyttar tillbaka och anledningen anses vara att området är grönt och fint, att man har familjen kvar i området och att man upplever att man kan få bra livskvalité. Flera andra respondenter lyfter också fram att de märkt att några flyttat tillbaka på senare år och att historierna kring det finns, men att de inte vet hur vanligt det är. Dock är det flera respondenter som refererar till en och samma person i detta sammanhang; initiativtagaren och företrädaren för föräldraföreningen, varför det är svårt att dra några slutsatser huruvida det är vanligt eller ej med återvändare på Lindängen.

Drivkrafter

Hot/Problem

I delen om bygdeutveckling har vi belyst att ett hot eller ett problem är den vanligaste orsaken till att människor mobiliserar sig. På Lindängen går det att urskilja fem typer av hot/problem; ungdomskriminalitet, skolan, otrygghet, att det är fysiskt nedgånget och arbetslöshet.

Ungdomskriminalitet: Problematiken med gängbildning, ungdomskriminalitet och öppen droghandel på torget är ständigt återkommande i samtliga intervjuer och ett problem som visat sig både uppröra och engagera människor i området. I januari 2012 sköts en man till döds i området vilket föranledde en manifestation som initierades och organiserades av de boende själva. En av respondenterna har också lyft fram hotet om ännu mera utanförskap.

Det som är verkligen ett hot det är ju ännu mera utanförskap, att det går ju inte bättre utan snarare sämre för skolorna, att man går ut utan fullständiga betyg och hamnar in i den här smeten ungdomsarbetslöshet och passivitet... (Marianne Falås, Röda Korset).

Skolan: Att verka för en bättre skola (Lindängeskolan) har visat sig vara en annan drivkraft. En grupp föräldrar har gått samman och startat en föräldragrupp med syfte att förbättra skolan och göra den till en profilskola. En av respondenterna lyfter fram att skolfrågan är den första fråga som man sett drivas av de boende själva.

Otrygghet, nedgången och arbetslöshet: I framtagningen av målen för områdesprogrammet på Lindängen som gjordes i dialog med de boende framträdde behovet av en ökad trygghet, en attraktivare stadsdel samt fler människor i arbete. En av representanterna från områdesteamet betonar dock att trygghet inkluderar mer än bara fysisk trygghet.

... det är inte bara fysisk trygghet, det kan också handla om social trygghet, det kan handla om mötesplatser, möjligheten till att träffa andra, stämningen på området, lära känna din granne, det kan handla om också en ekonomisk trygghet, man ska kunna känna att man kan stanna här och kan försörja sig. Så tryggt och attraktivt det täcker in några frågor (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Dessa behov formulerades om till områdesprogrammets mål att arbeta vidare med. Dock verkar endast trygghetsbehovet mobiliserat de boende (om man ser fackeltåget mot våld som en manifestation för ett tryggare område som mobiliserade de boende). Arbetet med de övriga behoven (attraktivare stadsdel och fler människor i arbete) drivs av områdesteamet och vi har inte kunnat se några tecken på att de boende mobiliserat sig för att arbeta med dessa frågor.

Behov

Som framgått i delen om bygdeutveckling är det inte bara hot och problem som mobiliserar människor utan också det mänskliga behovet av att göra saker tillsammans med andra. På Lindängen är kören "Den sjungande trappuppgången" ett exempel på när ett socialt behov mobiliserat boende. Kören började som ett tv-program på SVT och lever nu vidare i studiecirkelform i Studieförbundets regi. I en artikel i Skånskan blir det tydligt hur just det sociala sammanhanget lyft deltagarna och att det även hjälpt en av deltagarna att få arbete (Skånskan, 2012-08-23).

Tillhörighet

En känsla av tillhörighet till sitt område har visat sig verka som drivkraft för att kämpa för områdets utveckling. De flesta av respondenterna är eniga om att det finns en relativt stark platsanknytning och känsla av tillhörighet bland Lindängenborna. Respondenterna benämner det som att det finns en så kallad "vi känsla" och att många boende pratar om "vi på Lindängen". En av respondenterna jämför också hur man pratar om Lindängen med hur man pratar om Möllan (det vill säga Møllevångstorget i Malmö).

... det är samma sak i alla programområdena. Man är jävligt förbannad på allting och det är ett riktigt skit, husen är för jävliga och området är för djävligt, men man gillar det stenhårt! Den sociala samhörigheten som finns det är egentligen det enda man har men det blir en form av förortsromantik kring det, lokalpatriotism upp över öronen (Joel Veborg, Rädda Barnen).

Vidare lyfter en av respondenterna fram att ett tydligt tecken på att människor känner en tillhörighet till området är att de blir emotionellt engagerade i det negativa som sker på Lindängen.

... folk är ju stolta samtidigt som man inser det finns många utmaningar och det är därför vissa människor blir ganska så ledsna, om man inte bryr sig skulle man inte vilja att det blir bättre, om man bara kände att jag var här för tillfälligt, om man inte kände någon anknytning till området. Så ja jag har hört vissa... ja jag har hört folk som säger saker som “ja jag är Lindangepatriot” eller “jag bryr mig väldigt mycket om Lindängen” eller “jag tycker vi har fina folk här”... (Fiona Winders, områdesteamet Lindängen).

Dock påtalar flera att känslan av tillhörighet inte alltid är av godo för området och kan verka som en barriär. Exempelvis upplever vissa ungdomar att de inte kan vara någon annanstans än på Lindängen och en av respondenterna menar att Lindängen är ett väldigt slutet område som många sällan tar sig utanför. Den tillhörighet som många känner till Lindängen kan alltså fungera både som en styrka och en svaghet.

4.2.2 Förutsättningar för en lokal ekonomi på Lindängen

I denna del ämnar vi reda ut huruvida förutsättningarna finns för att skapa en lokal ekonomi på Lindängen genom att utgå ifrån de ovan uppsatta egenskaper som krävs för att få till stånd en lokal ekonomi. Samtidigt tar vi fram ett antal argument för varför en lokal ekonomi skulle kunna gynna Lindängen.

Lokalt engagemang & tillhörighet

Det finns ett antal faktorer som vi lyft fram i delen om bygdeutveckling som anses viktiga för att en lokal ekonomi ska kunna komma till stånd, såsom *lokalt engagemang*, en känsla av *tillhörighet* och ett viss mått av *lokalpatriotism*. Att döma av våra resultat finns dessa faktorer på Lindängen vilket talar till områdets fördel när det gäller en lokal ekonomi.

Socialt kapital/tillit

Hur tilliten mellan de boende ser ut har vi inte haft möjlighet att undersöka i tillräcklig utsträckning för att kunna dra några slutsatser kring detta. Dels har vi inte intervjuar några boende, och dels har vi fått blandade svar från våra respondenter. Med stöd i våra resultat kring bygdeutveckling som visat att tillit kan vara både en förutsättning och ett resultat av en lokal ekonomi har vi dock kunnat dra följande slutsats. Tillit i den mån det finns skulle vara en resurs för att få till stånd en lokal ekonomi på Lindängen och en lokal ekonomi skulle potentiellt kunna stärka tilliten mellan de boende; ett argument för att verka för en lokal ekonomi på Lindängen. Det finns också en rad informella grupper (föräldragruppen, Pantrarna med flera) och informella nätverk (till exempel att man hjälps åt med vardagliga sysslor såsom att passa varandras barn) vilket indikerar på att det finns ett visst socialt kapital som i sin tur talar till fördel för en lokal ekonomi på Lindängen. En av representanterna från områdesteamet lyfter också fram att det sociala kapitalet blivit starkare på Lindängen sedan områdesprogrammet drog igång. Dock betonar denne att det inte är områdesprogrammet som gjort det utan att det bara varit en samlingspunkt där människor kan möta andra som är engagerade i områdets utveckling. För att

ytterligare stärka det sociala kapitalet (här förknippat med sociala nätverk) skulle då lokal ekonomi kunna vara ett verktyg.

Lokala resurser

En representant från Arbetsförmedlingen lyfter fram att många av de som är inskrivna hos dem har en lång rustningstid framför sig och betonar utmaningen i att få dessa människor anställningsbara.

... jag tycker att det finns en väldigt stor vilja och energi från dem vi möter. Sen är utmaningen också att vissa står väldigt långt ifrån arbetsmarknaden, vilket har gjort att vi har haft lite svårt att matcha från början, nu har vi fått in lite fler sökande så då underlättar det, men det är en lång rustningstid för vissa, och hur ska den se ut och hur ska vi få dem anställningsbara eller vad man ska säga... (Sara Svensson, Arbetsförmedlingen Bryggan).

Genom en lokal ekonomi kan fler arbetstillfällen skapas som då också skulle kunna anpassas efter de kompetenser som finns i området och därmed göra fler människor anställningsbara. Att se människor i området som resurser snarare än som en belastning är också i linje med lokal ekonomi; att utgå ifrån det lokala. Att skapa fler arbetstillfällen på området är också i linje med områdesteamets arbete, vilket också görs i samband med ombyggnationen av Lindängen Centrum, Lindängelund och framöver via Bygga om dialogen. Även Arbetsförmedlingen Bryggan och JobbMalmö är inkopplade i detta arbete. Hos områdesteamet finns också ambitionen att i nästa steg arbeta mer med entreprenörskap och socialt företagande, vilket går i linje med en lokal ekonomi. I nuläget verkar dock inte entreprenörskap vara något som Arbetsförmedlingen Bryggan arbetar aktivt med. De hjälper gärna till att slussa vidare de som vill starta eget företag till specialister inom övriga Arbetsförmedlingen i Malmö, men de verkar inte driva eget arbete för att uppmuntra entreprenörskap .

Arbetsförmedlingen belyser också att det finns en stark vilja hos de arbetssökande att arbeta och kunna försörja sin familj och att man ofta är trött på att gå på försörjningsstöd. Enligt arbetsförmedlingen är de vanligaste kompetenserna som människor på Lindängen besitter inom restaurang, lager, handel och bygg.

... om man ser på våra sökande så är det främst inom restaurang, handel och lager och den typen av arbete som vi behöver kamma hem platser på. Mycket byggbransch också, vi har en del lärlingar som vi gärna vill få ut... (Sara Svensson, Arbetsförmedlingen Bryggan).

Viljan i kombination med dessa kompetenser kan vara fördelaktigt för att skapa en lokal ekonomi på Lindängen och därmed nya arbetstillfällen.

Verksamhetslokaler/mötesplatser

För att kunna skapa verksamheter och ta tillvara på lokala kompetenser så behövs fler lokaler att tillgå på Lindängen. Som nämnts tidigare har många av de verksamhetslokaler som funnits i

området rationaliserats bort. Inom ramen för Bygga om Dialogen kommer dock byggnader byggas om och här finns en möjlighet att planera in verksamhetslokaler och därmed möjliggöra för en lokal ekonomi. Att Lindängen har ett flertal mötesplatser talar också till dess fördel för att kunna skapa en lokal ekonomi. Detta eftersom tillgången till mötesplatser visat sig vara en viktig förutsättning för att kunna skapa det sociala kitt som behövs för att skapa en lokal ekonomi.

Holistiskt perspektiv och samverkan

Samverkan mellan olika aktörer är en förutsättning för att skapa en lokal ekonomi. På Lindängen verkar det finnas en hel del samverkan som talar till fördel för etableringen av en lokal ekonomi. Exempelvis finns en arabisk företagareförening, Altojjar, vilket indikerar på att det finns ett samarbete mellan lokala näringsidkare. Det finns också en fungerande samverkan mellan områdesprogrammet och Altojjar samt mellan Arbetsförmedlingen och Altojjar. Ytterligare en förutsättning för att skapa en lokal ekonomi är att det finns en förmåga bland de olika aktörerna i området att lyfta blicken och se till hela områdets välmående. Både representanter från områdesteamet och Arbetsförmedlingen lyfter fram att flera lokala näringsidkare bryr sig om stadsdelen som de verkar i och ser behovet och har en vilja att använda sig av lokala resurser. Detta visar på att det finns en förmåga bland näringsidkarna att lyfta blicken och se till hela områdets bästa, vilket också verkar vara kännetecknande för övriga aktörer på området såsom de representerade i Framtidens hus.

Medvetenhet om det lokala finansiella kapitalet

För att skapa en lokal ekonomi krävs det att det finns en medvetenhet om det lokala finansiella kretsloppet och hur ens egna kapital kan påverka den lokala ekonomin. Utifrån våra resultat går det dock inte att utläsa huruvida det finns en medvetenhet om det finansiella kretsloppet på Lindängen. Inte heller kan vi dra några slutsatser kring om människor på Lindängen är medvetna om att ens egna finansiella kapital kan bidra till områdets utveckling genom exempelvis sparande i lokala fonder, handla lokalt och så vidare.

Att skapa en lokal ekonomi handlar också om att människorna känner ett ansvar för områdets utveckling och här blir det viktigt att om människorna vill förändra området måste de också vara beredda på att göra vissa uppoffringar. Exempelvis kan man istället för att spara hos storbanker välja sparformer som gynnar det lokala. Utifrån den höga andelen boende som lever på försörjningsstöd på Lindängen kan man dock förmoda att enskilda individer inte besitter ett gediget finansiellt sparkapital. Detta skulle kunna vara till nackdel för en etablering av en lokal finansiell plattform på Lindängen. Med detta inte sagt att det inte går att skapa en lokal ekonomi på Lindängen; människorna kan fortfarande välja att spendera den inkomst man har lokalt, oavsett om det är lön eller försörjningsstöd. Här handlar det dock om en medvetenhet kring varför det är viktigt att göra detta.

Kommunen roll

För att stödja en lokal ekonomi och väga upp för en eventuell avsaknad av privata sparkapital bland de boende kan också Malmö stad spela en viktig roll. Malmö stad kan exempelvis spara i lokala konton; där kapitalet lånas ut lokalt, eller i kreditgarantiföreningar; som garanterar banklån för lokala verksamheter. På så sätt kan en ekonomisk plattform skapas på Lindängen. Malmö stad kan också spela en viktig roll genom offentliga upphandlingar samt genom att främja diskussioner kring lokal ekonomi genom exempelvis informationskampanjer. I nuläget arbetar områdesteamet med sociala upphandlingar i samband med arbetet med Lindängelund och ombyggnationen av Lindängen Centrum. Detta visar på att det finns en vilja hos områdesteamet att arbeta med hur lagen om offentlig upphandling kan tolkas på ett fördelaktigt sätt för specifika områden. Dock handlar det här om att skapa fler arbetstillfällen hos underleverantörerna och inte om att stötta den lokala ekonomin på området.

Med utgångspunkt i de faktorer som pekats ut som viktiga för att skapa en lokal ekonomi drar vi sammanfattningsvis slutsatsen att det finns goda förutsättningar för att arbeta med att skapa en lokal ekonomi på Lindängen.

5. Slutsatser och Diskussion

5.1 Slutsatser

Syftet med uppsatsen var att göra en hållbarhetsanalys utifrån möjligheten till community development i miljonprogramsområdet Lindängen, och med inspiration från byalagsrörelsen och lokal ekonomi som verktyg föreslå ett projekt som kan stärka Lindängebors kapacitet att formulera mål och strategier för att agera för social och ekonomisk förändring. För att undersöka detta användes ett antal undersökningsfrågor och nedan presenteras våra slutsatser med utgångspunkt i undersökningsfrågorna.

Bygdeutveckling och Community Development

Vad karaktäriserar framgångsrik bygdeutveckling och hur kan bygdeutveckling förstås utifrån teorier om community development?

För att besvara den första delen av frågan “Vad karaktäriserar framgångsrik bygdeutveckling?” börjar vi med att presentera de faktorer som är kännetecknande för bygdeutveckling, vilka belysts i hållbarhetsanalysen.

- Bygdeutveckling är en kollektiv process
- Initiativet kommer underifrån, den lokala utvecklingsgruppen äger frågan
- Arbetet utgår ifrån den lokala kontexten
- En utlösande faktor så som ett hot är vanligt för att få igång processen
- Organisationsformen är öppen
- En tillåtande atmosfär och ett kreativt mod är viktigt
- Tålamod krävs
- Bygdeutveckling präglas av ett holistiskt perspektiv där alla aktörer beaktar sin roll i närsamhället
- Samverkan mellan olika aktörer är nödvändigt
- Kommunen måste kunna släppa ifrån sig makten
- Eldsjälar och ideellt engagemang är oundgängligt
- Tillit och mötesplatser för tillitsskapande är viktigt
- Känsla av tillhörighet är viktigt
- Nyinflyttade och återvändare ger energi till bygdeutvecklingen
- Mångfald av erfarenheter och kunskaper och blandning av generationer

Den andra delen av frågan, det vill säga: “Hur kan bygdeutveckling förstås utifrån teorier om community development?” besvaras nedan.

Utifrån teorier om community development kan bygdeutveckling placeras på den teoretiska kartan. Av Somervilles (2011) fyra kategorier av community development (- åt, för, med och av community) kan bygdeutveckling definieras som community development *tillsammans med*

community; en grupp som processleds. Enligt den definitionen är dock vad som menas med utveckling upp till den som processleder gruppen, medan det inom bygdeutveckling oftast är upp till den lokala utvecklingsgruppen att definiera vad utveckling är. Bhattacharayya (1995) operationaliserar principen deltagande som en förmåga hos en *community developer* att gå in i ett samarbete eller ett utvecklingsarbete utan förutbestämda åsikter om vad problemet är eller förväntningar kring vad utgången kommer att bli. Detta förutsättningslösa förhållningssätt verkar prägla praktiker inom bygdeutveckling. I viss mån kan fokus på lokalekonomisk utveckling sägas vara någonting som processledaren lyfter in i sammanhanget, men detta är också centralt för bygdens överlevnad, och därmed går det hem inom gruppen. Flera respondenter är också noggranna med att påpeka att det inte går att tvinga på en grupp någonting. Inom community development *tillsammans med* community råder enligt Somerville (2011) också ett överdrivet fokus på deltagande; att samverka mellan community och att mobilisera så många som möjligt är viktigt. Detta finner vi inte i bygdeutveckling. Deltagandet är istället kvalitativt; de som är engagerade deltar och de som inte är det kan låta bli. Istället för ett starkt fokus på att hänga på kommunens lås ligger fokus på att göra gruppen självständig och oberoende. Deltagande är snarare ett medel än ett mål i bygdeutveckling. Samtidigt betonas vikten av gemensam förståelse mellan kommun och utvecklingsgrupp, något som också tas upp i litteraturen som nödvändigt för ett communitys kapacitet att realisera sina mål och strategier (Somerville, 2011; Mathie & Cunningham, 2003; Lyons *et al.*, 2001). Sett i ljuset av allt detta är bygdeutveckling därför att betrakta som ett mellanting mellan community development *tillsammans med* community och community development *av* community (eller *community self development*).

Det som flera respondenter refererar till som gemensam tradition eller kultur kan vara det som i litteraturen kallas för solidaritet (Bhattacharayya, 1995; Somerville, 2011; Hustedde & Ganowicz, 2002). Detta är centralt för bygdeutveckling såväl som för community development. Denna tradition eller kultur kan också i själva verket vara det som flera författare hänvisar till som *imagined community* eller som inom symbolisk interaktionism kallas *shared meaning*. Vidare tar en respondent upp svårigheten med att arbeta i en grupp med en stark jantelag, en *modality* (Hustedde & Ganowicz, 2002), och understryker vikten av öppenhet och kreativt mod inom gruppen (en annan *modality*). Att arbeta med tillitsbyggande är också ett återkommande tema och en angreppssätt för att motverka oönskade modalities såsom jantelagen. En respondent tar upp vikten av kultur och flera tar upp gemensamma upplevelser och att ha roligt tillsammans som tillitsbyggare. Uttryckt utifrån de teoretiska ramverk vi använt skulle detta kallas att genom att skapa *shared meanings* påverka en *modality* (Hustedde & Ganowicz, 2002). Några respondenter lyfter också fram förekomsten av en tradition av kollektiva lösningar som viktigt, vilket också känns igen från litteraturen. Vikten av en redan existerande förmåga att organisera sig och en förmåga att agera som en del av ett kollektiv anses som viktigt för community development, och speciellt för *community self development* (Somerville, 2011). Praktiker inom bygdeutveckling har också ett utvecklat systemteoretiskt arbetssätt; de har förmågan att se utvecklingsgruppen som en aktiv del av ett system där delarna influerar varandra (Spruill *et al.*,

2001). Detta stärker uppfattningen av och därmed också möjligheten till inflytande. Praktiker inom bygdeutveckling har också förmågan och verktygen att förmedla detta synsätt.

Slutligen delar bygdeutveckling och community development samma normativa ideal; självhjälp, upplevda behov och deltagande så som Bhattacharayya (1995) definierar dem.

Bygdeutveckling på Lindängen

Hur ser förutsättningarna ut för att applicera tanken bakom bygdeutveckling på Lindängen och vilka är de centrala utmaningarna?

För att besvara denna fråga utgick vi ifrån de faktorer som identifierats i empirin om bygdeutveckling för att undersöka förutsättningarna för bygdeutveckling på Lindängen. Sammanfattningsvis har vi bedömt förutsättningarna som goda. Detta kan delvis bero på att frågan har ett stort mått tolkningsutrymme. Vi kan dock konstatera att många av de faktorer som krävs för bygdeutveckling finns på Lindängen, vilka kan sammanfattas som följande:

- Det finns ett förhållningssätt hos områdesteamet som är i linje med vad som krävs för bygdeutveckling; man vill utgå ifrån de boende
- Områdesteamet har en förmåga att uppmuntra boende att komma med egna initiativ
- Aktörer lyfter blicken, bejaktar sin roll i närsamhället och samverkar
- Det finns eldsjälur samt formella och informella grupper som arbetar ideellt för Lindängen
- Det finns hot som har utlöst kollektivt agerande; skolan, otrygghet och kriminalitet
- Det mänskliga behovet att göra saker tillsammans har mobiliserat människor, exempelvis i form av "Den sjungande trappuppgången" och "Mullbärsbackengruppen"
- Det finns gott om mötesplatser
- Det finns en stark känsla av tillhörighet, en "vi-känsla" och lokalpatriotism
- Det finns både nyinflyttade och människor som återvänder till Lindängen

Vi har dock identifierat tre centrala utmaningar för att kunna anamma tanken bakom bygdeutveckling på Lindängen. Den första utmaningen är att de boende får formulera mål men inte strategier, det vill säga de äger inte frågan. En viktig skillnad mellan den gångna Storstadsatsningen och det nuvarande Områdesprogrammet är att man nu låtit medborgarna vara med i arbetet med att definiera vad utveckling är. Detta är en enorm förbättring. I Storstadsatsningen definierades utveckling på politisk nivå, och syftet var att lyfta utsatta medborgare in i "den gyllene medelklassen" precis som Somerville (2011) tar upp i sin analys där han kallar detta för neokolonialism. Vi har ifrågasatt hur möjligheterna till reellt inflytande faktiskt ser ut på Lindängen. För även om de boende fick vara med och ta fram målen för utvecklingsarbetet så verkar de boende inte fått ha varit delaktiga i själva utformningen av strategierna och dess genomförande. Det finns en stor ödmjukhet och mottaglighet att arbeta tillsammans med de boende, och vi bedömer inte att en lokal utvecklingsgrupp har någonting att

förlora på ett samarbete med tjänstemän inom områdesprogrammet, en farhåga som Somerville (2011) tar upp.

Något som lyfts fram i litteraturen som en väldigt viktig aspekt av community development (Somerville, 2011; Mathie & Cunningham, 2003; Bhattacharayya, 1995; Lyons *et al.*, 2001) är en förmåga att medvetet ta ett steg tillbaka för att ge de lokala resurserna demokratiskt utrymme, så kallad *leading by stepping back* (Mathie & Cunningham, 2003). Detta leder oss till den andra utmaningen vi funnit: vi anser att områdesteamet har en bit kvar att gå för att kunna sägas göra detta (det vill säga *leading by stepping back*). Som framgått i hållbarhetsanalysen menar dock flera av våra respondenter att en förutsättning för detta är att medborgarna först har kapacitet och kunskap att finnas med i ett sådant sammanhang. Enligt Lyons *et al.* (2001) har deltagande visat sig vara viktigt för utvecklandet av ett engagerat och kapabelt civilsamhälle, och interaktion mellan community och lokala beslutsfattare bygger kapacitet hos ett community att interagera med beslutsfattare. När de boende engagerar sig är det därför viktigt att fånga upp det och etablera strukturer för att få med dem i beslutsfattandet. Områdesteamet visar på en vilja att involvera boende men vår bedömning är att kommunen inte släppt ifrån sig makten i den mån som skulle behövas för att ge dem verkligt inflytande. Detta berör dock inte bara på relationen mellan kommun och boende. Det har också visat sig att områdesteamet inte involverat näringslivet i ett av de tre temaområdena "Lärande och jobb". I en så viktig del som handlar om jobb anser vi att näringslivet och boende borde ingått.

Den tredje utmaningen vi funnit är att det inte finns någon organiserad grupp som driver utvecklingen med ett holistiskt synsätt. I dagsläget finns det en rad informella intressegrupper som engagerar sig i sakfrågor, dock tyder våra resultat på att det saknas en grupp som arbetar holistiskt för Lindängen vilket kan vara en utmaning. Bygdeutveckling förutsätter också att samtliga berörda aktörer samverkar. Vi ser en utmaning i att aktörer inom exempelvis Framtidens hus inte har avsatt tid för samverkan i sina tjänster, vilket gör arbetet sårbart och beroende av enstaka personers engagemang. Som nämnt ovan finns ett ideellt engagemang på Lindängen, dock är den inte organiserad i traditionell svensk föreningsform. Detta behöver i sig inte vara ett problem, men det skulle kunna förklara varför vissa aktörer inte ser det engagemang som finns. Även bristen på föreningslokaler kan vara en utmaning för det ideella engagemanget.

Lokal ekonomi

Vad karaktäriserar en lokal ekonomi och finns det en koppling mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi?

Den första delen av frågan "Vad karaktäriserar en lokal ekonomi" har undersökts både genom en teorigenomgång samt genom empiri. Framförallt betonas att lokal ekonomi är ett verktyg för att stärka det lokala finansiella kretsloppet och kan minska localsamhällets sårbarhet vid externa kriser. Nedan följer en sammanställning av vad som kännetecknar en lokal ekonomi samt vad som krävs för att en sådan ska komma till stånd (utifrån både teori och resultat).

En lokal ekonomi kännetecknas av:

- Ett utbyte av varor och tjänster inom ett avgränsat område (utbytet kan vara formellt eller informellt)
- Lokal handelsbalans, *inte* protektionism
- Lokalt baserade finansiella tjänster
- Ansvar, empati och personlighet
- Samhällsnytta och att andra värden än vinstintresset står i fokus

Viktiga faktorer för att utveckla en lokal ekonomi:

- Tillgång till plattformar; både i form av sociala nätverk, mötesplatser och finansiella plattformar (såsom bygdekonton och kreditgarantiföreningar)
- Socialt kapital och tillit
- Lokalpatriotism och tillhörighet
- Mångfald av kompetenser
- Förmåga hos näringsidkare att se till bygdens välmående och samverka sinsemellan
- Det lokalt finansiella kretsloppet synliggörs (för att använda det lokala kapital som redan finns)
- Kommun och lokala myndigheter förstår hur de kan främja en lokal ekonomi genom skatter, regleringar, avgifter och upphandlingar

Lokal ekonomi på Lindängen

Hur ser förutsättningarna ut för att applicera tanken bakom lokal ekonomi på Lindängen och vilka är de centrala utmaningarna?

För att besvara denna fråga utgick vi ifrån faktorerna som identifierats i empirin och teorin för att undersöka förutsättningarna för utvecklingen av en lokal ekonomi på Lindängen. Sammantaget har vi dragit slutsatsen att det finns stor potential för att utveckla en lokal ekonomi på Lindängen. Detta eftersom många av de faktorer (se nedan) som krävs för att utveckla en lokal ekonomi finns på Lindängen;

- Det finns informella grupper och nätverk (därmed ett visst socialt kapital)
- Det finns informella utbyten; man hjälps åt
- Det finns ett lokalt engagemang, en känsla av tillhörighet och lokalpatriotism
- Det finns en samverkan mellan lokala näringsidkare
- Det finns en vision från kommunens sida att skapa fler arbetstillfällen lokalt samt idéer att satsa på entreprenörskap och socialt företagande
- Det finns en vilja hos kommunen att ta ett nytt synsätt på hur lagen om offentlig upphandling kan tolkas genom bland annat sociala upphandlingar
- Det finns gott om mötesplatser

- Det finns en hög befolkningstäthet på Lindängen (i jämförelse med bygder) som kan skapa underlag för en lokal ekonomi

Vi vill även försiktigt dra ytterligare två slutsatser som vi menar är till fördel för utvecklingen av en lokal ekonomi på Lindängen. För det första har Arbetsförmedlingen Bryggan identifierat att det finns kompetenser inom restaurang, lager, handel och bygg vilket vi ser som värdefulla resurser för utvecklandet av en lokal ekonomi. För det andra vill vi, med grund i sammansättningen av människor från olika kulturer, väl etablerade Lindängenbor, nyinflyttande och återvändare, försiktigt dra slutsatsen att det finns en mångfald av kompetenser på Lindängen.

För att möjliggöra en utveckling av en lokal ekonomi på Lindängen finns det dock ett antal utmaningar som behöver hanteras. En sådan utmaning anser vi ligga i att Arbetsförmedlingen enligt våra resultat inte verkar arbeta för att uppmuntra och främja entreprenörskap och socialt företagande. De hjälper till att slussa vidare människor som vill starta eget företag, men vi tror att det behöver finnas kompetens på plats på Lindängen samt ett aktivt arbete för att uppmuntra och främja entreprenörskap och socialt företagande. Socialt entreprenörskap uppstår ofta till följd av ett kollektivt upplevt behov som människor går samman för att fylla (Conscise, 2003). Om Arbetsförmedlingen vill stödja detta krävs ett nytt arbetssätt där människor kopplas samman istället för att slussas vidare var för sig. Enligt Arbetsförmedlingen har heller ingen kartläggning gjorts över var man kan arbeta i området, hur många av verksamheterna som drivs av boende samt hur många av de boende som också driver egna företag. För att arbeta med en lokal ekonomi och entreprenörskap ser vi det som essentiellt att göra detta.

Ytterligare en utmaning är bristen på verksamhetslokaler, dock är detta något som kan bejakas inom Bygga om dialogen. I och med att vissa fastigheter byggs om blir det här viktigt att planera in verksamhetslokaler. En utmaning kan också vara att det finns ett relativt svagt finansiellt sparkapital hos privatpersonerna i området (ett antagande vi grundar på andelen boende som lever på försörjningsstöd). Detta skulle kunna vara till nackdel för skapandet av en lokal finansiell plattform på Lindängen. Med detta inte sagt att det inte går att skapa en lokal ekonomi på Lindängen. Den höga befolkningstätheten kan skapa ett bra underlag för att utveckla en lokal ekonomi. Dock kräver detta att det lokala finansiella kretsloppet synliggörs och att de boende får kunskap om hur området kan stärkas genom att de spenderar sin inkomst lokalt, oavsett om det är lön eller försörjningsstöd. Att synliggöra det lokala finansiella kretsloppet på Lindängen är dock en utmaning i sig och det finns ingen lokal aktör som motsvarar ett byalag som kan analysera och uppmuntra till lokalism.

Lokal ekonomi handlar som sagt om att synliggöra och använda det kapital som redan finns. För att stödja en lokal ekonomi och väga upp för avsaknaden av ett privat sparkapital kan Malmö stad spela en viktig roll genom sparande i speciella bygdekonton (där kapitalet lånas ut lokalt) eller i kreditgarantiföreningar (som garanterar banklån för lokala verksamheter). Genom ett sådant stödarbete från kommunen kan en finansiell plattform skapas. Den sociala

investeringsfonden som planeras i samband med Bygga om dialogen är ytterligare en finansiell plattform som skulle kunna skapas i området. Malmö stad kan också påverka förutsättningarna positivt genom att anta upphandlingspolicys som stöttar det lokala kretsloppet.

Kopplingen mellan lokal ekonomi och bygdeutveckling

Finns det en koppling mellan bygdeutveckling och lokal ekonomi?

Denna fråga undersöktes i empiridelen och vi har dragit slutsatsen att lokal ekonomi kan användas som verktyg för att ytterligare stärka kapacitet till självhjälp, och skapa hållbar bygdeutveckling eller community development. Detta är i linje med Korten (1996) som poängterat att ekonomi inte bör ses som ett mål i sig utan snarare som ett medel. Nedan har vi också sammanfattat våra slutsatser angående kopplingen mellan lokal ekonomi och bygdeutveckling;

- Lokal ekonomi förutsätter bygdeutveckling - en plattform krävs
- Bygdeutveckling förutsätter lokal ekonomi - lokala resurser krävs
- Lokal ekonomi och bygdeutveckling stärker varandra
- Lokal ekonomi gör byalaget mindre beroende av medel från externa aktörer
- Vikten av ett utvecklingskapital kan bli mer tydligt allteftersom arbetet med en specifik fråga fortlider, därmed kan behovet av lokal ekonomi växa under bygdeutvecklingens gång.

Utformning av projekt för anammandet av bygdeutveckling på Lindängen

Hur kan ett projekt utformas utifrån bygdeutveckling och community development med syfte att stärka Lindängens möjlighet att påverka och driva utvecklingen av sitt område?

Genom att lyfta fram teorier om community development och dess innebörd i kombination med en empirisk undersökning om bygdeutveckling (som vi kommit att tolka som en svensk form av community development), lokal ekonomi och förutsättningarna för dessa perspektiv på Lindängen har vi kunnat visa på vikten av deltagande och ett underifrånperspektiv. Samtidigt har vi dragit slutsatsen att även om viljan och ambitionen finns på Lindängen att arbeta i enlighet med dessa teorier har de inte nått hela vägen fram i detta synsätt. För att arbetet ska vara i linje med community development och bygdeutveckling måste de boende få vara med inte bara i framtagningen av målsättningarna utan i hela strategiarbetet. Samtidigt måste initiativen också få komma underifrån och drivas av de boende själva, på deras egna villkor. Arbetet ska alltså inte bara drivas *tillsammans* med de boende utan också *av* de boende själva. Projektet som vi föreslår (se avsnitt 6 för hela projektplanen) syftar till att stärka de boendes kapacitet att självständigt driva utvecklingsfrågor på Lindängen genom att skapa en lokal utvecklingsgrupp. Vi tror att detta kan bidra till att stärka den lokala demokratin genom att mobilisera medborgarna och skapa en öppen plattform för alla boende där de boende själva får möjlighet att ta ett gemensamt krafttag för en upplyftning av området. Vi tror också att detta kan höja kompetensen hos de boende i att formulera och kommunicera sina önskemål och få kapacitet att åstadkomma förändring. Genom en lokal utvecklingsgrupp tror vi också att tilliten mellan både boende

sinsemellan och mellan boende och stadsområdesförvaltning Söder/områdesteamet kan öka. Samtidigt tror vi att en lokal utvecklingsgrupp kan öka förtroendet för de boendes kompetenser i stadsutvecklingsfrågor hos kommunen. Vidare tror vi att en lokal utvecklingsgrupp kan verka som ett bollplank för områdesteamet Lindängen, stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder och Miljöförvaltningen, Malmö stad genom Bygga om dialogen att använda sig av för att utveckla området *tillsammans* med de boende och inte *för eller åt* de boende. Vi tror också att detta är ett sätt att skapa ett mer långsiktigt och holistiskt arbetssätt i utvecklingen av Lindängen. Vår förhoppning är också att den lokala utvecklingsgruppen kan användas som plattform för participatory budgeting av SMART fonden (den sociala investeringsfonden som ämnas skapas genom Bygga om dialogen). Slutligen tror vi att detta kan vara ett sätt att skapa ett fundament för att bygga upp en lokal ekonomi på Lindängen, vilket i sin tur kan stärka det lokala utvecklingsarbetet och skapa fler arbetstillfällen lokalt.

Vi har dragit slutsatsen att en lokal ekonomi förutsätter att det finns en plattform för att driva utvecklingen i den riktningen. En sådan plattform menar vi kan utgöras av en lokal utvecklingsgrupp och därför måste en sådan grupp etableras på Lindängen *innan* arbetet för att utveckla en lokal ekonomi kan introduceras. Hållbarhetsanalysen har också visat att kollektiva lösningar såsom kollektivt företagande, bygdebolag och olika typer av gemensamma finansiella plattformar kan stärka engagemanget och ge ytterligare energi till den lokala utvecklingsgruppen. Detta anser vi vara ytterligare ett argument för att introducera idén om utvecklingen av en lokal ekonomi som en del av projektet, dock *efter* att den lokala utvecklingsgruppen etablerats.

5.2 Diskussion

Bygdeutveckling som strategi för att lyfta utsatta stadsdelar

Senaste tidens oroligheter i Husby och ett flertal andra områden i Stockholmsområdet med liknande samhällsstruktur har visat på behovet av ett förändrat arbetssätt för att utveckla socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Författare såsom Back *et al.* (2013-06-01) menar att dessa händelser är ett uttryck för en både misslyckad nationell politik såväl som misslyckade lokala utvecklingsprojekt. Från flera håll förespråkas olika lösningar. Integrationsminister Erik Ullenhag vill flytta ut myndigheter från centrala Stockholm till förorten och inleder med en flytt av Diskrimineringsombudsmannen (Sydsvenskan, 2013-06-11). Back *et al.* (2013-06-01) kräver en tillsättning av en "Husbykommitté" som ska utreda både kravallerna och upploppen samt den sociala situationen i utsatta förorter. Medan Sernhede och Söderman (2013-05-24) uppmanar Sveriges folkbildningsföreträdare att agera för att ta vara på det engagemang och den ambition som finns bland förortsrörelser såsom Megafonen, Pantrarna och Rörelsen Gatans röst och Ansikte (RGRA).

Frågan är dock vad en utflyttning av myndigheter egentligen kommer leda till och hur *ännu* en rapport, i detta fall framtagen av en Husbykommitté, ska kunna gynna de boende i utsatta

stadsdelar. Att däremot ta vara på det engagemang som förortsrörelserna Megafonen, Pantrarna och Rörelsen Gatans röst och Ansikte gett uttryck för anser vi vara ett intressant förslag. Sernhede och Söderman (2013-05-24) anser att det finns tendenser till en folkrörelse i förorterna och drar paralleller till den svenska folkrörelsens historiska mobilisering. De menar att dessa organisationer vill höja den kollektiva kunskapsnivån i de områden där de verkar. Megafonen har som målsättning att “öka de boendes delaktighet i det lokala civilsamhället” (Sernhede & Söderman, 2013-05-24) och har skickat in ansökan till Folkbildningsrådet för att starta en folkhögskola i Rinkeby (www6, 2013-05-02). Enligt Sernhede och Söderman (2013-05-24) funderar också Pantrarna på att starta yrkesutbildningar i bristyrken tillsammans med folkhögskolan.

Sernhede och Söderman (2013-05-24) menar att en höjd kollektiv kunskapsnivå i längden kan bidra till färre kravaller och upplopp. Vi ställer oss dock frågan hur stark förortsrörelsen faktiskt är, om enskilda gruppers engagemang kan förklaras som en folkrörelse, och om det är tillräckligt att Sveriges folkbildningsföreträdare engagerar sig i deras arbete. Genom vår studie har vi belyst vikten av att arbetet för att utveckla såväl stadsdelar som byar på landsbygden drivs ur ett underifrånsperspektiv, men också att det görs *tillsammans* av alla involverade aktörer. Back *et al.* (2013-06-01) menar på att det inte räcker med att dels erkänna och dels föra en dialog med organisationer i förorterna, med följande argument;

Om det stannar vid detta, och utlovade förändringar inte adresserar grundläggande strukturer kan dialogen öka den sociala frustrationen i ett område snarare än motsatsen (Back *et al.*, (2013-06-01).

Vi har även under våra intervjuer fått höra att det råder en stor projekttrötthet på Lindängen. Frågan är då om bristen på reellt inflytande i dessa områden, så att säga, är ett av de ställen där skon klämmer. Frågan är om de ovannämnda grupperna har det mandat och legitimitet i området att föra alla boendes talan som krävs för ett verkligt inflytande över utvecklingen. Om de inte har det riskerar deras insatser att endast leda till punktåtgärder. För att undvika detta och skapa ett reellt inflytande hos människorna på Lindängen förespråkar vi att skapa en lokal utvecklingsgrupp. Denna grupp ska vara ett öppet forum för de boende som också ska ha mandat från kommunen att driva utvecklingen av området. Genom att få vara aktiv och delaktig har vi i vår teorigenomgång visat att detta också kan öka medborgarnas kunskap och kapacitet att driva förändringsprocesser. Vi tror att ett sådant arbetssätt också kan återta själva kärnan i folkbildningen, vilken beskrivs som följande;

Inom folkrörelserna formades en alternativ bildningstradition – folkbildningen. Typiskt för folkbildningen blev att deltagandet var fritt och frivilligt och att kunskap formades och spreds “av folket och genom folket”. Tanken var att organisationernas medlemmar skulle få verktyg att påverka sin egen situation, och samhället i stort (www7, 2013-07-01).

Vidare anser vi att föreningsformen är daterad och det går inte att avgöra huruvida det finns ett stort engagemang i ett område baserat på antalet registrerade föreningar. Ofta finns det

informella grupper och nätverk där engagemanget är starkt för att skapa en positiv utveckling för sitt område, vilket vi visat i denna studie. Vi har dock bara undersökt *ett* så kallat miljonprogramsområde, men vi har fått indikationer genom våra intervjuer att detta är något som är tydligt även i andra så kallade miljonprogramsområden.

I en rapport om Storstadssatsningen framgår att man inom delprojektet Aktiv stad haft problem att mobilisera invandrare (Andersson *et al.*, 2002). Detta är också en farhåga hos oss rörande etableringen av en lokal utvecklingsgrupp, som trots allt är en väldigt svensk tradition. En av våra respondenter har dock poängterat att en lokal utvecklingsgrupp inte behöver vara en formell förening. Detta eftersom det i Sverige inte finns någon registreringsplikt för ideella organisationer utan ekonomisk verksamhet. Det finns därför ett flertal lokala utvecklingsgrupper på landsbygden som valt att organisera sig mera informellt, vilket tyder på att lokal utvecklingsgrupp trots allt inte behöver vara ett svenskt koncept. Något annat som talar för att denna farhåga kan vara obefogad är att det redan i dagsläget finns ett flertal formella och informella grupper på Lindängen som drivs just av invandrare. Som en av våra respondenter lyft fram så skulle också de informella grupper eller nätverk som redan finns etablerade på Lindängen, såsom föräldragruppen och Pantrarna, mycket väl kunna fungera som Lindängens lokala utvecklingsgrupp. Med hjälp av en processledare skulle dock dessa grupper kunna utvidgas och kopplas samman för att bilda en lokal utvecklingsgrupp. En aspekt vi brottas med är dock om en lokal utvecklingsgrupp då kan komma att bli dominerad av de som redan är föreningsaktiva i området. Det är viktigt att även de som inte är föreningsaktiva, ej svensktalande eller mindre kommunikativa också finns representerade. Andra grupper som behöver engageras och tillhandahållas med en reell möjlighet att föra fram sina åsikter är arbetslösa och isolerade människor i området. Detta är förstås någonting man brottas med i många sammanhang. Förhoppningsvis kan en öppen och tillåtande atmosfär i gruppen vara till hjälp.

En annan aspekt som vi lyft fram i teoridelen handlar om individuell kontra gruppbaserad självhjälp, och huruvida gruppbaserad självhjälp är främmande för människor i områden dominerade av etniska minoriteter. Enligt våra resultat verkar dock människor på Lindängen, även invandrare, agera som en del av ett kollektiv för att hjälpa varandra. Vi tror ändå det är viktigt med en kombination av dessa två sorterna självhjälp. Därför välkomnar vi båda MEDEAs förslag "Fablab" och "Det mellanmännsliga kvarteret" som bygger på individuell självhjälp. Vi tror dock att gruppbaserad självhjälp är oerhört viktigt för att åstadkomma social och ekonomisk förändring, varför vi förespråkar etableringen av en lokal utvecklingsgrupp. En lokal utvecklingsgrupp kan dessutom vara en stödfunktion till MEDEAs förslag genom att vara en plattform som kan besluta om resurser genom exempelvis *participatory budgeting*.

Lokal ekonomi som strategi för att lyfta utsatta stadsdelar

Förespråkarna för att skapa lokala ekonomier som ett verktyg för landsbygdsutveckling verkar vara många. Vi menar dock att perspektivet borde breddas för att också appliceras på enskilda stadsdelar. Syftet med en lokal ekonomi är som påvisats ovan att stärka den egna bygden och

lösa de lokala utmaningarna genom att använda sig av de styrkor som bygdens invånare besitter, precis som i *Asset Based Community Development*. Att välja att se människor som resurser istället för som en belastning menar vi är högst relevant för utvecklingen av ett område som Lindängen, där människor ofta (helt ogenerat) beskrivs som resurssvaga och oanställningsbara. De fördelar som en lokal ekonomi kan generera, såsom; fler lokala jobb, lokalt ägda företag, kvarhållande av kapital i lokalsamhället, en förbättrad relation mellan producent och konsument, en utveckling av den sociala sammanhållningen samt ökad tillit, skulle vara av yttersta vikt för många miljonprogramsområden. Detta med grund i att dessa områden många gånger lider av hög arbetslöshet, hög andel försörjningsstödstagare och många gånger bristande tillit gentemot människor både inom och utanför området. Vi argumenterar därför för att lokal ekonomi bör användas som ett verktyg för att anamma idén bakom bygdeutveckling och utveckla stadsdelar.

För att möjliggöra för fler arbetstillfällen och fler lokala företag krävs det dock som påvisats ovan att det finns lokalt baserade finansiella tjänster tillgängliga. Enligt Nutek (2007) är det något vanligare att människor födda utomlands startar eget företag än människor födda i Sverige, och eftersom en stor andel av människorna som bor i miljonprogramsområdena är utlandsfödda drar vi slutsatsen att det finns potential för företagande. Problematiken med att många utlandsfödda stöter på hinder när det gäller att få tillgång till kapital för att utveckla företaget och har mindre kännedom om tillgänglig information och rådgivning som småföretag kan erbjudas skulle delvis kunna avhjälpas av att tillgängliggöra de alternativa finansieringsformer som belysts i denna studie och som framförallt använts för att stärka den lokala ekonomin på landsbygden. Fler beviljade lån till näringsidkare i miljonprogramsområden kan bidra till fler nystartade företag samt möjligheten för fler företag att växa, vilket i förlängningen skulle kunna leda till fler arbetstillfällen och minskad arbetslöshet i området.

Att genomföra en lokalekonomisk analys (LEA) skulle kunna ge både Lindängen och andra stadsdelar svar på frågor såsom; hur många bor i området, vilka företag och arbetsplatser finns, hur stora är de samlade inkomsterna och utgifterna, vilka varor och tjänster konsumeras, hur mycket av konsumtionen sker i lokalsamhället och hur mycket ”läcker” ut, samt var finns utrymme att stärka den lokala självförsörjningen. Vi har föreslagit att LEA ska ingå som en del i vår projektide eftersom det möjliggör för en bedömning av var utvecklingspotentialen finns och ger de boende kapacitet att upprätta en handlingsplan för att uppnå den potentialen. Genom LEA får ett område underlag för att veta vilka företag som behövs på området, vilket går väl i linje med Shumans (1998) teori att lokala företag syftar till att möta de behov som finns i samhället.

Lokala ekonomier har i denna uppsats argumenterats för att vara en grundpelare i starka samhällen och en grund för starka nationella ekonomier. Välmående stadsdelar bidrar till en välmående stad och genom en lokal ekonomi kan förhoppningsvis relationen mellan både stadsdelar sinsemellan och stad och land förbättras. Detta i och med att en lokal ekonomi i en stadsdel kommer vara beroende av aktörer runt omkring, varför stadsdelar kan bli mer benägna att skapa goda relationer med närliggande landsbygd såväl som andra stadsdelar. Att stärka den

lokala ekonomin i ekonomiskt resurssvaga områden såsom Lindängen skulle alltså inte bara kunna bidra till mer välmående städer utan även ett mer välmående Sverige som helhet. Genom att arbeta med att utveckla den lokala ekonomin i miljonprogramsområden kan den potential och de outnyttjade resurser som de boende besitter lyftas fram och bli en del av lösningen på områdenas rådande problematik.

Användningsområde för denna studie samt framtida forskning

Genom våra frågeställningar har vi lyft fram ett teoretiskt ramverk kring community development, exemplifierat detta genom bygdeutveckling och visat på hur lokal ekonomi kan vara ett verktyg för att jobba med bygdeutveckling. Vidare har vi undersökt förutsättningarna för Lindängen att anamma ett sådant arbetssätt. Vi har vi med dessa frågeställningar bidragit till en ökad kunskapsbas om vikten av participation och ett underifrånperspektiv på såväl rural som urban utveckling. Det är vår förhoppning att kunna bidra med kunskap värdefull för det fortsatta arbetet med utvecklingen av Lindängen och Områdesprogrammet samt ett praktiskt projekt i linje med våra resultat.

Många av de respondenter som vi intervjuat kring bygdeutveckling poängterade att det finns alldeles för lite beforskat kring bygdeutveckling och lokal ekonomi i Sverige. Vi ser därför ett behov av fördjupad forskning inom detta område. Ytterligare forskning behövs också om kopplingen mellan stad och land och vilka synergieffekter som skulle kunna dras där emellan samt hur utbytet av kunskaper och erfarenheter kan förbättras. Vidare poängterade flera av deltagarna vid konferensen “Living local economies” i juni 2013 att det också finns ett behov av forskning kring de lokala ekonomier som redan finns etablerade samt är i uppstarten.

Vi tror också att det finns ett behov för ytterligare forskning kring både den lokala och även sociala ekonomins roll i lokal utveckling. Inom ramen för denna uppsats har det inte varit möjligt att även inkludera den sociala ekonomins roll, men eftersom vi ser denna form av ekonomi som närbesläktat med lokal ekonomi anser vi att det behövs mer forskning kring detta och kopplingen dessa två emellan.

Självklart vill vi även lyfta fram behovet av att forska om lokala utvecklingsgrupper i urban miljö, och speciellt i socioekonomiskt utsatta områden. Vi har hört talas om en lokal utvecklingsgrupp i Stockholms stad och hoppas att denna beforskas för att få svar på frågor såsom “Vilka effekter har denna skapat?” “Vilka hinder har man stött på?” och så vidare. En annan kunskapslucka rör den om individuell och gruppbaserad självhjälp i olika kontexter i svenska städer.

Slutligen anser vi att det behövs forskning kring hur Leader⁴ som är en metod för landsbygdsutveckling men som också i dagsläget applicerats i vissa av Malmös stadsdelar (såsom Oxie, Limhamn-Bunkeflo, Husie samt Hyllie) skulle kunna vara ett verktyg för områden såsom Lindängen.

---

⁴ LEADER syftar till att skapa en stark lokal utveckling av landsbygden genom att förena ideella, privata och offentliga krafter med ledord som underifrånperspektiv, samverkan och lokal förankring. Källa: <http://www.leaderskane.se/leader/hurarbetarmanmedleadermetoden.4.3b42058e120229c7d5980002427.html>

LUG Lindängen

– ett projekt för ökad delaktighet och inflytande bland de boende
på Lindängen

Jenny Sjöblom & Tove Österberg

6. Projektplan

Projektidé

Denna projektplan är en förlängning av en magisteruppsats i hållbar stadsutveckling vid Malmö Högskola/SLU Alnarp. Projektet syftar till att stärka de boendes kapacitet att självständigt driva utvecklingsfrågor på Lindängen.

Mer konkret syftar projektet till att skapa och stödja en lokal utvecklingsgrupp (LUG) på Lindängen, samt göra gruppen självgående, med finansiellt stöd från Malmö stad och studieförbunden och processledning från idéburen sektor eller MEDEA. På sikt ska gruppen drivas i egen regi, processledningen är till för att starta upp processen samt fungera som inspiration ett fåtal gånger per år efter projektets slut. Denna grupp ska bestå av boende på Lindängen, som ska arbeta holistiskt för att förbättra sitt bostadsområde. En lokal utvecklingsgrupp har ett långsiktigt perspektiv eftersom de själva bor på området och dessutom inte är knuten till någon politiskt styrd budget. Gruppen ska vara en öppen organisation dit alla Lindängenbor har tillträde. Möten kan hållas i Framtidens hus eller annan lämplig lokal på Lindängen. Projektet kommer genomföras i två faser. I den första fasen skapas den lokala utvecklingsgruppen och i den andra fasen tar den lokala utvecklingsgruppen fram en lokal utvecklingsplan för Lindängen som presenteras för områdesteamet Lindängen samt stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder.

Den lokala utvecklingsgruppen enas om hur de vill att Lindängen ska utvecklas, preciserar detta som specifika mål och tar fram strategier för att nå målen. För att göra detta förespråkas användning av organisationen Hela Sverige ska levas verktyg ”Lokal utvecklingsplanering” (LUP)⁵. Utvecklingsgruppens arbete kan innebära att ta fram underlag för att kunna driva en fråga gentemot kommunen eller att tillsammans skapa egna lösningar, beroende på frågans art. Att de boende får driva utvecklingen kan höja kompetensen hos de boende att formulera och kommunicera sina önskemål och ge kapacitet att åstadkomma förändring. Utvecklingsgruppen kan även bli en kanal som möjliggör för de som inte som inte pratar svenska att få göra sin röst hörd, beroende, förstås, på gruppdeltagarnas språkkunskaper. Vidare är gruppen också en neutral part dit boende kan vända sig angående saker som inte fungerar på Lindängen, utan att den som tar emot synpunkter också måste stå till svars för dessa.

Utvecklingsgruppen blir också ett viktigt bollplank för kommunen, stadsdelsförvaltningen och för Bygga om Dialogens arbete. Genom att ha en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen finns det en naturlig part att vända sig till och involvera i allt arbete som planeras på Lindängen. På så vis kan arbetet med att lyfta Lindängen göras *av* och *tillsammans* med de boende istället för *åt* de boende.

---

⁵ Info om lokal utvecklingsplanering finns att hämta på Hela Sverige ska levas [hemsida](#).

Projektet ämnar också knyta an till projektet MIL som drivs av Miljöförvaltningen inom Malmö stad. I den tid och aktivitetsplan som finns uppställd för MIL framgår att MEDEA kommer vara involverad i att genom dialog och kollaborativa processer stimulera boende att delta i utvecklingen av området samt utveckla olika lokala tjänster som främjar en hållbar livsstil. Denna del har en tidsplan som sträcker sig från november 2012 till juni 2014 vilket innebär att MEDEAs arbete redan är i gång. I dagsläget planeras för två olika spår; ”Fabriken på Lindängen” och ”Det mellanmännsliga kvarteret”. ”Fabriken på Lindängen” syftar till att skapa någon form av *fablab* där privatpersoner/föreningar får tillgång till en öppen verkstad samt olika typer av produktionsverktyg som normalt bara industrin har tillgång till samt vara en resurs för lokalt entreprenörskap och kompetensutveckling på Lindängen. ”Det mellanmännsliga kvarteret” innefattar två delar varav den ena syftar till att erbjuda en tjänsteplattform där grannar och andra boende kan hjälpa varandra med olika vardagliga praktiska problem vilket i förlängningen kan knyta starkare sociala band mellan grannar och boende i närområdet. Den andra delen består av ett aktivt *matchmaking* arbete av äldrepedagoger samt insatser från frivilligsektorn för att stimulera till gemensamma sociala aktiviteter utifrån olika intressen. Utifrån de resultat som framkommit i magisteruppsatsen som påvisat en problematik i att engagera människor när initiativen kommer utifrån och uppifrån dras slutsatsen att om dessa initiativ föreslagna av MEDEA ska lyckas måste de ha en part eller plattform att vända sig till. Denna part skulle då kunna bestå av den lokala utvecklingsgruppen och visar också på ytterligare en aspekt varför detta projekt behövs. Tidigare forskning visar att det behövs en kombination av både individbaserade (ofta informella) typer av självhjälp, gruppbaserade typer av självhjälp samt deltagandeprocesser så som participatorisk planering för att *community development* ska vara hållbart och långsiktigt. Därför behöver de förslag som MEDEA presenterar, och de deltagandeprocesser som områdesprogrammet driver, gå hand i hand med en lokal utvecklingsgrupp.

Projektplan

Projektdefinition

Projektet LUG Lindängen har tagits fram med utgångspunkt i resultaten från magisteruppsatsen ”Rurban utveckling på Lindängen – Om applicering av bygdeutveckling i ett urbant perspektiv med fokus på inflytande och lokal ekonomi” som skrivits inom magisterprogrammet “Hållbar stadsutveckling - ledning och organisation”. Projekt LUG Lindängen syftar till att skapa en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen och därmed stärka de boendes kapacitet att självständigt driva utvecklingsfrågor på Lindängen. Projektet kommer genomföras i två faser. Under fas ett skapas den lokala utvecklingsgruppen och under fas två tar den lokala utvecklingsgruppen fram en lokal utvecklingsplan för Lindängen som presenteras för områdesteamet Lindängen samt stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder.

Projektorganisation

Projektnamn	LUG Lindängen⁶
Projektägare	Miljöförvaltningen, Malmö stad
Projektledare/Processledare*	Rekryteras från idéburen sektor eller är aktionsforskare från MEDEA
Projektdeltagare	Boende och verksamma på Lindängen

* Samma person kommer fungera som projekt- och processledare i detta projekt. Rollen innefattar ett ansvar för projektets genomförande samt att processleda och stödja den lokala utvecklingsgruppen i det senare skedet av projektet.

Bakgrund

De senaste decennierna har områdesbaserade utvecklingsprogram blivit allt vanligare (Vranken, De Decker & Nieuwenhuyze, 2002). Samtidigt som mångfalden ökat har den sociospatiala polariseringen ökat genom exkluderande processer vilket skapat bostadsområden där socialt exkluderade människor samlats (ibid.). Segregationen är ett faktum. Parallellt med detta har också urbaniseringen bidragit till att landsbygden delvis avfolkats, och det hot mot lokalsamhället som detta utgör på landsbygden har skapat en massiv mobilisering för att vända den nedåtgående spiralen av kunskapsmässigt och finansiellt läckage. Kunskapsutbytet mellan stad och land tycks dock ha varit magert vilket är en förlust för både stad som land.

Något som poängteras i en delrapport om demokrati och delaktighet i den områdesbaserade ”Storstadsatsningen” i Fosie, Hyllie och Södra innerstaden (Andersson, Liedhom, Lindberg &

---

⁶ Utvecklingsgruppen bör själva komma fram till namnet för gruppen, men LUG Lindängen är arbetsnamnet på projektet.

Sörensen, 2002) är att föreningar och verksamheter fått medel ur en utvecklingspott förutsatt att deras syfte var i enlighet med målen för ”Storstadssatsningen”. Dessa mål var politiskt satta, och retoriskt formulerade; att öka tillväxten och bryta segregationen (Andersson, 2006). Detta är oerhört problematiskt eftersom detta inte är exempel på ett underifrånperspektiv. Utveckling är ett begrepp med stort utrymme för tolkning och det är de boende som bör definiera vad utveckling innebär där de bor.

I Malmö pågår just nu en femårig investering för att stärka den sociala hållbarheten i hela Malmö genom att förbättra levnadsvillkoren, öka tryggheten och skapa fler jobb i de områden i Malmö där välfärden är som lägst. Denna satsning görs i form av så kallade områdesprogram där alla Malmös förvaltningar ingår genom fokus på de fem områdena Seved, Lindängen, Herrgården, Holma-Kroksbäck och Segevång. Beslutet om områdesprogrammen togs 2010 i Malmös kommunstyrelse och beräknas fortgå fram till 2015⁷. I förstudien till denna projektplan har bostadsområdet Lindängen i södra Malmö stått i fokus. Det har framgått att områdesteamet på Lindängen har stor förståelse för vikten av medborgardeltagande och en vilja att applicera detta synsätt i arbetet. Områdesteamet har gjort ambitiösa och lyckade insatser för att involvera medborgarna i utvecklingsarbetet och de boende har bland annat involverats i arbetet med att ta fram mål vilket innebär att de boende har fått definiera vad utveckling är för dem. Detta är ett enormt framsteg. Dock pekar förstudien på att de boende skulle gynnas av en ökad möjlighet att påverka och driva utvecklingsarbetet framåt eftersom förstudien visat att de inte i tillräcklig utsträckning involverats i utformningen av strategierna för att nå de specificerade målen.

I dagsläget finns en rad aktörer som verkar för olika sakfrågor på Lindängen men det saknas en aktör från civilsamhället som arbetar holistiskt med hela Lindängens välmående. Som visats i förstudien finns förutsättningar för att applicera idén bakom bygdeutveckling samt en möjlighet att arbeta för att skapa en lokal ekonomi på Lindängen. För att detta dock ska bli möjligt behöver initiativ komma från de boende själva och det måste vara de som driver områdets utveckling framåt. I dagsläget drivs utvecklingen i hög utsträckning av områdesteamet även om åtgärderna kontinuerligt diskuteras och stäms av med medborgarna.

I förstudien har påvisats att kommunen ofta behöver ett bollplank att diskutera frågor med och i dagsläget finns det enbart olika intressegrupperingar och en rad eldsjälar. Representanter från idéburen sektor erkänner själva att de inte haft möjlighet att skapa den mobilisering som krävs för ett meningsfullt samarbete mellan civilsamhället och kommunen, där medborgarna driver på utvecklingen. Företrädare för Bygga om dialogen kommer också högst sannolikt att behöva ett sådant bollplank i form av en organiserad grupp som de kan arbeta tillsammans med för att projektet ska bli framgångsrikt. Ett sådant samarbete kan minska risken för att Bygga om dialogen blir en uppifråninsats. Vidare är en grupp som arbetar holistiskt för hela Lindängen eftersträvansvärt för kommunen som vill öka de boendes delaktighet i stadsutvecklingen

---

⁷ <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Vad-ar-Omradesprogrammen.html>

samtidigt som det är viktigt ur ett empowermentperspektiv. Av förstudien att döma finns det stor potential i Lindängen för att skapa en lokal utvecklingsgrupp då det finns både ett stort civilt engagemang och en positiv inställning till medborgardelaktighet hos områdesteamet.

Både representanter från områdesteamet och den idéburna sektorn har betonat att det inte är kommunens roll att mobilisera civilsamhället. Därför går projektet LUG Lindängen ut på att en tredje part skapar och stödjer en lokal utvecklingsgrupp med representanter av boende, näringsidkare och föreningsliv på Lindängen, tills dess att denne kan stå på egna ben.

Syfte

Syftet med att skapa en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen är:

- Att stärka den lokala demokratin genom att mobilisera medborgarna och skapa en plattform där de boende själva får möjlighet att ta ett gemensamt krafttag för en upplyftning av området.
- Att höja kompetensen hos de boende i att formulera och kommunicera sina önskemål och ge dem kapacitet att åstadkomma förändring.
- Att etablera ett bollplank för områdesprogrammet Lindängen, stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder samt för Miljöförvaltningen, Malmö stad genom Bygga om dialogen, att använda sig av för att utveckla området *tillsammans* med de boende och inte *för eller åt* de boende.
- Att utveckla ett mer långsiktigt och holistiskt arbetssätt i utvecklingen av Lindängen.
- Att lägga grunden för ett utvecklingsarbete som är öppet för alla medborgare, samt en neutral part som de boende kan vända sig till.
- Skapa ett fundament för att bygga upp en lokal ekonomi på Lindängen, vilket i sin tur kan stärka det lokala utvecklingsarbetet och skapa fler arbetstillfällen lokalt.

Mål

***Projekt*mål**

Under projektets gång ska projektets projekt- och processledare:

- Bjuda in och söka upp samtliga formella föreningar och informella grupper på Lindängen
- Bjuda in och söka upp samtliga näringsidkare på Lindängen
- Skapa en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen bestående av boende, föreningsaktiva och näringsidkare som tillsammans och ideellt arbetar för att utveckla Lindängen
- Tillsammans med medlemmarna i LUG registrera LUG Lindängen som en förening och studiecirkel
- Tillsammans med medlemmarna i LUG ansöka om finansiering från fritidsförvaltningens föreningsavdelning, Malmö stad
- Stödja gruppen i att ta fram en lokal utvecklingsplan (LUP)
- Arrangera erfarenhetsutbyte med en lokal utvecklingsgrupp utifrån
- Skapa förutsättningar för att gruppen är självgående i slutet av projektet

Effektmål

Kortsiktiga

- En plattform skapas för de boende som används för att utveckla Lindängen
- Ett bollplank för stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder samt för Miljöförvaltningen, Malmö stad genom Bygga om dialogen, som de använder sig av för att utveckla området *tillsammans* med de boende och inte *för eller åt* de boende

Långsiktiga

- Stärka den lokala demokratin
- Öka kompetensen hos de boende att formulera och kommunicera sina önskemål
- Öka kapaciteten att åstadkomma förändring
- Öka tilliten mellan de boende
- Öka tilliten mellan boende och stadsområdesförvaltning Söder/områdesteamet
- Öka förtroendet för de boendes kompetenser i stadsutvecklingsfrågor hos kommunen
- Långsiktigt perspektiv på utvecklingen av Lindängen inom gruppen
- Holistiskt och integrerat arbetssätt utan stuprör inom gruppen
- Fundament för att skapa en lokal ekonomi
- LUG används som plattform för *participatory budgeting* av SMART fonden (den sociala investeringsfonden som ämnas skapas genom Bygga om dialogen).

Avgränsningar

Detta projekt syftar till att få till stånd en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen. Projekt/processledaren bör vara införstådd med hur lokal ekonomi kan användas som ett verktyg för en lokal utvecklingsgrupp. Inom ramen för detta projekt kommer dock inte lokal ekonomi att hinna appliceras förutom att möjligtvis göra en lokalekonomisk analys inom ramen för framtagningen av LUP (lokal utvecklingsplanering). Detta projekt är alltså bara en förstudie som syftar till få till stånd en lokal utvecklingsgrupp och nästa steg kommer handla om hur gruppen kan arbeta och här kan lokal ekonomi bli ett viktigt verktyg för att göra gruppen mer självständig.

Angående att stärka den lokala demokratin syftar inte projektet till att påverka i vilken mån målen för den lokala utvecklingen på stadsdels- eller kommunnivå eller i översikts- eller detaljplaner definieras av de boende eller av tjänstemän på ovannämnda förvaltningar. En lokal utvecklingsgrupp kan däremot på sikt utgöra en möjlighet för förvaltning och kommun att arbeta utifrån gruppens uppsatta mål.

Tidsplan

Projektet föreslås starta i oktober 2013 och avslutas i januari 2015.

Projektets metod

Bygdeutveckling handlar om en öppen process där bygdens invånare tillsammans arbetar för att utveckla sitt lokalsamhälle. Detta är en underifrånprocess, vilket innebär att medborgarna själva organiserar sig i form av ett byalag, sockenförening eller så kallad lokal utvecklingsgrupp och

initierar processen. Det är även den lokala utvecklingsgruppen som formulerar målsättningar, identifierar hinder och går till handling. Att organisera sig på detta sätt är en etablerad arbetsform på landsbygden men har inte varit speciellt framträdande i den urbana kontexten. Ledorden för bygdeutveckling såsom underifrånperspektiv, öppenhet och delaktighet ska också vara ledorden för detta projekt. Som en del i projektet kommer en metod för lokal utvecklingsplanering användas genom verktyget ”Lokal utvecklingsplanering” (LUP) framtagen av organisationen Hela Sverige ska leva (illustrerad nedan). Inom ramen för detta projekt kommer det dock inte finnas tid för steg sex (utvärdera) och sju (revidera vid behov) och det är därför viktigt att projekt/processledaren förbereder den lokala utvecklingsgruppen för detta arbete och ger dem verktyg för att själva göra detta.

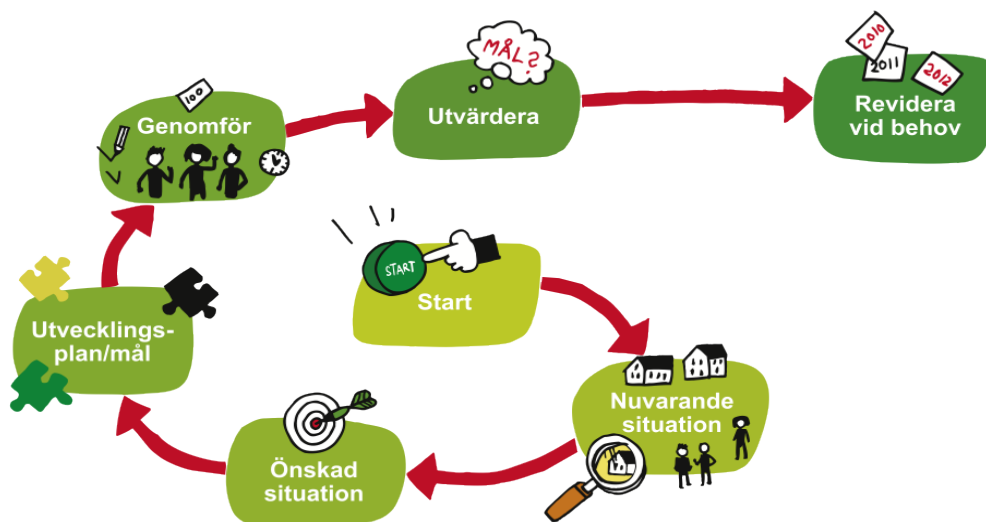

Illustration ur foldern ”Ett enkelt planeringsverktyg” som kan laddas hem från www.helasverige.se. Illustration: Jan Olsson

1. **Start:** Vem skapar vår framtid? Vem fixar jobben åt oss? Vem löser våra problem? Påverka utvecklingen: Gör en plan!
2. **Nuvarande situation:** Skapa en bild av verkligheten. Hur ser det ut i området/bygden hos er? Kartlägg och analysera var ni står idag och vilka resurser ni har. Hur många bor här? Hur många är barn, gamla, i arbetsför ålder? Vad sysslar folk med? Vad kan de? Vilka företag finns? Hur ser kommunikationerna ut? Skapa en gemensam bild!
3. **Önskad situation.** Skapa en enad bild utifrån en brainstorming. Hur vill ni att området/bygden ska se ut om 5 år?
4. **Utvecklingsplan/Mål:** Bind ihop vision och mål! Förankra! Vem gör vad och hur? Vilket år ska ni nå målet? Vilka är de viktigaste hindren? Vad gör ni åt dem? Vem har ansvaret för att något händer? Prioritera och rangordna. Vad är det viktigaste att starta med?
5. **Genomför:** Nu gäller det att gå från ord till handling. Ta mål för mål och föreslå åtgärder. Fundera på om åtgärden ligger på er, kommunen, länsnivå eller hos regeringen. När i tid ska åtgärden vara klar? Vad kostar den?
6. **Utvärdera:** Har målen nåtts? Är det något som återstår? Glöm inte att utvärdera!
7. **Revidera:** Cirkeln är sluten. Revidera planen regelbundet! Håll planen aktuell! ⁸

⁸ Text hämtad från rapporten *Lokal utvecklingsplanering - En plan i varje bygd!* Hela Sverige ska leva, 2011

Intressentanalys

Intressent	Önskemål och förväntningar	Resurser och kompetenser	Hur intressenten påverkas av projektet	Hur intressenten påverkar projektet	Strategi i förhållande till intressenten
Projektägare (förslagsvis: Miljöförvaltningen alt. stadsområdesförvaltning Söder)	Lyfta Lindängen	Vilja att lyfta Lindängen utifrån ett delaktighetsperspektiv	Projektet underlättar och förbättrar arbetet med Bygga om dialogen och områdesprogrammet.	Stödjer projektet genom den sociala investeringsfonden för Bygga om dialogen. Denna fond skulle kunna finansiera fortsatt processledning vid behov efter projektets slut.	Projekt/processledaren stämmer av, diskuterar och rapporterar kontinuerligt till projektägaren.
Projekt/processledare	Spännande och utmanande arbete med bra arbetsvillkor genom tydliga förväntningar och fria tyglar att utforma arbetet.	Kunskap och erfarenhet från projekt- och processledning.	Får erfarenhet av ett banbrytande projekt som inte genomförts i liknande kontext, vilket är en spännande utmaning och en bra merit.	Använder sina kunskaper i processledning för att sätta samman den lokala utvecklingsgruppen och stödja denna i att göra en lokal utvecklingsplan.	En relativt flexibel tidsplan gör att projekt/processledaren kan anpassa arbetet efter var gruppen befinner sig på tillitsskalan. Som vägledning finns ett tydligt definierat arbetssätt: modellen LUP. Projekt/processledaren är inhyst i Framtidens hus och samarbetar med områdesteamet och får stöd ifrån en följeforskare under projektet.
Följeforskare	Få följa och utvärdera lokal utvecklingsplanering i en urban kontext och undersöka huruvida detta kan vara ett verktyg för att lyfta ett miljöprogramsområde.	Kunskap om kollaborativ planering och processledning	Får kunskap om lokal utvecklingsplanering i miljöprogramskontext. Möjlighet att påverka arbetet under processens gång och utmana och komma med input till projektet.	Är ett stöd för projekt/processledaren. Tar tillvara på och dokumenterar den kunskap som uppstår i projektet.	Projekt/processledaren och följeforskaren arbetar nära varandra i projektet och stämmer kontinuerligt av med varandra.

<p>LUG</p>	<p>En positiv utveckling på Lindängen genom att målen för områdesprogrammet (tryggt, attraktivt och fler i sysselsättning) uppnås. Samt ökat inflytande och socialt umgänge.</p>	<p>Engagemang för området, åsikter och idéer om hur området ska utvecklas, kunskap om och erfarenhet av sociala och kulturella förhållanden i området.</p>	<p>Insyn i stadsutveckling, förmåga att formulera mål, strategier och tillvägagångssätt, bättre relation till stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder, möjlighet att förbättra sitt eget bostadsområde, möjlighet till inflytande och makt, ökad självkänsla, stolthet över och tillhörighet till Lindängen, ökad känsla av att "vara del av" och ingå i en gemenskap.</p>	<p>Styr innehållet i och riktningen för själva utvecklingsarbetet. Beroende på gruppdynamiken kan tillitsfasen ta olika lång tid.</p>	<p>Projekt/processledaren inspirerar gruppen, skapar kreativt mod hos gruppen och stödjer gruppen i att ta fram underlag. Denna arbetar också som gränsgångare och skapar ett medvetande om utvecklingsgruppens arbete hos tjänstemän och politiker, och arbetar på så sätt förebyggande med att luckra upp eventuell skepsis till gruppens arbete. Projekt/processledaren har kunskap om och verktyg för att skapa förtroende inom gruppen, och möjlighet att anpassa workshops och tidsplan därefter.</p>
-------------------	--	--	--	---	---

<p>Övriga boende</p>	<p>Tryggt och attraktivt område med fler i sysselsättning. Vill bli av med drogförsäljning och våldsbrott.</p>	<p>Åsikter och idéer om hur området ska utvecklas, utifrån kunskap om och erfarenhet av sociala och kulturella förhållanden i området.</p>	<p>Kännedom om arbetet och möjlighet att delta i utvecklingsarbetet, både direkt genom att gå med i LUG och mer indirekt genom att framföra åsikter till medlemmar i LUG. Påverkas positivt av de beslut som fattas inom LUG, som består av boende och verksamma på Lindängen.</p>	<p>Både feedback och kommunikation internt i LUG och mellan övriga Lindängebor och LUG påverkar LUGs arbete. Boende på Lindängen kan påverka genom att tycka till om utvecklingsarbetet, vilket kan innebära både positiv och negativ kritik. Det är därför viktigt med en ålders- yrkes- och könsspridning inom gruppen för att den ska vara representativ för de åsikter som finns på Lindängen.</p>	<p>Projekt/processledaren är noga med att bjuda in alla på Lindängen och se till att gruppen sedan består av människor i olika åldrar, av olika kön, med olika yrken, minoriteter osv. Ett eller flera events anordnas även för att bjuda in personer via den första omgången representanter. Viktigt att även ha med personer som upplever otrygghet, och som inte har någon sysselsättning. Projekt/processledaren skapar medvetenhet om LUG genom att använda sig av områdesteamet och övriga aktörer i Framtidens hus för marknadsföring, både muntligt och skriftligt (ex. tidningar och utskick).</p>
-----------------------------	--	--	--	--	---

MEDEA	Möjlighet att länka samman detta projekt med den del av Bygga om dialogen som MEDEA är involverad i.	Aktionsforskning, kunskap om processledning och design av sociala innovationer. Om intresse finns kan projekt/processledaren vara aktionsforskare från MEDEA och starta LUG som en del av dennes forskning.	LUG Lindängen kännetecknas av kollaborativa processer och möjlighet för boende att delta i utvecklingen. En LUG kan vara en förutsättning för att framgångsrikt kunna driva de två projekt som MEDEA ämnar starta på Lindängen; ”Fabriken på Lindängen” och ”Det mellanmänskliga kvarteret”. En LUG skulle också kunna fungera som beslutsfattande organ för de resurser som används i fablabet.	Om LUG får möjlighet att vara delaktiga i och förvalta ett <i>fablab</i> kan detta stärka relationer inom gruppen och öka engagemanget. Gemensam förvaltning kan vara en stor skjuts för en utvecklingsgrupp. Fablabet blir också en arena där utvecklingsgruppen kan synas och sprida medvetenhet om sitt arbete.	Projekt/processledaren verkar för ett samarbete med MEDEA (förutsatt att denne inte är från MEDEA).
Stadsområdesförvaltning Söder	Vill ha dialog med boende kring utvecklingsarbete. Vill förankra utvecklingsarbete hos boende.	Vill lyfta Lindängen. Kan skapa utrymme i budget för fortsatt processledning av LUG efter projektets slut.	Kan använda LUG som bollplank.	Kan påverka utfallet på frågor som LUG driver. Kan finansiera fortsatt processledning.	Det är viktigt att stadsområdesförvaltning Söder ser LUG Lindängen som ett betydelsefullt och lyckat projekt varför projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog.
Områdesteamet, Lindängen	Vill ha dialog med boende kring utvecklingsarbete. Vill förankra utvecklingsarbete hos boende.	Kunskap om resurser i området, kunskap om vilka eldsjälar som finns. Kan bistå med materiella saker såsom lokal samt bistå projekt/processledaren i att skapa medvetenhet om LUG och med vilka personer som är intresserade av att delta i LUG.	Kan använda LUG som bollplank. Projekt/processledaren för LUG Lindängen blir en viktig aktör i Framtidens hus.	Områdesteamet blir en viktig aktör för projekt/processledaren; de arbetar mot samma mål. Områdesteamet blir också en viktig aktör i uppstartsfasen av projektet när boende, föreningsaktiva och näringsidkare ska identifieras och kontaktas. Kan bidra positivt om de vill samarbeta och dela med sig av sin kunskap om vilka resurser som finns och förmedla dessa samt budskapet om möjligheten att gå med i LUG. Kan bidra negativt om de ej vill samarbeta.	Projekt/processledaren etablerar en god relation till områdesteamet, och bjuder in dessa så att ett ömsesidigt förtroende och en ömsesidig förståelse kan skapas mellan utvecklingsgrupp och områdesteam.

Stadsområdes nämnd Söder	Vill lyfta Lindängen.	Beslutsfattare	Får ta del av LUP.	Får ta del av LUP och besluta kring den.	Det är viktigt att stadsområdesnämnd Söder ser LUG Lindängen som ett betydelsefullt och lyckat projekt varför projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog.
Jobb Malmö och AF Bryggan	Öka andelen personer i sysselsättning.	Kunskap om resurser i området. Kan bistå projekt/processledaren i att skapa medvetenhet om LUG i samband med kontakt med arbetssökande samt bistå med vilka personer som är intresserade av att delta i LUG.	Kan ta hjälp av LUG för att identifiera möjliga arbetstillfällen, praktikplatser, volontärmöjligheter.	Kan bidra positivt om de vill samarbeta och dela med sig av sin kunskap om vilka resurser som finns och förmedla dessa samt budskapet om möjligheten att gå med i LUG. Kan bidra negativt om de inte vill samarbeta.	Projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog kring projektet och deras roll.
Rädda Barnen	Förbättra barn och ungdomars situation på Lindängen. Bättre samverkan mellan de olika aktörerna på Lindängen.	Besitter kunskap i processledning av formella och informella grupper på Lindängen. Vissa grupper har förtroende för dem. Kan bistå projekt/processledaren i att skapa medvetenhet om LUG när de möter människor på Lindängen samt bistå med vilka personer som är intresserade av att delta i LUG.	Projektet gynnar mobiliseringen av civilsamhället och därmed också Rädda Barnens arbete.	Kan bidra positivt om de vill samarbeta och dela med sig av sin kunskap om vilka resurser som finns och förmedla dessa samt budskapet om möjligheten att gå med i LUG. Kan bidra negativt om de inte vill samarbeta.	Projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog kring projektet och deras roll.

Röda Korset	Möjlighet till samverkan och att driva sitt arbete på ett bättre sätt utifrån de boendes önskemål.	Kan bistå projekt/processledaren i att skapa medvetenhet om LUG när de möter människor på Lindängen samt bistå med vilka personer som är intresserade av att delta i LUG.	Får ett bollplank kring hur de kan fortsätta sitt arbete på Lindängen. Kan genomföra aktiviteter som verkligen efterfrågas istället för att behöva hitta på egna som det inte finns någon efterfrågan på.	Kan bidra positivt om de vill samarbeta och dela med sig av sin kunskap om vilka resurser som finns och förmedla dessa samt budskapet om möjligheten att gå med i LUG. Kan bidra negativt om de inte vill samarbeta.	Projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog kring projektet och deras roll.
Folkuniversitetet	Möjlighet till samverkan och att driva sitt arbete på ett bättre sätt utifrån de boendes önskemål.	Kan bistå projekt/processledaren i att skapa medvetenhet om LUG när de möter människor på Lindängen samt bistå med vilka personer som är intresserade av att delta i LUG.	Får ett bollplank kring hur de kan fortsätta sitt arbete på Lindängen. Kan genomföra aktiviteter som verkligen efterfrågas istället för att behöva hitta på egna som det inte finns någon efterfrågan på.	Kan bidra positivt om de vill samarbeta och dela med sig av sin kunskap om vilka resurser som finns och förmedla dessa samt budskapet om möjligheten att gå med i LUG. Kan bidra negativt om de inte vill samarbeta.	Projekt/processledaren bör involvera dem tidigt i projektet och ha en kontinuerlig dialog kring projektet och deras roll.
Media		Resurs för marknadsföring, kan sprida goda resultat (men även dåliga).	Får information om en annan sida av Lindängen än den problembild som de ofta rapporterar kring.	Kan påverka projektet både positivt och negativt beroende på hur de väljer att vinkla projektet i media.	Projekt/processledaren bör tidigt i projektet försöka väcka ett intresse hos media, både genom att skriva pressreleaser men även kontakta dem personligen.
Finansiärer	Olika finansiärer har olika förväntningar och krav på vad projekt ska uppnå och detta är något som projektet i så fall måste förhålla sig till.	Finansiell resurs		Kan möjliggöra för projektets genomförande om inte Malmö Stad eller Miljöförvaltningen har möjlighet att finansiera projektet	Projekt/processledaren måste följa deras riktlinjer och krav på hur uppdatering ska ske.

Planering

Den första fasen är en fas som präglas av att skapa inspiration och tillit för projektet och emellan LUGs medlemmar. Det är av stor vikt att denna fas får ta tid, och att processledaren får känna av vad som är lämpligt och när. Det är också viktigt att poängtera att milstolparna endast är förslag; det är utvecklingsgruppen, med stöd av projekt/processledaren, som ska ta fram de faktiska milstolparna.

Milstolpar och ansvarskort

Milstolpe			Tidsplan		Ansvarskort		
Nr	Beskrivning	Ytterligare info	Start den	Slut den	Projekt/processledare	LUG	Övriga
1	Bilda projektorganisation		2013-10-01	2013-10-31			
1.1	Projektägare definieras		2013-10-01	2013-10-01			
1.2	Rekrytering projekt/processledare		2013-10-01	2013-10-31			Projekt-ägare i samråd med MEDEA
1.3	Rekrytering projekt/processledare		2013-10-01	2013-10-31			Projekt-ägare i samråd med MEDEA och MAH ⁹
2	Skapa lokal utvecklingsgrupp		2013-11-01	2014-06-01			
2.1	Identifiera	Föreningar, näringsidkare och boende identifierade och inbjudna till LUG	2013-11-01	2014-01-31	Ansvarig för att identifiera och kontakta relevanta personer.		
2.2	Första träff	Första träff genomförs och följs upp med involverade aktörer.	2014-01-01	2014-01-31	Ansvarig för att planera, genomföra samt bjuda in och presentera vad en LUG är.		

⁹ MAH är förkortning för Malmö Högskola

2.3	Andra träff	Den andra träffen görs i otraditionell form (något jippo) för att uppmärksamma fler om LUG samt skapa sammanhållning mellan de som deltagit vid första träffen.	2014-02-01	2014-02-28	Ansvarig för att presentera idén kring hur en andra träff kan göras för de som deltagit vid första tillfället och stödjer sedan gruppen i att planera och genomföra denne. Ansvarar också för att bjuda in press till träffen samt att följa upp och utvärdera träffen tillsammans med deltagarna.	Ansvarig för att tillsammans med projekt/process ledaren planera och genomföra andra träffen.	
2.4	Inspirationsworkshops med erfarenhetsutbyte	Ett antal workshops kring LUP och en extern LUG bjuds in för att dela erfarenheter.	2014-03-01	2014-05-31	Ansvarig för att ordna erfarenhetsutbytet. Kontakta och bjuda in en extern LUG, ordna med resekostnader. Planera och genomföra workshops.	Ansvarig för att komma med input till hur workshoppen kan utformas.	
2.5	Arbetsrutiner sätts	Regelbundna träffar bestäms och roller fördelas inom gruppen.	2014-05-01	2014-05-31	Ansvarig för att arbetsrutinerna sätts.	Ansvarig för hur arbetsrutinerna är utformade.	
2.6	Formell förening etableras	Formell förening etableras. Går igenom vilka finansiella medel som kan sökas från Malmö stad och studieförbund.	2014-06-01	2014-06-30	Ansvarig för att föreningen etableras och att ta fram vilka olika bidrag som finns att söka inom Malmö stad och studieförbund. Även ansvarig för att kontakta föreningsavdelningen inom Malmö stad som kan bistå med hjälp hur man startar en förening, vilka bidrag som finns samt i vilka lokaler som föreningar kan bedriva sin verksamhet.	Ansvarig för att registrera föreningen samt välja ut varifrån LUG ska söka medel och ansöka.	
3	Genomföra "Lokal utvecklingsplan" (LUP)*		2014-08-15	2014-12-31	Ansvarig för att driva processen med LUP framåt och planera för de olika träffarna.	Ansvarig för innehållet i LUP.	
3.1	Steg 1: Start	LUP introduceras	2014-08-15	2014-08-31	Ansvarig för att presentera modellen.		

3.2	Steg 2: Nuvarande situation	Hur ser Lindängen ut idag? Eventuell lokal ekonomisk analys (LEA).	2014-09-01	2014-09-30	Stöttande roll i framtagningen av underlag. Ansvarig för att presentera LEA.	Ansvarig för att ta fram underlag.	
3.3	Steg 3: Önskad situation	Hur ska Lindängen se ut om 5 år? Inga drömmar är för stora!	2014-10-01	2014-10-31	Stöttande roll i att få deltagarna att tänka "stort".	Ansvarig för att definiera den önskade situationen.	
3.4	Steg 4: Utvecklingsplan/mål	Visionerna i "önskad situation" görs om till konkreta mål. Vilka behöver vi påverka? Vad kostar det? Vem gör vad? När ska målen uppnås?	2014-11-01	2014-11-30	Stöttande	Ansvarig	
3.5	Steg 5: Genomför	Strategier för målen. Hur ska målen uppnås? Genomför åtgärder.	2014-11-15	2014-12-31	Stöttande	Ansvarig	
4	Överlämning		2015-12-01	2015-01-31			
4.1	Presentation av LUP	LUG presenterar LUP för stadsområdesförvaltning Söder/områdesteamet Lindängen och stadsområdesnämnd Söder.	2015-01-01	2015-01-31	Stöttande i förberedelsearbetet.	Ansvarig för att ta fram presentationen och genomföra den.	
4.2	Projekt/processledaren lämnar över	Projekt/processledaren lämnar över stafettspinnen till LUG.	2015-12-01	2015-01-31	Ansvarig för att lämna över hela processen till LUG.	Ansvarig för att ta över arbetet i LUG.	

* I modellen ingår även två ytterligare steg; steg 6 (utvärdera) och steg 7 (revidera). I steg 6 handlar det om att utvärdera målen och strategierna, utvärdera huruvida målen uppnåtts efter uppsatt tid och huruvida något återstår. I steg 7 handlar det om att revidera om något inte fungerat och se huruvida nya mål har identifierats. Inom ramen för detta projekt kommer dessa steg dock inte hinnas med men det är projekt/processledarens roll att förbereda LUG för att göra detta arbete själva.

Gantt-schema

Nr	Milstolpe	Månad 2013			Månad 2014												
		Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan
1	Bilda projektorganisation																
	Rekrytering projekt/processledare																
	Rekrytering följeforskare																
2	Skapa lokal utvecklingsgrupp																
	Identifiera																
	Första träff																
	Andra träff																
	Inspirationsworkshops med erfarenhetsutbyte																
	Arbetsrutiner sätts																
	Formell förening etableras																
3	Genomföra "Lokal utvecklingsplan" (LUP)																
	Steg 1: Start																
	Steg 2: Nuvarande situation																
	Steg 3: Önskad situation																
	Steg 4: Utvecklingsplan/Mål																
	Steg 5: Genomför																
4	Överlämning																
	Presentation av LUP																
	Projekt/processledaren lämnar över																

Kommunikationsplan

Planering för kommunikationsinsatser i projektet kan delas upp under följande kategorier:

- Kommunikation med boende och verksamma på Lindängen
- Kommunikation med projektägaren
- Kommunikation med media (och indirekt allmänheten)

Budskap

Eftersom hela idén bakom projektet vilar på ledorden underifrånperspektiv, öppenhet och delaktighet är en förutsättning för att projektet ska lyckas att de boende på Lindängen dels känner till projektet och att en LUG ska skapas och sedan att de känner sig inbjudna och vågar delta. Väl genomförda kommunikationsinsatser är därför kritiska för projektets framgång. Det är dock viktigt att inför varje kommunikationsinsats fundera igenom vad målet med denna är och sedan tänka igenom vad budskapet bör vara och angreppssätt för att kommunicera detta. Kommunikation handlar också om att bygga relationer och inte bara om att förmedla information och ett budskap, vilket också bör tas i beaktande när de olika kommunikationsinsatserna planeras. En stor del av detta projekt kommer bygga på att få människor att känna tillit och en vilja att engagera sig varför denna del blir speciellt kritisk för detta projekt.

Roller och ansvar kommunikationsarbetet

Det är projekt/processledaren som är ytterst ansvarig både för framtagningen och implementeringen av kommunikationsinsatserna. Så snart som projektledaren rekryterat de första medlemmarna av LUG bör dessa dock delta i detta arbete samt bli delansvariga över insatserna för att öka sannolikheten att deltagarna upplever en känsla av ägarskap över projektet.

Budbärare

Ett effektivt sätt att få information att sprida sig är mun till mun metoden (eng. *word of mouth*). Eldsjälarna och de informella grupper och nätverk som identifierats i området kan här spela en viktig roll eftersom de redan har en plattform att utgå ifrån. Projekt/processledaren bör därför involvera dessa i ett så tidigt skede som möjligt för att de ska få både vara med och ta fram kommunikationsplanen och sedan vara med och sprida den.

Kanaler

Som nämnt ovan är det inte projekt/processledaren som ensam ska avgöra vilka kanaler som bör användas för att nå ut till de boende. Därmed inte sagt att denne inte får ha egna tankar och idéer kring detta men det är viktigt att projekt/processledaren är kreativ i hur budskapet ska nås ut. Vikten av att vara kreativ har påvisats i förstudien där projektledaren från "Kvinnor på Lindängen" fick knacka på 1500 dörrar för att nå många av de kvinnor som lever isolerat. Det är också viktigt att informationen förmedlas på de språk som är representerade i området.

Exempel på hur budskapet kan nå ut kan vara att använda sig av alla de mötesplatser på Lindängen som identifierats i förstudien dvs.; områdesteamets lokal, biblioteket, Framtidens hus, Lindgården, Kvinnor på Lindängen, Motetten folkets hus, Amfiteatern, Allaktivitetshuset, Friluftsbadet, Handbollsföreningen, Lindängens fritidsgård, Klarinettens öppna förskola, Hyresgästföreningarna, SPF, PRO, studiecirkelgruppen ”Den sjungande trappuppgången”, Lindängen centrum samt de informella nätverken (såsom ”papporna”, föräldragruppen, Pantrarna). Att sätta upp lappar i trappuppgångar och knacka dörr kan som påvisats ovan också vara alternativ. Framförallt är det viktigt att projekt/processledare infinner sig på de mötesplatser och möten som redan är etablerade och inte förväntar sig att människor ska komma till denne eftersom tidigare erfarenhet från den idéburna sektorn i området visat sig att detta ofta inte ger önskade resultat.

Att skapa en Facebooksida kan också vara ett sätt att informera och även öppna upp för möjligheten för andra att välja hur informationen kan spridas. Detta kan också vara ett sätt att locka till sig ungdomar i området. Dock är det viktigt att detta enbart blir ett av flera forum där information sprids för att inte utestänga exempelvis äldre eller andra som inte har tillgång eller kunskap om internet och Facebook. I framtiden kan Facebooksidan också leva vidare, *förutsatt* att den lokala utvecklingsgruppen själva tycker det är ett bra verktyg som de vill använda sig av och underhålla.

Kommunikation inom projektorganisationen

Eftersom projektorganisationen enbart består av projektägare och projekt/processledaren läggs här relativt lite fokus på hur kommunikation inom projektorganisationen bör ske. Framförallt handlar det om vikten av att projekt/processledaren regelbundet uppdaterar projektägaren samt har en dialog om det som skett och vad som ska ske. Initialt bör projekt/processledaren komma överens med projektägaren hur ofta avstämningar bör göras för att undvika att projektägaren känner sig förbisatt. Det är viktigt att detta dokumenteras för att vid projektets slut kunna följa hur detta samarbete gått till och analysera vad som varit bra och vad som varit mindre bra och vad som kunnat göras istället.

Kommunikation med boende och verksamma på Lindängen

Hur kommunikationen med boende ska ske har delvis täckts in under rubrikerna ”Budbärare” och ”Kanaler”. Framförallt handlar det om att projekt/processledaren ständigt kommunicerar syftet med en lokal utvecklingsgrupp och att en sådan är till för alla som vill engagera sig för områdets utveckling. När de första medlemmarna anslutit sig till LUG är det av avgörande vikt att dessa är en del av att planera det kommande arbetet och därmed också kommunikationsinsatserna (vilket betonats ovan). Det är också viktigt att medlemmarna får kontinuerlig information om vad mer som händer i projektet (exempelvis vad som hänt på möten som projekt/processledaren deltagit på och så vidare).

Projekt/processledaren bör initialt i projektet diskutera med samtliga aktörer i Framtidens hus hur de vill och kan vara involverade i projektet. I samband med detta bör också beslutas kring regelbundna avstämningsmöten. Förslagsvis bör projekt/processledaren infinna sig på redan etablerade möten som aktörerna har fastställt för att undvika merarbete för dessa aktörer. Samma kommunikationsprincip bör gälla för övriga aktörer i området såsom stadsområdesförvaltning Söder, stadsområdesnämnd Söder, övriga ideella föreningar, informella grupper (såsom ”papporna”, föräldraföreningen och Pantrarna), ansvariga för de olika mötesplatserna och näringsidkare.

Kontakt med media

Det är viktigt för projektet att det också uppmärksammas i media. Anledningen till detta kan delas upp i fyra punkter:

- För att skapa en stolthet hos de boende som väljer att engagera sig i projektet.
- För att sprida information till boende som inte känner till projektet eller inte valt att engagera sig i projektet.
- För att visa på en annan mediabild av Lindängen än som problemområde och förhoppningsvis i förlängningen förändra även övriga Malmöbors och Lindängenbors negativa syn på området.
- För att sprida kunskap om projektet både till andra stadsdelar och till övriga landet.

Projekt/processledaren kommer skicka ett pressmeddelande i samband med att gruppen anordnar det andra evenemanget som syftar till att lyfta medvetenheten om LUG och för att bjuda in fler Lindängebor till gruppen. Om möjligt bör projekt/processledaren även undersöka om denne har några personliga kontakter som kan användas för att attrahera media till evenemanget.

Risicanalys

Händelse som kan påverka projektet negativt	Sannolikhet (1-5)	Konsekvens (1-5)	Sammanvägd risk	Hur hanteras risken i projektet	Ansvarig för bevakning/åtgärd
Fas 1 (tillitsskapandet) drar ut på tiden pga. brist på tillit till projekt/processledaren, projekttrötthet eller brist på tillit till andra inom LUG	4	4	16	Projekt/processledaren är en neutral part, och kommer inte från kommunen, vilket kan underlätta tillitsskapandet. Denne tar kontakt med boende genom personer som dessa har tillit till.	Projekt/processledare
Finansiering uteblir	3	5	15	Finansiering bör delas upp bland flera finansiärer. Projektet är intressant för många olika aktörer, relativt litet och borde därför kunna samfinansieras av några av de aktörer/projekt som gynnas av projektet, exempelvis Malmö Stad, stadsområdesförvaltning Söder, Områdesprogrammet, Bygga om dialogen, MIL.	Projektägare
Svårigheter att överlämna; utvecklingsplan inte färdig i slutet av projektet, LUG behöver ytterligare stöd eller gruppen glider isär.	3	4	12	Vikten av möjlighet till fortsatt processledning efter projektets slut bör förankras hos beslutsfattare och förvaltningar samt hos organisationer inom idéburen sektor, så att detta kan finansieras av exempelvis stadsområdesförvaltning Söder, Fritidsförvaltningen eller social investeringsfond.	Projekt/processledare
Media missuppfattar syftet med projektet eller skapar för grandiosa förväntningar vilket gör att projektet framställs som misslyckat.	3	4	12	Processledaren ser till att marknadsföra LUG genom pressmeddelanden, utskick från områdesteamet och eventuellt personliga kontakter och har då möjlighet att framställa projektet på rätt sätt. Det är också viktigt att människorna själva driver arbetet med marknadsföring framåt och ordnar evenemang som media bjuds in till eftersom det då är svårare att kritisera.	Projekt/processledare, områdesteam samt LUG.

Projekt/processledaren lämnar projektet	2	5	10	För att motverka detta bör projekt/processledaren ha attraktiva arbetsvillkor. Att processleda en lokal utvecklingsgrupp är ett utmanande och spännande arbete. Personen kommer att vara inhyrd i Framtidens hus och kommer att arbeta i nära samarbete med områdesprogrammet. En följeforskare eller aktionsforskare kommer förhoppningsvis att knytas till projektet och agera stöd åt projekt/processledaren. Tjänsten kommer att vara på 50 % och därför kommer vikt läggas vid att hitta en person som redan är deltidsanställd inom närliggande fält så att tjänsterna ger inspiration till varandra. Projektet kan även drivas som aktionsforskning. Alternativt kan projektet vidgas till att innefatta ytterligare en lokal utvecklingsgrupp i Malmö för att göra det till en heltidstjänst.	Projektgrupp
Svårigheter med att få ihop en lokal utvecklingsgrupp; inget eller svagt intresse visat	2	5	10	Arbeta med de som vill; fler kommer knyta an när de ser resultaten.	Projekt/processledare
LUG möter stort motstånd när de driver frågor	2	3	9	Projekt/processledaren upprättar en god relation mellan LUG och områdesteamet på Lindängen, stadsområdesförvaltning Söder samt stadsområdesnämnd Söder. Områdesteamet är redan positiva till medborgarinitiativ.	Projekt/processledare
Fas 2 (lokal utvecklingsplanering) drar ut på tiden	3	3	9	LUG är bildad och kan driva frågor tillsammans i den mån grupper på Lindängen redan gör, men projekt/processledaren bör leta efter en organisation som kan stödja LUG:s fortsatta arbete, eller uppmana till samverkan mellan flera organisationer i detta.	Projekt/processledare
LUG:s arbete förankras inte hos övriga boende i närområdet	2	4	8	LUG förankrar genom att personligen sprida ordet, genom evenemang, genom att vara en öppen och inbjudande förening och genom nära samarbete med områdesteamet, som i sin tur hjälper till att marknadsföra och sprida ordet.	Projekt/processledare, områdesteam, samt LUG

Svårighet att hitta följeforskare	2	3	6	Möjlighet erbjuds att få vara en del av ett spännande och nytänkande projekt som är flexibelt i sin utformning i tid, men med tydliga mål och metoder. Möjlighet erbjuds också att få påverka arbetet under processens gång och utmana och komma med input till projektet.	Projektägare
Svårighet att rekrytera projekt/processledare	1	5	5	Skapa en attraktiv tjänst med bra arbetsvillkor, ett utmanande och spännande arbete som är flexibelt i sin utformning i tid, men med tydliga mål och metoder. Möjlighet för projekt/processledare att vara aktionsforskare.	Projektägare
LUG förblir okänd för övriga boende	1	4	4	I fas 1 anordnar LUG ett eller flera events på allmän plats centralt på Lindängen för att bjuda in till gruppen. Projektet marknadsförs sedan dels genom mun till mun metoden, via lokala tidningar och genom aktörer på Framtidens hus.	Projekt/processledare, områdesteam, samt LUG

Framgångsfaktorer

Nedan beskrivs de faktorer som är kritiska för projektets framgång.

- *Tid för förankring av projektet hos de boende på Lindängen*

Att etablera en lokal utvecklingsgrupp på Lindängen måste få ta tid. En del i detta arbete kräver att bygga tillit både mellan projekt/processledaren och potentiella deltagare samt deltagarna emellan. Med stöd i detta har projektet delats in i två faser och det är inte möjligt att avgöra exakt tidpunkt för när fas två kan påbörjas, dock har vi gjort en uppskattning för detta. Det måste alltså finnas utrymme i projektet att efter hand revidera tidsplanen.

- *Förutsättningar för förankring hos övriga intressenter på Lindängen*

Det är viktigt att projektet förankras hos områdesteamet och övriga aktörer på Framtidens hus och hos stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder samt i media, vilket också kan vara en tidskrävande process. En framgångsfaktor är det förhållningssätt som områdesteamet har till medborgardeltagande, och att behovet av ett starkt organiserat civilsamhälle redan är förankrat hos dem. Även representanter från idéburen sektor på Lindängen är positivt inställda till att organisera upp det civila engagemanget på Lindängen. Detta skapar förutsättningar för samverkan mellan projekt/processledaren och aktörer i Framtidens hus eftersom man arbetar mot samma mål.

- *Projektet kan överlämnas*

Projektet syftar till att skapa en lokal utvecklingsgrupp och stödja denna genom första cykeln av modellen för lokal utvecklingsplanering. Detta innebär att den lokala utvecklingsgruppen har varit med om hela denna process en gång innan de förväntas vara självständiga. Fortsatt stöd i form av punktinsatser med processledning vid behov är önskvärt, eftersom gruppen över tid kan förnyas och nya typer av hinder kan uppstå, men i princip kan projektet överlämnas till LUG.

- *Medial uppmärksamhet samt uppmärksamhet från Malmö stad*

Medial uppmärksamhet ger gruppen självförtroende och ytterligare "bränsle" för sitt fortsatta arbete. Det kan också påverka möjligheten för gruppen att knyta kontakter, få finansiering för insatser och hur de bemöts när de driver frågor i framtiden. Ett tillfälle dit media bjuds in finns med som milstolpe i projektet. Förankring av projektet hos områdesteamet kommer att generera informationsspridning inom Malmö stad, samt till boende i Malmö stad via utskick genom exempelvis tidningen "Vårt Malmö", "Vårt Fosie" och så vidare.

Plan för uppföljning

Syftet med detta projekt är inte att skapa en generisk modell som ska kunna användas för att skapa lokala utvecklingsgrupper i en urban kontext. Dock kommer viktiga lärdomar dras i projektet som kan vara till nytta för andra stadsdelar i Malmö samt andra kommuner, städer och stadsdelar i Sverige. Det är därför viktigt att noggrant dokumentera det arbete som görs inom projektet. Projekt/processledare har som uppgift att kontinuerligt ha en dialog med berörda

intressenter inom projektet. Dessa innefattar projektledaren för Bygga om dialogen, representanter från stadsområdesförvaltning Söder och stadsområdesnämnd Söder samt med samtliga representanter på Framtidens hus. Förslagsvis bör projekt/processledaren sammankalla till möte en gång i månaden där samtliga av dessa aktörer bör finnas med, alternativt att projekt/processledaren infinner sig på redan etablerade möten för att uppdatera om projektets status samt ha en dialog kring de olika aktörernas fortsatta roll i projektet.

Vid varje milstolpe i projektet bör projekt/processledaren tillsammans med berörda aktörer utvärdera hur arbetet gått hittills för att gynna ett kontinuerligt lärande i projektet och undvika risken att svårigheter enbart lyfts vid projektets slut och den slutliga utvärderingen.

För att inte lärdomarna ska stanna vid enstaka dokument är det också viktigt att fortlöpande sprida lärdomarna. Eftersom projektet handlar om ett relativt nytt fenomen i Sverige skulle det också vara värdefullt att koppla samman projektet med en följeforskare från förslagsvis Malmö Högskola. Denne skulle kunna vara ett stöd genom hela processen samt skulle bidra till att projektet utvärderas kontinuerligt.

Det är också av yttersta vikt att det inte är projekt/processledaren själv som avgör hur uppföljningen i projektet ska ske. När en kärngrupp bildats som vill skapa en LUG är det denna som *tillsammans* med projekt/processledaren bör bestämma kring detta.

Olika externa finansiärer har olika krav på hur utvärdering och uppföljning ska ske och detta är något som måste tas i beaktande här. Den som beviljar att finansiera projektet kommer alltså att influera eller bestämma hur utvärderingen ska utformas.

Överlämning

Som nämnt ovan är en av framgångsfaktorerna i projektet att den lokala utvecklingsgruppen på Lindängen blir självgående. När det lyckats har projektet automatiskt lämnats vidare. Som påtalats ovan är det dock viktigt att gruppen från början blir så självgående som möjligt. Projekt/processledarens roll kommer *inte* vara att bestämma innehållet i den lokala utvecklingsgruppens arbete, men ska hjälpa gruppen att ta processen framåt och finnas tillgänglig som facilitator och inspiratör. Vid projektets slut ska detta inte behövas på samma kontinuerliga bas. Det är dock viktigt att inte "överge" den lokala utvecklingsgruppen vind för våg även om den kan betecknas som självgående i slutet av projekttiden. Inspiration och ny kunskapsinhämtning är viktigt för alla grupper oavsett om de är nya eller funnits under en lång tid. Därför förespråkas att gruppen får tillgång till två processledda möten per år vilket bör finansieras av stadsområdesförvaltning Söder och bör läggas in i deras budget som en återkommande kostnad för området. Ett annat alternativ är att kostnaden för processledning täcks av den sociala investeringsfond som planeras inom Bygga om dialogen eller av sökta medel från fritidsförvaltningens föreningsavdelning inom Malmö stad.

Resursbehov

Det resursbehov som identifierats för att utföra projektet har delats in under kategorierna *kompetens, material* samt *finansiellt kapital*.

Kompetens

För att projektet ska kunna genomföras behöver en projekt/processledare anställas. Denne bör ha kunskap och tidigare erfarenhet från både projekt- och processledning. Det är också fördelaktigt om denne har kunskap och erfarenhet från arbete i liknande områden alternativt erfarenhet från att ha faciliterat lokala utvecklingsgrupper i andra kontexter såsom på landsbygden. På grund av bristen på forskning av lokala utvecklingsgrupper i urban miljö är det också av stor vikt att projektet följs av en följeforskare samt för att säkerställa att den kunskap som genereras i projektet tillvaratas och sprids. En följeforskare kan också utgöra ett stort stöd för projekt/processledaren. För att göra gruppen så inbjudande som möjlig för alla boende kan också behovet av tolk uppstå vid den lokala utvecklingsgruppens träffar. Huruvida behovet uppstår beror naturligtvis på hur bra deltagarnas språkkunskaper i svenska är.

Material

En lokal utvecklingsgrupp kommer behöva en lokal att tillgå för regelbundna träffar. Även projekt/processledaren kommer att behöva en arbetsplats, förslagsvis i Framtidens hus och därmed vara samlokaliserad med flertalet övriga intressenter i projektet. Till träffarna behövs också fika.

Finansiellt kapital

Den främsta ekonomiska resursen kommer utgöras av lön till projekt/processledaren samt följeforskning. Följeforskning är dock en dyr investering i ett projekt och om projektägaren inte är villig att ta denna kostnad kan en arvoderad referensgrupp som träffas vid fyra tillfällen under projekttiden vara ett alternativ som stöd för projekt/processledaren. Det är också lämpligt att lägga in ett startkapital som kan användas av den lokala utvecklingsgruppen för en första mindre insats. Som nämnt tidigare finns det en brist på erfarenhetsutbyte mellan stad och land och därför behövs också resurser för resa och logi för att få till stånd sådana erfarenhetsutbyten mellan den lokala utvecklingsgruppen på Lindängen och en lokal utvecklingsgrupp på landsbygden. Detta erfarenhetsutbyte bör faciliteras av projekt/processledaren med stöd från organisationen Hela Sverige ska leva. Slutligen kan behovet av ekonomiska resurser för tolk bli aktuellt.

Finansiering

För att finansiera projektet finns ett antal olika alternativ som presenteras nedan. För att minska risken att projektet inte blir av om ett alternativ inte visar sig vara möjligt förespråkas en kombination av dessa.

Europeiska socialfonden (ESF)

Finansiering till delar av projektet kommer att sökas från Europeiska socialfonden (ESF). ESF stödjer projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap. Syftet med ESF är att “stimulera kompetensutveckling och att utveckla arbetslivet i ett långsiktigt perspektiv”¹⁰. Projektet LUG Lindängen bidrar till att skapa ett levande Lindängen där människor kan vara delaktiga i utvecklingen av sitt eget närsamhälle. Att öka delaktigheten och det reella inflytandet är en förutsättning för att bryta utanförskap. En lokal utvecklingsgrupp skapar även förutsättningar för att arbeta med lokal ekonomi vilket kan stärka den lokala arbetsmarknaden genom att nya arbetstillfällen tillkommer. Lokalt utvecklingsarbete är kompetensutvecklande för de som deltar i gruppen. Utvecklingsgruppen kommer dessutom med all sannolikhet att driva frågor som berör just sysselsättning, samt vara en plattform och viktig part i Bygga om dialogen som också syftar till att öka sysselsättningen på Lindängen. Utöver huvudkriterierna att främja kompetensutveckling och motverka utanförskap har ESF även som krav att projektet bör uppfylla minst ett av de fyra kriterierna *lärande miljöer, innovativ verksamhet, samverkan* samt *strategiskt påverkansarbete*. För projektet LUG Lindängen bedöms alla fyra kriterier uppfyllas.

Bygga om dialogen

Det ska vidare undersökas huruvida det finns utrymme inom Bygga om dialogen att finansiera detta projekt.

Medfinansiering Framtidens hus

Framtidens hus tillhandahåller redan i dagsläget mötesplatsen “Vardagsrummet” som skulle kunna användas som möteslokal för LUG Lindängen. Genom att använda detta utrymme tillkommer inga extra lokalkostnader eftersom dessa redan är täckta. Om utrymme finns skulle även projekt/processledaren kunna hysa in sig i Framtidens hus och ha sitt kontor där. Detta skulle medverka till att undvika extra lokalkostnader inom projektet samt skulle främja samarbete och dialog med övriga aktörer i huset som identifierats som nödvändigt för projektets framgång. Förslagsvis kan Framtidens hus genom “Vardagsrummet” även tillhandahålla kaffe och te för LUG träffarna eftersom detta redan erbjuds där i dagsläget.

Fritidsförvaltningens föreningsavdelning, Malmö stad

På Malmö stads förenings sida framgår att fritidsförvaltningens föreningsavdelning beviljar bidrag till föreningar. Exempel på bidrag är grundbidrag, aktivitetsbidrag och

---

10

[http://www.esf.se/Documents/V%C3%A5ra%20program/Socialfonden/Om%20Socialfonden/Informationsdokument/Projekt handledningar/Faktablad%20om%20programkriterierna.%20110209.pdf](http://www.esf.se/Documents/V%C3%A5ra%20program/Socialfonden/Om%20Socialfonden/Informationsdokument/Projekt%20handledningar/Faktablad%20om%20programkriterierna.%20110209.pdf)

arrangemangsbidrag. Föreningar kan exempelvis söka bidrag för socialt arbete vilket skulle kunna stämma in på det arbete som LUG Lindängen kommer göra. Ett krav för att kunna söka bidrag från fritidsförvaltningen är att föreningen är registrerad samt godkänd som bidragsberättigad vilket LUG Lindängen kommer bli. Potentiellt skulle LUG också kunna söka bidrag från Sociala resursförvaltningen som föreningar och organisationer som arbetar med social verksamhet kan söka bidrag från. Det framgår även att verksamhet som leder till utveckling av mötesplatser och mångfald också kan söka bidrag vilket passar in på LUGs arbete¹¹. På Malmö stads hemsida finns riktlinjer kring projektmedel samt mallar för projektansökning och avrapportering¹² som LUG kan använda sig av när de ska söka bidrag. Det framgår dock inte på hemsidan hur stora summor det rör sig om. I minsta laget skulle det dock förhoppningsvis täcka kostnader för kaffebröd, i bästa fall skulle det täcka kostnader för tolk, informationsmaterial och efter projektets slut även två processledda tillfällen för LUG per år.

Studiecirkel

För att få registrera sig som studiecirkel måste minst tre personer samlas kring ett ämne och gruppen måste ses vid minst tre tillfällen och minst nio studietimmar totalt. Träffarna sker på fritiden, det vill säga ej på skol- eller arbetstid men träffarna får gärna hållas i skollokaler eller hemma hos varandra. Gällande ersättning är det relativt lite som kan erhållas, ca 10 kr per studietimme (ej per person, utan per studietimme som gruppen träffas). Denna summa kan dock vara ett bidrag till det kaffebröd som kommer behövas under de första träffarna. Dock kan bidragen variera lite mellan de olika studieförbunden. Studieförbundet kan även hjälpa till med praktiska saker, såsom att bistå med lokal. LUG borde anmäla sig som studiecirkel eftersom det visar på vikten av folkbildning och skickar en signal till staten om att ideell sektor och frivilligverksamhet växer och behöver få utrymme i samhället.

LUG

Efter några träffar när LUG består av ett antal personer kan en idé vara att någon person i gruppen varje gång tar med sig kaffebröd eller smörgåsar. Detta för att skapa en gemenskap i gruppen och göra fiket lite mer personligt samt för att involvera människor som kanske tycker om att baka men nödvändigtvis inte vill vara med i diskussionerna. En sådan tanke ligger i linje med det som framkommit i förstudien där det poängteras att i en utvecklingsgrupp behövs alla möjliga olika kompetenser.

---

¹¹ <http://www.malmo.se/foreningsstod>

¹² <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Arbetsmarknadsfragor/Projekt/Mall-for-projektansokningar.html>

Budget

Aktivitet	Kostnad
Projektledare/Processledare (50 % under 16 månader, bruttolön 26 000/ månad + sociala avgifter 40 %)	291 200
Startkapital för en första mindre insats	10 000
Resekostnader för erfarenhetsutbyte	20 000
Tolk	10 000
Informationsmaterial	5000
Fika till LUG möten	2000
Följeforskning/referensgrupp*	–
Total budget	338 200

* Kostnaden för följeforskning eller referensgrupp har inte inkluderats i budgeten eftersom det beror på hur mycket följeforskning som ska ingå i projektet alternativt hur referensgruppen ser ut och vad som är rimlig ersättning. Följande kostnadsexempel kan dock ge en bild av kostnaden: Följeforskning på 20 % kostar ca 170 000 kr (räknat på en månadslön på 30 000 kr och sociala avgifter på 51 %). En referensgrupp med fyra deltagare som träffas vid fyra tillfällen där varje deltagare får 1000kr/h skulle uppgå till en kostnad av 96 000 kr (räknat på att varje deltagare lägger ner tre timmars förarbete inför varje träff och att träffen sedan varar i tre timmar per tillfälle, vilket gör att varje tillfälle kostar 24 000kr). Dock kan kostnaden för referensgrupp förmodligen minska beroende på upplägget och deltagare.

Omkostnader efter projektets slut

Omkostnader efter projektets slut kommer framförallt handla om lokal och fika samt eventuell processledningsstöd vid två tillfällen per år. Lokal kan tillhandahållas av Malmö stad via Framtidens hus så detta behöver inte bli en kostnad som de behöver söka externt medel för. Bidrag till fika kan sökas från fritidsförvaltningen, Malmö stad samt från studieförbund genom att vara registrerad som studiecirkel. När det gäller processledningsstöd däremot är en förhoppning att detta skulle finansieras av stadsområdesförvaltning Söder. Om detta inte skulle vara möjligt kan föreningen söka medel från fritidsförvaltningens föreningsavdelning (vilket behandlats ovan).

Kontaktuppgifter

För frågor gällande projektplanen går det bra att kontakta författarna.

Jenny Sjöblom

e-post: jenny.k.sjoblom@gmail.com

telefon: 0708-29 54 91

Tove Österberg

e-post: tovester@gmail.com

telefon: 0707-40 90 19

Referenser

- Adamson, D. (2010) Community empowerment: Identifying the barriers to “purposeful” citizen participation. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 30(3/4), 114-126.
- Alvord, S. H., Brown, L. D., & Letts, C. W. (2004) Social Entrepreneurship and Societal Transformation An Exploratory Study. *The journal of applied behavioral science*, 40(3), 260-282.
- Andersson, R. (2006) Breaking Segregation - Rhetorical Construct or Effective Policy? The Case of the Metropolitan Development Initiative in Sweden. *Urban Studies*, 43(4), 787-799.
- Andersson, R., Bråmås, Å., Hogdal, J. (2009) Fattiga och rika - segregerad stad. Flyttningar och segregationens dynamik i Göteborg 1990-2006. Stadskansliet i Göteborg.
- Andersson, B., Liedholm, M., Lindberg, G., & Sörensen, J. (2002) Demokrati och delaktighet, Delrapport om Storstadssatsningen i Fosie, Hyllie och Södra Innerstaden. Lund: Sociologiska institutionen.
- Back, L., Dikec, M., Gilroy, P., Listerborn, C., Molina, I., Sernhede, O., Slater, T., Thörn, C., Thörn, H., Vradis, A. (2013-06-01) *Husby-kommission krävs för djup analys*. Svenska Dagbladet http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/husby-kommission-kravs-for-djup-analys_8230682.svd
- Berglund, S. (2006) Pengarna bestämmer var skåpet ska stå. I Nutek (2006) Lokal ekonomi för hållbar tillväxt. 121-127.
- Bhattacharyya, J. (1995) Solidarity and Agency: Rethinking Community Development. *Human Organisation* 54(1), 60-69.
- Birkhölzer, K. (1999) Local economic development : A European-wide movement towards more economic democracy and social justice. *Local Economy*, 14(43), 43-53
- Björgvinsson, E., Ehn, P. & Hillgren, P. A. (2010) *Participatory design and democratizing innovation*. Proceedings of the 11th Biennial Participatory Design Conference, ACM s. 41-50.
- Boverket (2010) *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. Regeringsuppdrag IJ2009/1746/IU.
- Burns, C., Cottam, H., Vanstone, C., Winhall, J. (2006) *Red Paper 02: Transformation design*. Design Council.

Callahan, K. (2007) Citizen Participation: Models and Methods. *International Journal of Public Administration*, 30(11), 1179-1196.

Callois J.M., Schmitt B. (2009) The role of social capital components on local economic growth: local cohesion and openness in French rural areas, *Review of Agricultural and Environmental Studies*, 90(3), 257-286.

Carlson, A.E. (2001) Recycling Norms. *California Law Review* 89(5), 1231-1300.

Chavis, D.M. & Wandersman, A. (1990) Sense of community in the urban environment: A catalyst for participation and community development. *American Journal of Community Psychology*. 18(1), 55-81.

Conscise (2003) The Contribution of Social Capital in the Social Economy to Local Economic Development in Western Europe, Final Report. Tillgänglig: www.conscise.info

Costanza, R. (2009) A new development model for a full world Development. *Society for International Development* 52(3), 369–376.

Craig, G., Mayo, M., Popple, K., Shaw, M., & Taylor, M. (Eds.) (2011) *The community development reader: history, themes and issues*. Bristol, Policy Press.

Daly, H. E. (2009) Incorporating Values in a Bottom-Line Ecological Economy Herman E. Daly *Bulletin of Science Technology & Society* 2009 29: 3491993.

Denters, B. & Klok, P-J. (2010) Rebuilding Roombeek: Patterns of Citizen Participation in Urban Governance. *Urban Affairs Review*. 45(5), 583-607.

Edelenbos, J. & Klijn, E-H. (2006) Managing Stakeholder Involvement in Decision Making: A Comparative Analysis of Six Interactive Processes in the Netherlands. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 16(3), 417-446.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud L. (2012) Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Norstedts Juridik AB

Evans, M. (2007) Mutualising cash-in-hand? Social enterprise, informal economic activity and deprived neighbourhoods. *Local Government Studies*, 33(3), 383-399.

Forsberg, B. (2006) Det lokalas renässans - lokal ekonomi som väg till hållbar utveckling. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 141-150.

Foster, S. (2006) City as an ecological space: social capital and land use. *Notre Dame Law*

Review, 82(2), 527-582.

Friedmann, J. (1996) Rethinking poverty: empowerment and citizen's rights. *International Social Science Journal*, 148(June), 161–172.

Goldfrank, B. (2012) Participatory Budgeting and Urban Sustainability: Reviewing Lessons from Latin America. Paper presented at the International Sociological Association Forum, Buenos Aires Aug 1-4, 2012. 1-20.

Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M., Whatmore, S. (2009) *The Dictionary of Human Geography*, 5th edition. London: Wiley-Blackwell Publishing.

Haigh, N. & Griffiths, A. (2009) The Natural Environment as a Primary Stakeholder: the Case of Climate Change. *Business Strategy and the Environment*, 18: 347-359. DOI: 10.1002/bse.602.

Hawken, P. (1997) *Natural Capitalism*. I: Wheeler, S.M. & Beatley, T. (2009) *The Sustainable Urban Development Reader*, 2nd ed. 217-225.

Hedlund, M. (2002) Demokrati för politiker? Om medborgerligt deltagande och kommunpolitikerroller i Skåne och Kalmar län. Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

Henecke, B. & Khan, J. (2002) Medborgardeltagande i den fysiska planeringen – en demokratiteoretisk analys av lagstiftning, retorik och praktik. Report No. 36, Lunds Universitet.

Herlitz, U. (2006) Samhällsbygge med lokalekonomiska finansieringsalternativ. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 15-31.

Hillgren, P., Seravalli, A., Emilson, A. (2011) Prototyping and infrastructuring in design for social innovation. *CoDesign: International Journal of CoCreation in Design and the Arts*, 7(3-4), 169- 183.

Hopwood, B., Mellor, M., O'Brien, G. (2005) Sustainable Development: Mapping Different Approaches. *Sustainable Development*, 13 (1), 38-52. DOI: 10.1002/sd.244.

Hornborg, A. (2013) Revelations of resilience: From the ideological disarmament of disaster to the revolutionary implications of (p)anarchy†. *Resilience*. Not published.

Hustedde, R.J., & Ganowicz, J. (2002) The Basics: what's Essential about Theory for Community Development Practice?, *Community Development Society. Journal*, 33(1), 1-19.

Ingelstam, L. (2006) Att sätta ekonomin på plats - rätt plats. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 9-14

IVL Svenska Miljöinstitutet (2012) *Hållbara attraktiva förstäder. Surbtopia-modellen: hur man uppnår hållbar utveckling genom förnyad stadsmiljö i områden med begränsade ekonomiska resurser*. Rapportnr. A1940.

Jackson, T. (2009) *Välfärd utan tillväxt: så skapar vi ett hållbart samhälle*. Ordfront förlag, Stockholm.

Johannisson, B. (2006) Den lokala ekonomins kraftkällor. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 33-48.

Johannisson, B. (2007) Enacting local economic development – theoretical and methodological challenges. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 1(1), 7-26.

Kay, A. (2006) Social capital, the social economy and community development. *Community Development Journal*, 41(2), 160-173.

Kjellberg, O. & Olsson, K. (2006) Lokalt kapital utvecklar bygden. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 111-120.

Kjellberg, O. (2012) *Kapitalförsörjning för utveckling och omställning på landsbygden*. Landsbygdsnätverket - för lärande och samverkan.

Korten, C. D. (1996) Preparing for a New Economic Era. I: Wheeler, S.M. & Beatley, T. (2009) *The Sustainable Urban Development Reader*, 2nd ed. 226-232.

LLUK (2010) National standards for community development, LLUK, London.

Logue, J. (2006) Arbeta och pengar måste förankras lokalt. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 69-74.

Lucas, M.T. (2009) Understanding Environmental Management Practices: Integrating Views from Strategic Management and Ecological Economics. *Business Strategy and the Environment* 19, 543-556.

Lyons, M., Smuts, C. & Stephens, A. (2001) Participation, Empowerment and Sustainability: (How) Do the Links Work? *Urban Studies*, 38(8), 1233–1251.

- Mathie, A. & Cunningham, G. (2003) From clients to citizens: Asset-based Community Development as a strategy for community-driven development. *Development in Practice*, 13(5), 474-486.
- Malmö stad (2010) *Områdesprogram för ett socialt hållbart Lindängen*. Fosie stadsdelsförvaltning, Malmö stad.
- Montin, S. (1998) *Lokala demokratiexperiment – exempel och analyser*. SOU 1998:155. Justitiedepartementet, Demokratiutredningens skrift nr 9.
- Nijaki, K. L. & Worrel, G. (2011) Procurement for sustainable local economic development. *International Journal of Public Sector Management*, 25(2), 133-153.
- Norberg-Hodge, H. (2012) Localization: The Economics of Happiness. *Tikkun*, 29-31.
- Norberg-Hodge, H. (2013) The economics of happiness. *Local futures*. <http://www.localfutures.org/publications/online-articles/the-economics-of-happiness> 2013-06-22
- Nutek (2007) *Invandrares företagande – En studie av utlandsfödda företagare i Sverige*. R 2007:22.
- Petersson, T. (2006) När banken lämnade byn. I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 99-110.
- Plant, R. (1974) *Community and ideology*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Popay, J., Escorel, S., Hernández, M., Johnston, H., Mathieson, J., & Rispel, L. (2010) Understanding and tackling social exclusion. *Journal of Research in Nursing*, 15(4), 295.
- Purcell, R. (2011) Community development and everyday life. *Community Development Journal* 47(2), 266-281.
- Putnam, R. D., Leonardi, R., & Nanetti, R. Y. (1994) *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton university press.
- Putnam, R.D. (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Roseland, M. & Soots, L. (2007) Strengthening Local Economies. I: Wheeler, S.M. & Beatley, T. (2009) *The Sustainable Urban Development Reader*, 2nd ed. 241-251.

Rydin, Y. & Pennington, M. (2000) Public participation and local environmental planning: the collective action problem and the potential of social capital. *Local Environment*. 5(2), 153-170

Sanders, Irwin T. (1958) Theories of community development. *Journal of Rural sociology*, 23(1), 1-12.

Seekings, J. (2012) Is the South 'Brazilian'? The public realm in urban Brazil through a comparative lens, vers 2. *Unpublished manuscript*.

Sernhede, O. & Söderman, J. (2013-05-24) *Kur mot kravaller*. Sydsvenskan. <http://www.sydsvenskan.se/kultur--nojen/kur-mot-kravaller/>

Shaw, M. and Martin, I. (2000) Community work, citizenship and democracy: remaking the connections. *Community Development Journal*, 34(4), s. 401-413

Shuman, M. (1998) Import Replacement. I: Wheeler, S.M. & Beatley, T. (2009) *The Sustainable Urban Development Reader*, 2nd ed. 233-240.

Skånskan (2012-08-23) *Kören tar ton igen*. <http://www.skanskan.se/article/20120823/MALMOFESTIVALEN/708239932/-/koren-tar-ton-igen>

Somerville, P. (1998) Empowerment through residence. *Housing Studies*. 13, 233-257.

Somerville, P. (2011). *Understanding community: politics, policy and practice*. Bristol, Policy Press.

Spruill, N., Kenney, C. and Kaplan, L. (2001) Community Development and Systems Thinking: Theory and Practice. *Nat Civic Rev*, 90, 105–116.

Stenquist, B. (2013-05-06) Intervju med Bjarne Stenquist på Miljöförvaltningen, Malmö stad angående projektet "Bygga om dialogen".

Sydsvenskan (2013-06-11) *Flytta till förorten*. <http://www.sydsvenskan.se/opinion/huvudledare/flytta-till-fororten/>

Vranken, J., De Decker, P. & Van Nieuwhuyze, I. (eds.) (2002) Urban Governance, Social Inclusion and Sustainability. National Context Reports, (UGIS Working Paper), Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Wallace, J. & Cornelius, N. (2010) Community Development and Social Regeneration: How the Third Sector Addresses the Needs of BME Communities in Post-Industrial Cities. *Journal of Business Ethics*, 97 (1), 43-54. Springer.

Wickman, K. (2002-11-01) *En stad ska formas för människorna*. Miljömagasinet.

Nedladdad från

<http://www.miljomagasinet.se/artiklar/eie.html> 2013-07-02

Williams, C. C. (2005) Cultivating Community Self-Help in Deprived Urban Neighborhoods. *City & Community*, 4(2), 171-188.

www1 (2013-06-28) Malmö stads hemsida <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen.html> 2013-06-28

www2 (2013-06-28) Malmö stads hemsida <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen/Mojligheter--utmaningar.html> 2013-06-28

www3 (2013-06-28) Malmö stads hemsida <http://www.malmo.se/allaktivitetshusetlindangen> 2013-06-28

www4 (2013-06-28) Malmö stads hemsida <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Vad-ar-Omradesprogrammen.html> 2013-06-28

www5 (2013-06-28) Malmö stads hemsida <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen/Hur-jobbar-vi.html> 2013-06-28

www6 (2013-05-02) *Elva ansöker om att bli ny folkhögskola*. Folkbildningsrådets hemsida <http://www.folkbildning.se/Aktuellt/Aktuellt/2013/Elva-ansoker-om-att-bli-ny-folkhogskola/> 2013-07-01

www7 (2013-07-01) ABF:s hemsida <http://www.abf.se/Om-ABF/historia/> 2013-07-01

Åhlström, P. (2006) Receptet bakom välmående regioner. (I Nutek (2006) *Lokal ekonomi för hållbar tillväxt*. 61-68.

Intervjuer

Sandra Al-Batal, Projektledare "Kvinnor på Lindängen", Hyresrättsföreningen. Intervju på Lindängen 13:e maj 2013

Cecilia Andersson, Hela Sverige ska leva! Skypeintervju 29:e april 2013

Staffan Bond, verksamhetsansvarig Hela Sverige ska leva! Skypeintervju 3:e maj 2013

Marianne Falås, Framtidens hus, Röda Korset. Intervju på Lindängen 20:e maj 2013

Anna Haraldson Jensen, Projektledare "Hållbara servicelösningar Nordvästra Skåne". Intervju i Röstånga 8:e maj 2013

Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva! Telefonintervju 8:e maj 2013

Ylva Lundkvist, Hela Sverige ska leva! Skypeintervju 2:a maj 2013

Bo Lönnquist, Hela Sverige ska leva! Intervju i Sölversborg 3:e maj 2013

Jonas Magnusson, Samordnare för Framtidens hus. Intervju på Lindängen 6:e maj 2013

Viktoria Percovich (projektledare MIL) & Bjarne Stenquist (Projektledare Bygga om Dialogen), Miljöförvaltningen, Malmö Stad. Intervju på Lindängen 6:e maj 2013

Nils Phillips, Centrum för publikt entreprenörskap. Intervju på kontoret i Malmö 22:a maj 2013

Sara Svensson, Arbetsförmedlingen, Framtidens hus. Intervju på Lindängen 15:e maj 2013

Joel Veberg, Rädda Barnen. Intervju på Rädda Barnens kontor i Malmö 13:e maj 2013

Stig Westerdahl, Malmö Högskola. 2:a maj 2013

Fiona Winders, Områdeskoordinator, Lindängen, Malmö Stad. Intervju på Lindängen 13:e maj 2013

Möten

Möte med Per-Anders Hillgren, lektor/forskare MEDEA och K3, Malmö Högskola, 20:e mars 2013 och 4:e juni 2013

Konferens

Living local economies, Åre 25:e-26:e juni 2013

Bilagor

Intervjufrågor del 1: Bygdeutveckling

Bakgrundsinfo

- Vad arbetar du med idag? (Vilken roll har du inom organisationen “Hela Sverige ska leva”?)
- Vill du berätta lite om “Hela Sverige ska leva”?

Bygdeutveckling

- Vad innebär begreppet bygdeutveckling för dig?
- Hur arbetar man med bygdeutveckling?
- Vad kännetecknas bygdeutveckling av?
- Vilka egenskaper/karaktärer krävs för att bygdeutveckling ska kunna komma till stånd?
  - hos civilsamhället
  - hos enskilda näringsidkare
  - hos större företag? andra aktörer?
  - hos kommunen?
  - hos den idéburna sektorn?
- Hur förhåller sig bygden till omvärlden? Hur beroende bör man vara av omvärlden?
- Vilken roll spelar det ideella engagemanget för bygdeutveckling?
- Hur uppstår täta nätverk?
- Hur och varför mobiliserar sig människor?
  - Vad finns det för drivkrafter?
  - Är känslan av ägarskap viktig för bygdeutveckling?

Lokal ekonomi

- Vad innebär begreppet lokal ekonomi för dig?
- Vad kännetecknas en lokal ekonomi av?
- Vilka egenskaper krävs för att en lokal ekonomi ska kunna komma till stånd?
  - hos civilsamhället
  - hos enskilda näringsidkare
  - hos större företag? andra aktörer?
  - hos kommunen?
  - hos den idéburna sektorn?
- Varför ska man sträva efter en lokal ekonomi?
  - Finns det några nackdelar?
  - Var ligger svårigheterna i att uppnå detta?
- Hur är begreppen bygdeutveckling och lokal ekonomi sammankopplade?
  - Är de beroende av varandra?
- Vilken roll (om någon) spelar den sociala ekonomin (dvs den tredje sektorn) i bygdeutveckling?

Socialt kapital (social sammanhållning/sociala normer/nära nätverk/starka relationer osv.)

Vi använder oss av följande definition av begreppet socialt kapital:

”Socialt kapital omfattar våra sociala nätverk, vårt sociala stöd, våra möjligheter att delta i samhällslivet och graden av social samhörighet i vår närmiljö, något som har stor betydelse för vår upplevda och mentala hälsa, både på individ- och samhällsnivå”, men även social kontroll och gemensamma sociala normer.” (Emmelin & Eriksson, 2012, s.5)

- Använder du dig av begreppet socialt kapital? Är du bekväm med det?
  - Om ja: vad menar du när du använder begreppet socialt kapital?
  - Om nej: vad använder du för begrepp istället?
- Är socialt kapital en förutsättning för bygdeutveckling?
- Är socialt kapital en förutsättning för att bygga upp en lokal ekonomi?

Bygdeutveckling i ett urbant perspektiv

- Tror du att idén bakom **bygdeutveckling** skulle kunna appliceras i ett urbant perspektiv i ex stadsdelar och framförallt i så kallade miljonprogramsområden?
  - Om ja, vad skulle krävas?
  - Vilka egenskaper skulle behöva finnas i dessa områden?
  - Finns det några specifika hinder jämfört med bygdeutveckling på landsbygden?
  - Finns det några specifika möjligheter jämfört med bygdeutveckling på landsbygden?
- Tror du att idén bakom **lokal ekonomi** skulle kunna appliceras i ett urbant perspektiv i ex stadsdelar och framförallt i så kallade miljonprogramsområden?
  - Om ja, vad skulle krävas?
  - Vilka egenskaper skulle behöva finnas i dessa områden?
  - Finns det några specifika hinder jämfört med lokala ekonomier i bygder?
  - Finns det några specifika möjligheter jämfört med lokala ekonomier i bygder?

Intervjufrågor del 2: Lindängen

Bakgrundsinfo

- Berätta om ditt arbete
- Berätta lite om Lindängen?
- På vilket sätt arbetar ni med områdesprogrammet?
- Vad vill ni åstadkomma?
- Vad har ni åstadkommit hittills?

Egenskaper viktiga för bygdeutveckling/community development

Vår uppsats syftar till att undersöka huruvida de egenskaper som gjort att bygdeutveckling varit framgångsrik går att finna i Lindängen. Vi vill alltså undersöka om tanken bakom bygdeutveckling kan appliceras i ett urbant perspektiv. Därför kommer följande frågor att behandla huruvida de egenskaper som vi genom intervjuer med människor som arbetar med bygdeutveckling förstått är viktiga finns i Lindängen.

Engagemang

- Hur ser det ideella engagemanget ut på Lindängen?
- Vilka drivs det av? Hur drivs det?
- Hur ser det lokala engagemanget ut?
- Vilka är det som engagerar sig? (unga, äldre, arbetslösa, pensionärer, föräldrar osv.)
- Hur tar man vara på den drivkraft som finns i området? Hur fångas detta upp? Kreativ höjd: hur tar man tillvara på människors engagemang och kreativitet både tjänstemän och medborgare? hur högt får man tänka? hur är det kreativa modet? känner man att "om man bor i Lindängen så är allt möjligt"?
- Finns det några specifika eldsjälar i Lindängen (personer som alltid dyker upp, är drivande i frågor som rör Lindängen osv.)
- Hur arbetar ni för att skapa engagemang i en grupp? Exempelvis i en medborgardialog?
- Hur vanligt är det med återvändare? Är det vanligt att man flyttar tillbaka till Lindängen efter en tids vistelse någon annan stans?
- Finns det något konkret hot som Lindängen står inför som exempelvis nedläggning? Finns det något annat som människor saknar och vill ha? Någon speciell fråga som människor brinner för?
- Hur många egna företagare finns det i Lindängen? Hur många av de boende driver verksamheter som finns i Lindängen?
- Finns det någon allmännytta i Lindängen som förvaltas gemensamt av de boende?
- Är det vanligt att människor själva tar egna initiativ för att lösa ett kollektivt problem i Lindängen? Om ja, har du några exempel på när människor har gått samman för att lösa ett kollektivt problem?

Fysiska förutsättningar för relationer

- Vilka mötesplatser finns det för socialt umgänge och mer ytliga relationer (såsom skola, fritids, bank, apotek, affär, bibliotek mm.)?

Relationer/nätverk

- Hur anser du att tilliten är mellan de boende?

- Hur ser trivselfaktorn ut? Hur länge bor människor kvar?
- Hur ser mobiliteten ut på Lindängen?
- Vad händer när människor får jobb? Flyttar man om man kan eller bor man kvar?
- Hur ser förekomsten av täta nätverk ut? Informella relationer: Känner alla alla?
- Finns det en existerande informell byteshandel/byteskultur som du känner till?

Platsanknytning (lokal lojalitet, patriotism, engagemang för sin stadsdel, tillhörighet, hur starkt man känner och identifierar sig med sin stadsdel, ägarskap, drivkraft osv.)

- Hur ser detta ut i Lindängen?
- Tror du att gemene Lindängenbo upplever en känsla av tillhörighet?
- Är gemene Lindängenbo stolt över det egna bostadsområdet?
- Hur pratar man om sitt eget bostadsområde?
- Finns det motsättningar mellan olika grupper i Lindängen? Om ja, på vilket sätt yttrar sig detta?
- Finns det upplevda territorier? Rumsliga avgränsningar mellan grupper eller identiteter?

Vertikala länkar

- Finns det någon fråga som människor har drivit i Lindängen? Någon fråga som de mobiliserat sig kring och ställt krav om?
- Om ja: Hur envist drev de frågan? Hur länge? Mötte man motstånd från kommunens/stadsdelens/områdesprogrammets sida eller fick man stöd?
- I vilken utsträckning har man möjlighet att vara med och påverka och utveckla stadsdelen?
- Har ni försökt engagera boende att involvera sig för att forma åtgärderna inom Områdesprogrammet? Om ja, på vilket sätt? Vad har ni mött för reaktioner? Om nej, varför inte? Hur skulle detta kunna göras?
- Vem har formulerat målen i områdesprogrammet?
- Hur förankras de tilltänkta åtgärderna i Lindängen (ex inom Områdesprogrammet)?
- Finns det möjlighet att öppna upp för att ge medborgarna ett större deläggande och ett större ansvar i stadsdelen?
- När ni bjuder in till olika typer av deltagandeaktiviteter, hur gör ni då för att få tag på människor? Var hålls sammankomster? Har det hänt att ni sökt upp andra typer av sammankomster för att bjuda in till dialog?
- Hur ser er samverkar med andra aktörer ut i Lindängen (såsom ideella föreningar, boende, hyresvärdar, företagare, andra förvaltningar inom kommunen mfl)?

Ekonomi

- Hur många jobb finns det i Lindängen? Var kan man jobba i nuläget?
- Hur engagerade i stadsdelen är de lokala näringsidkarna? Bor de i Lindängen?
- Lagen om offentlig upphandling (hur handlar kommunen, hur sparar kommunen)?